

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN
KİTAPLARDA KÜLTÜR AKTARIMI**

Mehmet ERTUĞRUL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ağustos, 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Mehmet
Soyadı : ERTUĞRUL
Bölümü : Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi
İmza :
Teslim tarihi : 02/09/2015

TEZİN

Türkçe Adı : Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı

İngilizce Adı : Cultural Transfer In The Textbooks Of Teaching Turkish As A Foreign Language

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza :

Yazar Adı Soyadı : Mehmet ERTUĞRUL

Jüri Onay Sayfası

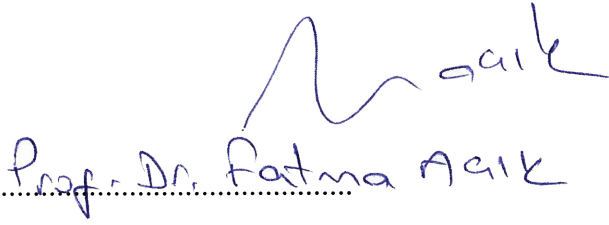
Mehmet Ertuğrul tarafından hazırlanan "YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN KİTAPLARDA KÜLTÜR AKTARIMI" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Ömer ÖZKAN

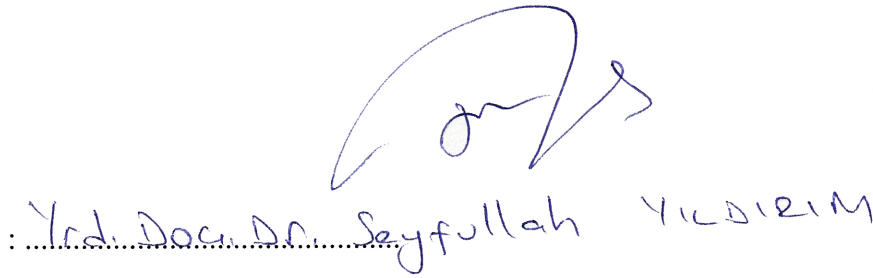

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan :

Üye :

Tez Savunma Tarihi : 27.05.2015

Bu tezin Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Bana ve çalışmama güvendiğini her an hissettiren çok değerli hocam Doç. Dr. Ömer Özkan'a, yardımlarını eksik etmeyen Doç. Dr. Saadettin Keklik'e, sabrını ve anlayışını eksiksiz gösteren eşim Gülsüm Ertuğrul'a teşekkür ederim.

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN KİTAPLARDA KÜLTÜR AKTARIMI
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Mehmet ERTUĞRUL
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos 2015**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplardaki kültür unsurlarını önceden belirlenmiş ölçütlere göre incelemektir. Bu ölçütler doğrultusunda kültür unsurlarının kitaplarda ne derece yer aldığını ortaya koymaktır. Çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesiyle ilgili ders kitaplarında Türk kültürü unsurlarının hangilerinin hangi düzeyde ne kadar verilmesi gerekir?” sorusu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada öncelikle uzman görüşleri doğrultusunda temel, orta ve ileri düzey için ölçütler belirlenmiş ve bu ölçütlere göre yanlış yerde verilen, yetersiz, kısmen yeterli ve yeterli şeklinde ders kitapları incelenmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı temel düzeyde %87.50, orta düzeyde %43.75 ve ileri düzeyde %50 yeterli olarak değerlendirilmiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe temel düzeyde %81.25, orta düzeyde %62.50 ve ileri düzeyde %33 yeterli olarak değerlendirilmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı temel, orta ve ileri düzeyde genel olarak %60.41 yeterliyken Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı temel, orta ve ileri düzeyde genel olarak değerlendirildiğinde %58.91 yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre, yeterlilik yüzdesi düşük olan ders kitaplarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda temel, orta ve ileri düzeylere göre Türk kültürü unsurları belirli ölçütler çerçevesinde uygun zamanda verilmelidir.

Bilim Kodu : 10086173
Anahtar Kelimeler : Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi, Ders Kitapları, Kültür
Sayfa Adedi : 104
Danışman : Doç. Dr. Ömer ÖZKAN

CULTURAL TRANSFER IN THE TEXTBOOKS OF TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

(M.S Thesis)

Mehmet ERTUĞRUL

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

Austos 2015

ABSTRACT

This study aims to investigate cultural elements existed in Turkish education books in accordance with identified criterion and to determine to what extent these elements are involved in the textbooks according to these criterion. Document analysis method is employed in this article. The Question " Which one, which degree and how much of the Turkish cultural elements should be involved in the textbooks concerning teaching Turkish as a Foreign Language?" makes up the essence of the study. Gazi University Turkish Textbook For Foreign Students and Yeni Hitit Turkish Textbook For Foreign Students form the paradigm of the article. In accordance with the experts notion, the criterion are initially identified for basic, intermediate and advanced levels, and according to these criterion textbooks are evaluated as falsely placed, insufficient, partly sufficient and sufficient. Gazi university Turkish Textbook For Foreign Students is evaluated as sufficient by %87.50 for basic level, %43.75 for intermediate level and about %50 for advanced level. Yeni Hitit Turkish Textbook For Foreign Students is evaluated as sufficient by %81.25 for basic level, %62.50 for intermediate level and %33 for advanced level. It is concluded that while Gazi Turkish Textbook For Foreign Students turns out to be sufficient by %60.41 for basic, intermediate and advanced level in general, Yeni Hitit Turkish Textbook For Foreign Students is seen as sufficient by %58.91 for these levels. In accordance with these results, it is indicated that the textbooks with low proficiency level are to be put under review. Therefore, Turkish cultural elements should be involved within the scope of given criterion in an appropriate time for basic, intermediate and advanced levels.

Science Code : 10086173

Keywords : . Teaching Turkish As A Foreign Language, Textbooks, Culture

Page Number : 104

Suprvisor : Assoc. Prof. Ömer ÖZKAN

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
1. BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Çalışmanın Amacı	2
1.3. Çalışmanın Önemi.....	3
1.4. Çalışmanın Varsayımları.....	4
1.5. Çalışmanın Sınırlılıkları	4
2. BÖLÜM	
YÖNTEM.....	5
2.1. Araştırmanın Modeli	5
2.2. Evren Örneklem	5
2.3. Veri toplama Aracı.....	5
2.4. Verilerin Analizi	11

3. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
3.1. Dil.....	13
3.2. Kültür	15
3.3. Dil ve Kültür	17
3.4. Yabancı Dil Öğretimi.....	18
3.4.1. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yaklaşımlar	19
3.4.1.1.Doğal Yaklaşım.....	19
3.4.1.2. Tüm Dil Yaklaşımı	20
3.4.1.3. Bilişsel Yaklaşım.....	21
3.4.1.4. İletişimsel Yaklaşım	22
3.4.1.5. Kültürler Arası İletişim Odaklı Yaklaşım	23
3.4.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler	24
3.4.2.1. Dil Bilgisi – Çeviri Yöntemi.....	24
3.4.2.2. Doğrudan Yöntem	25
3.4.2.3. İşitsel – Dilsel Yöntem.....	26
3.4.2.4. Grupla Dil Öğrenme Yöntemi.....	26
3.4.2.5. İşbirlikli Öğrenme Yöntemi	27
3.4.2.6. Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi.....	28
3.4.2.7. Sessiz Yol.....	28
3.4.2.8. Telkin Yöntemi	29
3.4.2.9. Görsel- İşitsel Yöntem.....	30
3.4.2.10. Eklektik Yöntem.....	31
3.4.2.11. Göreve Dayalı Öğretim Yöntemi	31
3.4.2.12. İçerik Odaklı Öğretim	32

3.4.3. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Teknikler	32
3.4.3.1. Soru-Cevap Yöntemi.....	32
3.4.3.2. Benzetim.....	33
3.4.3.3. Yaratıcı Drama.....	33
3.4.3.4. İkili Çalışmalar ve Grup Çalışmaları.....	34
3.4.3.5. Eğitsel Oyunlar	34
3.4.3.6. Bilgisayar Destekli Öğretim	35
3.4.4. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler.....	35
3.4.5. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürün Yeri.....	38
3.4.6. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı	42
3.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	43
3.5.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihi Süreci	43
3.5.2. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Materyaller....	45
3.5.3. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Kültürü'nün Yeri...	45
3.6.5. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimiyle İlgili Ders Kitapları Üzerine Çalışmalar	49
4. BÖLÜM	
BULGU ve YORUMLAR	51
4.1. Temel Düzey Ders Kitapları Bulgu ve Yorumlar.....	51
4.1.1 Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 Temel Seviye	53
4.1.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Temel seviye.....	59
4.2. Orta Düzey Türkçe Ders Kitapları Bulgu ve Yorumlar	66
4.2.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 Orta Seviye.....	67
4.2.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta Seviye.....	72
4.3. İleri Düzey Türkçe Ders Kitapları Bulgu ve Yorumlar	78
4.3.1. Yeni Hiti Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı İleri 3 seviye	80

4.3.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı İleri Seviye	85
5. BÖLÜM	
TARTIŞMA ve SONUÇ	91
5.1. Sonuç	91
5.2. Öneriler	92
KAYNAKLAR	94

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ölçütler	6
Tablo 2. Temel Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurları Açısından İncelenmesi	52
Tablo 3: Temel Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurlarının Yeterlilik Frekansı	53
Tablo 4. Orta Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurları Açısından İncelenmesi	66
Tablo 5. Orta Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurlarının Yeterlilik Frekansı	67
Tablo 6. İleri Düzeyde (C1) Ders Kitaplarının Kültür Unsurları Açısından İncelenmesi ..	78
Tablo 7. İleri Düzey (C1) Ders Kitaplarının Kültür Unsurlarının Yeterlilik Frekansı	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Kaynak ve hedef kültür.....	8
Şekil 2. Türk Kültürü'nün ana ve alt unsurları.....	49

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, çalışmanın gerekçelerini ortaya koyan, problem durumu, çalışmanın amacı, çalışmanın önemi, varsayımlar ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Türkiye'nin gelişmesi ve büyümesiyle birlikte yabancı dil olarak Türkçenin öğrenilmesi\öğretilmesi konusu da önem kazanmıştır. Son yıllarda Türkçe öğreten kurumların sayısında, bu alanla ilgili çeşitli ders materyallerinin basımında ve akademik çalışmaların niceliğinde ve niteliğinde ciddi bir artış göze çarpmaktadır. Akademik çalışmaların bir kısmı ise yabancı dil öğretiminde kültür aktarımıyla ilgilidir.

Dil ve kültür arasında kopmaz bir bağ olduğunu birçok araştırmacı vurgulamıştır (Gökalp, 2001; Uygur, 2006; Kaplan, 1991). Yabancı dil öğrenimini yeni bir kültür edinimi olarak da değerlendirmek mümkündür. Bu durum Avrupa Dil Portfolyosu'nda kültürleşmenin süreci şeklinde ele alınmıştır. Dil ve kültürün iç içe oluşunun bir sonucu olarak, dil öğretimiyle birlikte kültür öğretiminin de gerçekleştiğini görmek olasıdır.

Yabancı dil öğreniminin, öğrencinin/bireyin yapı ve içerikten oluşan yeni bir dil dizgisini dört beceri alanında etkin bir şekilde öğrenip kullanabilmesi olduğu söylenebilir. Dili yerine göre uygun ve doğru kullanabilmenin, hedef dilin öğretimi yanında kültürünü de aktarmaktan geçtiği bilinmelidir.

Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları, kültür aktarımının önemli araçlarından biridir. Bu yüzden kitaplarda bilinçli bir şekilde kültürün yer alması gerekir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili ders kitaplarında Türk kültürü unsurlarının hangilerinin hangi düzeyde ne kadar verilmesiyle ilgili belirlenmiş ölçütler

bulunmamaktadır (Demir ve Açık, 2011; kten ve Kavanoz, 2014). Barın (2011) da ders kitaplarında neyin ne kadar yer alması gerektiği konusunun tartışılması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda öncelikle düzeylere göre kültür unsurlarıyla ilgili ölçütlerin geliştirilmesi daha sonra ders kitaplarının bu ölçütlere göre incelenmesi gerekmektedir.

Dil ğretiminde kültürün rolü tartışılamaz bir konumdur. Bu durum göz önünde bulundurularak çalışmanın konusu, yabancı dil olarak Türkçe ğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki kültür unsurlarının tespiti olarak belirlenmiştir

Bu bağlamda çalışmanın problem cümlesi şöyledir:

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili ders kitaplarında Türk kültürü unsurlarından hangilerinin hangi düzeyde ne kadar verilmesi gerekir?

Alt Problemler

- 1.Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili hazırlanan temel düzey kitaplarında belirlenen kültür unsurları ne kadar geçmektedir?
- 2.Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili hazırlanan orta düzey kitaplarında belirlenen kültür unsurları ne kadar geçmektedir?
- 3.Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili hazırlanan ileri düzey kitaplarında belirlenen kültür unsurları ne kadar geçmektedir?

1.2. Çalışmanın Amacı

Dilin morfolojik ve semantik olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Dilin semantik yönü kültür içinde oluşmaktadır. Buna göre, dilin semantik yönü öğrenilirken dolaylı olarak hedef kültür de öğrenilmektedir. Birçok araştırmacı dilin sözcüklerinin nerede, ne zaman, niçin, kim tarafından hangi ortamda kullanıldığının bilinmesinin iletişimsel yeti\eding (communicative competence) olduğunu belirtmiştir. Öğrencinin bu davranışı kazanabilmesi için o dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olması gerektiği ifade edilmiştir (Aktaş, 2004; Bölükbaş ve Keskin, 2010; Demir ve Açık, 2011). Yabancı dil öğrenmek, o dilin kelimelerini ezberlemek, dil bilgisi kurallarını öğrenmek demek değildir, yeni bir dünyayla karşılaşmak, yeni bir kültürü tanımak ve öğrenmektir. Birçok araştırmacı yabancı dil ğretiminde hedef dile ait kültürün de öğretilmesi/öğrenilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Bölükbaş ve Keskin, 2010; Demir ve Açık, 2011; Er, 2006; Kırkkılıç ve

Sevim, 2012; Kramsch, 1993; Ozil, 1991; Okur ve Keskin, 2013; Polat, 1990; Tapan, 1995; Tseng, 2002). Dil ancak kültürü içinde verilerek öğrenilebilir. Bu bağlamda çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitapları önceden hazırlanmış ölçütlere göre inceleyerek kitaplarda kültür unsurlarının ne derece yer aldığını ortaya koymaktır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Yabancı dil öğretimi alanında yapılan birçok araştırmada etkili bir iletişimin sağlanması için ilişki içinde bulunan farklı kültürlerle sahip olan bireylerin birbirini anlaması ve alışveriş içinde olması için “kültürler arası iletişimin (intercultural communicative) önemi vurgulanmıştır (Bölükbaş ve Keskin, 2010; Gökmen, 2005; Tapan, 1990). Dil öğretiminde kültürün yeri genel kabul gören bir gerçektir. Bu gerçeklikten yola çıkarak çalışmanın önemi maddeler halinde şöyle ifade edilebilir :

- Bu çalışma; yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde hangi düzeyde hangi kültür unsurları işlenmeli sorusuna cevap vermesi açısından önemlidir. Birçok çalışmada dil öğretiminde kültürün önemi vurgulanmıştır. Çalışma, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplardaki eksik kültür unsurlarının tespit edilmesine ve buna göre yeni hazırlanacak kitaplarda olması gereken kültür unsurlarının belirlenmesine kaynaklık edebilir.
- Çalışmada, Türkçe öğretiminde hangi dil seviyesinde hangi kültür unsurlarının aktarılması gerektiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte çalışma, dil öğretimi aynı zamanda bir kültür aktarımı olduğundan Türkçenin daha iyi öğretilmesine yardımcı olabilir.
- Çalışmada hedef kültürü yeni tanımaya başlayanlar için, Türk kültür unsurları aşamalı ve öğrencinin kendi kültürleriyle karşılaştırma yapabilecek şekilde seçilmiştir. Bu sayede öğrencinin hedef kültüre karşı ön yargı oluşturmaları engellenebilir.
- Çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi program hazırlayıcılarına programa koyacakları kültür unsurlarını belirlemede kaynaklık edebilir. Böylelikle hazırlanan kitapların diğer materyallerle kültür içeriği açısından tutarlı olması sağlanabilir.

- Mevcut çalışmalarda kültür unsurlarının belirlenmesinde bütün seviyeler için tek bir ölçüte göre temel seviyeden ileri seviyeye kadar bütün kitaplar incelenmiştir. Halbuki tek bir ölçütle hem değişen dil düzeyini hem de gelişme gösteren konuları incelemenin uygun olmadığı dşnlmektedir. Bu açıdan çalışma, kültür unsurlarının belirlenebilmesi için temel, orta ve ileri seviyeler için ayrı ayrı ölçütlerin oluşturulması yabancı dil olarak Türkçenin ğretimindeki kültür unsurlarının daha detaylı bir şekilde incelenmesine imkan sağlayabilir.

1.4. Çalışmanın Varsayımları

Bu çalışmada iki varsayım bulunmaktadır:

- Seçilen kaynakların Türk kültürünü yansıttığı varsayılmaktadır.
- Kitaplardaki kültür unsurlarının belirlenmesi için hazırlanan lğin yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma, Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yabancılar için Türkçe ğretim seti, Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit Türkçe ğretim seti ve bu kitaplardaki kültür unsurlarıyla sınırlandırılmıştır.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışma, betimleyici bir çalışmadır ve çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelenmesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitapları belirli ölçütler çerçevesinde incelenmiştir.

Evren-Örneklem

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan birçok ders kitabı olduğu bilinmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır; Ebru Ders Kitabı, Gökkuşuğu Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı. Bu kitaplardan, Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti ve Ankara Üniversitesi'nin Yeni Hitit Türkçe Öğretim seti araştırmanın örneklemi teşkil etmektedir. Bu doğrultuda incelenen kitaplar aşağıda verilmiştir:

1. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (Temel Düzey)
2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (Orta Düzey)
3. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (İleri Düzey)
4. Yeni Htit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (Temel Düzey)
5. Yeni Htit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (Orta Düzey)
6. Yeni Htit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (İleri Düzey)

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada verilerin toplanması iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili ders kitaplarında yer alan kültür unsurlarını tespit etmek için temel, orta ve ileri düzey ders kitapları için farklı ölçütlerin belirlenmesinden oluşmaktadır. Bunun için ilgili kaynaklar taranmış ve uzman görüşü çerçevesinde ölçütler belirlenmiştir. İkinci aşamada bu ölçütler çerçevesinde ders kitapları incelenmiştir. Kitaplar seçilirken 2015 yılı itibariyle kullanılmakta olan ders kitapları göz önünde bulundurulmuştur.

Ölçütlerin Belirlenmesi

Ölçütler belirlenirken doğrudan ve dolaylı birçok araştırmadan faydalanılmıştır (Brooks, 1986; Bölükbaş ve Keskin, 2010; Kara, 2011; Kolaç, 2009; Okur ve Keskin, 2013; Ökten ve Kavanoz, 2014; Özdemir, 2013; Pehlivan, 2007; Tüm ve Sarkmaz, 2012; Ülker, 2007).

Başlangıçta ilgili araştırmalar incelenerek, ölçütler için 6 ilke oluşturulmuştur. Halk Edebiyatı, Halk Bilimi, Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Türkçe Eğitimi, Türk Dili uzmanlarından ve TÖMER’de çalışan okutmanlardan görüş alınarak ölçütler yeniden düzenlenmiştir. Uzmanlara görüşlerini bildirmeleri için aşağıda verilen beş soru yöneltilmiştir:

1. Kitaplarda kültür unsurlarına yer verilirken dil düzeyleri göz önünde tutulmalı mıdır?
2. Temel düzey kitaplarda hangi kültür unsurları yer almalıdır?
3. Orta Düzey kitaplarda hangi kültür unsurları yer almalıdır?
4. İleri düzey kitaplarda hangi kültür unsurları yer almalıdır?
5. Kitaplar kültür aktarımı için yeterli materyaller midir?

Yabancı dil öğrenmek, kendi kültürünün yanında yabancı bir kültürü de tanımaktır, ilkesiyle hareket edildiğinde yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen bireyler de Türk kültürüyle karşı karşıyadır. Ozil (1991) bu durumu, “Yabancı dil öğrenmek, çeşitli toplumların dünyaya bakış açılarına, düşünce ve değer sistemlerine açılan bir kapıdır” şeklinde ifade etmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültür unsurlarının verilmesiyle ilgili sorulması gereken soru şudur: Türk kültürü unsurları ilgili kitaplarda hangi düzeyde ne kadarı

verilmesi gerekir? Bu soruya cevap verilmediği sürece program, ders kitabı ve sınıf içi uygulamalar eksik kalabilir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültür unsurlarının aktarılmasıyla ilgili şu ilkeler sıralanabilir:

1. Tapan (Neuner'den aktaran Tapan, 1990) Neuner'den aktardığı bilgilere göre, kaynak ve hedef kültürü dörde ayırarak şöyle ifade etmiştir:

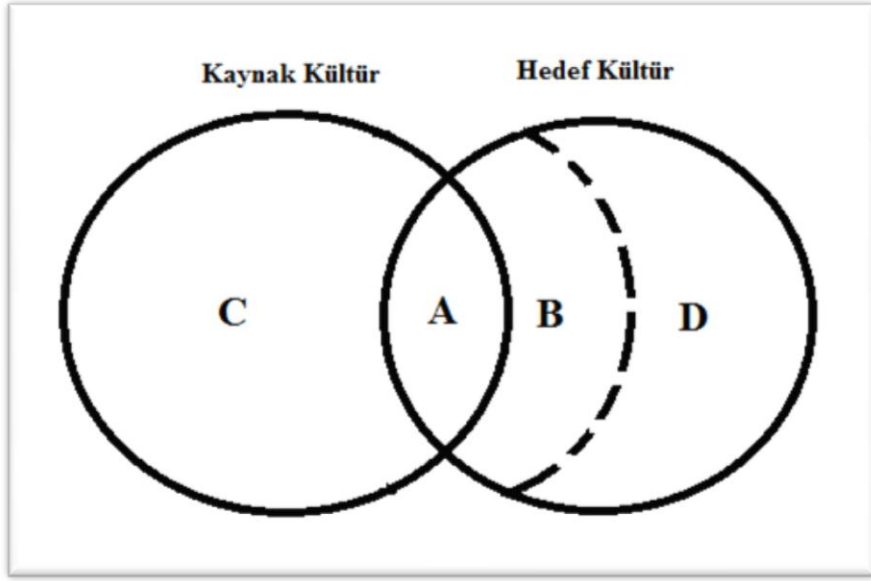
A. “Öğrencinin kendi dil/kültür deneyimi ile yabancı dilin/kültürün kavram, yapı ve birimleri arasında bir ayrımın olmadığı alanlar.

B. İki kültürde de bulunan, ancak yalnız yüzey yapıda aynı gibi gözükken, derin yapıda ise ayrımların var olduğu kavram, yapı ve birimleri içeren alanlar.

C. Öğrencinin kendi dilinde/kültüründe var olan kavram, yapı ve birimlerin yabancı dilde/kültürde karşılığının bulunmadığı alanlar.

D. Yabancı dilde/kültürde var olan kavram, yapı ve birimlerin öğrencinin kendi deneyiminde karşılığının olmadığı alanlar.”

Yabancı dil öğretiminde konular seçilirken öncelikle her kültürde var olan, tüm insanların deneyim alanları içine giren, insanlığın genel veya ortak değerleri dikkate alınması gerekir (Barın, 2004; Tapan, 1990). Bu bilgilere göre temel düzeyde, kaynak ve hedef kültürde ortak veya kesişen kültür unsurlarına, orta düzeyde yüzey yapıda aynı, derin yapıda farklı kültür unsurlarına, ileri düzeyde ise sadece hedef kültürde bulunan kültür unsurlarına yer verilmelidir. Bu ifadeler Şekil 1’de şöyle gösterilebilir:

Şekil 1. Kaynak ve hedef kültür

Bu bağlamda temel düzeyde öğrencilerin bireylerin kendi kültürü ile yabancı kültür arasında ortak unsurlar veya kesişen unsurlar başlangıç olmalıdır. Söz gelişi, yılbaşı, doğum günü, anneler günü vb. kutlamalarla ilgili kalıplaşmış ifadelerle temel düzeyde yer verilebilir.

2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken Türk kültürü unsurlarının tamamının verilmesi mümkün değil, doğru da değildir. Türk kültürü unsurları, Avrupa Dil Pasaportu (A1, A2, B1, B2, C1, C2) çerçevesine uygun olarak aşamalı bir şekilde ve günümüz şartlarındaki kullanım sıklığına göre temel, orta ve ileri düzey ders kitaplarında yer verilmelidir. Söz gelişi, günlük hayatta sık tüketilen yiyecek ve içecek türleri (çorba, döner, kebab, simit, börek, baklava, çay, ayran, Türk kahvesi vb.) öncelikli olarak verilebilir. Bunun yanında keşkek, ara aşı, cag kebabı gibi yerel lezzetler ilerleyen seviyelerde yer alabilir.

3. Yabancı dil öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak adlandırılan dört temel beceriye her an ihtiyaç duyulduğundan eğitimin ilk basamağından itibaren bu beceriler birlikte ele alınmalıdır (Barın, 2004, Akpınar ve Açık, 2011; Demir ve Açık, 2011, Kara, 2011). Bununla birlikte bu becerilerin ağırlığı düzeylere göre değişebilir. Söz gelişi, temel düzeyde dinleme ve konuşma becerisi, orta düzeyde dinleme, konuşma ve okuma becerisi ileri düzeyde ise üç becerinin yanında yazma becerisine ağırlık verilebilir. Bu bağlamda kültür unsurlarına da temel becerilere göre yer verilmesi gerekmektedir. Aktarılması belirlenen kültür unsurları yalnızca bir beceri alanında değil sarmal bir şekilde

bütün beceri alanlarında yer almalıdır. Aksi takdirde yer verilen kültür unsurları bireyin dil becerisinde davranışa dönüşemeyebilir.

4. Avrupa Konseyi Modern Diller Birimi tarafından hazırlanan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni iletişimsel dil becerisini ve işlevselliğini ön plana çıkarmaktadır (Council of Europe, 2002). Bu bağlamda yabancı dil öğretilirken öğrencilerin\ bireylerin ihtiyaçları, gündelik yaşamı ve yabancı ülkede işine yarayacak bilgi ve konular başlangıç kabul edilmelidir. Temel düzeyde hedef dile ait kültür unsurları gündelik yaşamla ilgili kültür unsurlarına yer verilmelidir. Söz gelişi, tanışma, selamlaşma, vedalaşma vb. kişiler arası iletişimle ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler yer verilebilir. Bu unsurlara öncelik verilmesini yeni bir kültürle tanışmanın şokunu üzerinden çabuk atması için gerekli görülmelidir. Verilen kültür unsurları ve dil kalıpları kişinin yapılabirlik düzeyine uygun seçilmelidir. Bu şekilde olduğunda öğrenci yapabildiğini görecektir ve başarısını artıracaktır.

5. Yabancı dilde/kültürde var olan kavram, yapı ve birimlerin öğrencinin kendi kültüründe olmadığı durumlarda öğrencilere\bireylere ek bilgiler ve açıklamalar yapılmalıdır (Tapan, 1990). Böylece yabancı dil öğrenenler ders kitaplarındaki metinlerle hedef kültürle ilgili önyargılardan uzak hoşgörüyle hedef dili\kültürü tanıma fırsatı bulurlar. Bu bağlamda hedef kültürle ilgili bilgilendirici metinlere ve kültür unsurlarına orta ve ileri seviyede yer verilmelidir. Söz gelişi, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği Halk oyunlarına orta ve ileri düzeyde yer verilebilir.

6. “Edebî metinler öğrencinin dili, doğal yapısı içinde algılanmasına imkân verir. Bu yönüyle edebî metinler dil öğretiminin ve öğreniminin ileri seviyelerde vazgeçilmez bir parçasını oluşturur” (Demir ve Açık, 2011: s.57). Buna göre, Türk edebiyatının ünlü şair ve yazarların (O. Veli, O. Pamuk, N. Fazıl, N. Hikmet, Yaşar Kemal, Yahya Kemal, M. Kutlu vb.) eserlerine ileri düzeyde yer verilebilir.

Tablo 1. Ölçütler

	Temalar, Konular	Temel Düzey	Orta Düzey	İleri Düzey
1	Kişiler Arası İletişim	Tanışma, Selamlaşma, Vedalaşma vb. konularla ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler (“Günaydın, Hoş geldin, İyi akşamlar, Nasılsınız, Memnun oldum, Hoşça kal, Lütfen, Teşekkür ederim, vb.)	Konuyla ilgili orta düzeyde deyim ve kalıplaşmış ifadeler (Eyvallah, Allah’a emanet ol, Allah’a ısmarladık, vb.)	Konuyla ilgili temel ve orta düzeydeki ifadelerin tekrarı
2	Ekonomik Hayat	Gündelik hayatla (market alışverişi, ev veya araba kiralama, banka işlemleri vb.) ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler	Konuyla ilgili orta düzeyde deyim ve kalıplaşmış ifadeler (güle güle kullan, kolay gelsin, hayırlı işler)	Konuyla ilgili temel ve orta düzeydeki ifadelerin tekrarı (üstünde eskisin,
3	Millî Spor	gündemde yer alan ve sıkça geçen sporlar (futbol, basketbol, voleybol, yüzme)	gündemde yer alan ve daha az karşılaşılan sporlar (rafting, dağcılık, motorsiklet, sörf)	Milli spor (Cirit, Yağlı güreş)
4	Yiyecek Kültürü	Günlük hayatta sık tüketilen yiyecek türleri (Çorba, Döner, Simit, Börek, Tarhana, Sarma, Dolma, Baklava vb.)	Günlük hayatta sık tüketilen yiyecek türleri (Çorba, Döner, Simit, Börek, Tarhana, Sarma, Dolma, Baklava vb.)	Günlük hayatta az tüketilen yiyecek türleri (Cağ kebabı, Keşkek, Künefe,)
5	İçecek kültürü	Günlük hayatta sık tüketilen içecek türleri (Çay, ayran, Türk kahvesi, limonata vb.)	Günlük hayatta sık tüketilen içecek türleri (Çay, ayran, Türk kahvesi, limonata vb.)	Günlük hayatta az tüketilen içecek türleri (Şalgam, hoşaf, boza, şıra)
6	Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	Popüler Türk müziği	Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği Halk oyunları (Horon, halay, zeybek vb.)	Orta düzeyle aynı
7	Önemli Şahsiyetler	Yaşayan sanatçı sporcu vb. önemli isimler (Sezen Aksu, Sertap Erener, Arda Turan, Fazıl Say, Orhan Pamuk vb.)	Yaşayan sanatçı sporcu vb. önemli isimler (Sezen Aksu, Sertap Erener, Arda Turan, Fazıl Say, Orhan Pamuk vb.)	Tarihi şahsiyetler (Fatih Sultan Mehmet, Mevlana, Yunus Emre, Mimar Sinan, vb.)
8	Atasözleri	Gerçek Anlamlı Atasözleri	Kısmen Mecaz Anlamlı Atasözleri	Mecaz Anlamlı Atasözleri
9	Dini unsurlar	Temel düzeyde hedef kültürün dini unsurların yer alması uygun değildir.	Orta düzeyde hedef kültürün dini unsurların yer alması uygun değildir.	İslam kültürü (Ezan, Cami, Kurban, Ramazan, Kuran-ı Kerim vb.)
10	Kutlama ve Festivaller	Yılbaşı, Doğum günü, Anneler Günü, (Kutlamalarla ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler)	Türkiye’de düzenlenen uluslararası festivaller	Orta düzeyle aynı
11	Türk Âdetleri	Temel düzeyde hedef kültürün Türk âdetlerine yer verilmesi uygun değildir.	Temel düzeyde hedef kültürün Türk âdetlerine yer verilmesi uygun değildir.	Kız isteme, Nişan, Düğün, Sünnet vb. Evlilikle gelen akrabalık adları

Tablo 1. (devam) Ölçütler

	Temalar, Konular	Temel Düzey	Orta Düzey	İleri Düzey
12	Değerler	Aile, (Anne, baba, dede, babaanne, dayı, amca, hala, teyze, vb.) Misafirlik, Komşuluk vb.	Yaşlılara saygı, Ekmeğe saygı, milli bayramlar, hıdırellez, nevrüz vb.	Orta düzeyle aynı
13	Türk Edebiyatı	Tekerleme, Gezi yazısı, Günlük, mektup	Fıkra, Biyografi, Kısa Hikâyeler, Deneme	Önemli şair ve yazarların eserleri (O. Veli, O. Pamuk, N. Fazıl, N. Hikmet, Y. Kemal, M. Kutlu vb.)
14	Görsel Sanatlar	Türk Sineması	Türk Tiyatrosu, Türk Ressamların Sergisi,	Ebru, Minyatür, Hat, Karagöz-Hacivat, Meddah
15	Meslekler	günümüzde yer alan ve sıkça karşılan meslekler (doktor, öğretmen, berber, hemşire, tamirci, polis, emlakçı)	günümüzde yer alan ve az karşılan meslekler (inşaatçı, gazeteci, itfaiyeci)	El sanatları (kilim, oymacılık, çinçilik, çömlekçilik)
16	Turistik ve Tarihi yerler	İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Bursa, büyükşehirler (Anıtkabir-Atatürk, Kız Kulesi, Topkapı Sarayı, Ayasofya, Sultanahmet, Ulu Cami, Efes, vb.)	Doğal Güzellikler (Peri Bacaları, Bodrum, Uzun Göl, Abant, Uludağ, Pamukkale vb.)	Tarihi yerler, evler, binalar (Balıklı Göl, Sümela Manastırı, Nemrut Dağı, Safranbolu evleri, Truva Atı, vb.)

Ders kitapları bu ölçütlere göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular yorumlanarak ve TÖMER’de çalışan üç farklı uzman görüşü alınarak kitapların kültür unsurlarına göre yeterlilik düzeyi belirlenmiştir. Kitapların kültür unsurlarına göre yeterlilik düzeyi, yanlış düzeyde verilen, yetersiz, kısmen yeterli ve yeterli şeklinde değerlendirilmiş ve bulguların yüzde frekansı gösterilmiştir.

Verilerin analizi

Çalışma konusuyla ilgili kaynakların her biri kendi içinde değerlendirilip önceden belirlenen ölçütlere göre tespit edildikten sonra toplanan veriler yüzde frekans aracılığıyla analiz edilmiştir.

BÖLÜM III

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Dil

Bugüne kadar dille ilgili birçok tanım yapılmış olsa da tek bir tanımdan yola çıkarak dili açıklamak mümkün görünmüyor. Bu yüzden her araştırmacı dili kendi çalışmalarında yoğunlaştığı yönden açıklamaya çalışmıştır. Ergin (1999, s.3) dili, “insanlar arasında bir anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir” şeklinde tanımlamıştır.

Dilin toplum hayatında oldukça derin ve geniş bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Dilin, anlaşma vasıtası olmanın yanında önemli bir kültür taşıyıcısı olduğu vurgusu yapılmaktadır. Toplumun/milletin ortak değerleri, örf ve âdetleri dilde yansıma alanı bulunduğu bilinen bir gerçektir. Dil, ilk zamanlardan bugünlere insanlığa en büyük hizmeti yapar. Her türlü tecrübe ve kültür unsurları dil sayesinde çağımıza ulaşır. Korkmaz (2002) bu durumu dilin değişen, değişebilen sosyal bir canlı varlık olmasına bağlamıştır.

“Dil, insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir. Elle, başla, gözle kaşla işaretler yaparak da bazı duygularımızı, düşüncülerimizi ve dileklerimizi anlatırız. Fakat en mükemmel anlatma vasıtamız dilimizdir” (Banguoğlu, 2004, s.9). Anlatılanların anlaşılması ve cevap verilebilmesi için hedef dilin yapısını bilmek kadar o yapıyı nerede, ne zaman ve nasıl kullanılacağına da bilinmesi gerekir.

Özbay (2002) yukarıda yapılan her iki tanımı harmanlayarak dilin anlaşma vasıtası ve kültür aktarıcısı olduğunu belirtmiştir. Çünkü dil konuşulduğu toplum/millet içinde şekillenir. Bir toplumda dünyaya gelen bebek dil edinirken sadece iletişimi öğrenmez aynı

zamanda bir kültürü edinmeye başlar. Dünyaya bakış açısından ifade gücüne kadar her türlü gelişimi o kültür içinde gelişir.

Dil kültür taşıyıcılığı yaptığı kadar düşünceleri de iletişim sürecinde karşıya taşımakla yükümlüdür. Chomsky de (Chomsky'den aktaran Yalçın ve Şengül, 2007, s.752) dilin asıl olarak düşünceyi ifade etmeye hizmet ettiğini söyleyerek dilin iletişim süreci içerisindeki aktarma görevinin öneminden bahseder. Her açıdan olduğu gibi iletişim ve kişinin kendisini ifade etmesi açısından da bakıldığında dilin insan hayatında çok önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

“Dil, insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kuralların yardımıyla başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir” (Korkmaz, 1992). Bu tanımda dilin insan hayatındaki öneminden bahsedilse de bu durumun sadece insan için değil kültürünü yaşatmak isteyen milletler için de mühim olduğu düşünülmektedir.

Kaplan (2003) bir toplumda/millette dilin gelişimini kültürün gelişimine bağlamıştır. Geçen her zamanda dil konuşulduğu toplumda şekillenir, yeni anlam ve kodlar geliştirir. Kişi içinde yoğrulduğu kültürün kodlarıyla düşünüp ifade ettiği sürece en iyi şekilde fikirlerini aktarabilir. Bir millet/toplum bu kodlarla iletişim kurup birbirini anlar ve kendini anlatır.

Demirel (1990: s.3) dili, dil tanımlamalarında ortak olan temel beş maddede toplamıştır, bunlar;

- 1- Dil, bir sistemdir.
- 2- Dil, seslerden oluşur.
- 3- Dil, bir iletişim aracıdır.
- 4- Dil, bir düşünme aracıdır.
- 5- Dil, insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır.

Bu bağlamda dile tek bir açıdan bakarak dili açıklamaya ya da tanımlamaya çalışmak neredeyse imkansız görünmektedir. Dili değerlendirirken farklı bağlamlar açısından ele alınması gerektiği vurgulanmalı ve o bağlam için tanımlar ortaya koyulmalıdır. Genel

olarak bakıldığında dille ilgili tanımlar dilin bir iletişim aracı ve kültürün taşıyıcısı olduğu üzerinde yoğunlaşmaktadır.

3.2. Kültür

Kültürle ilgili tanımlara bakıldığında toplum, halk ve millet gibi kavramların üzerinde durulduğu görülmektedir. Aynı zamanda tanımlarda göze çarpan noktanın bir topluma ait her türlü ürünün kültür unsuru sayılabilecek olmasıdır. “Bir toplumda tabiatın dışında insan elinden ve dilinden çıkma her şey kültür kavramına girer” (Kaplan, 1996: s.27). Bu tanımdan da fark edildiği gibi incelendiğinde herhangi bir topluma mal edilebilecek ürünlerin kültür olduğu söylenebilir.

Gökalp’e (2001, s.92) göreyse kültür; “Halkın gelenekleri, alışkıları, töreleri, sözlü ya da yazılı edebiyatı, dili, müziği, dini, ahlâkı, estetiği ve ekonomisiyle ilgili ürünlerdir”. Bu ürünler yaşanagelen toplumda/millette birden oluşmamıştır. Bir yaşantı ya da ürüne kültür diyebilmek için bahsedilen unsurların nesillerce aktarılmış olmasını gerektirir. Bundan dolayı her kültür unsurunun altında onu açıklayan, destekleyen tarihi bir sürecin olduğu vurgulanmaktadır.

Kültür kavramı içine giren her unsur, bu unsurların var olduğu toplumda insanların davranışları, yeme içme alışkanlıkları gibi birçok yaşam alanlarını ve düşünme biçimlerini etkiler. Bu durum dil sayesinde ilk zamandan yaşanan çağa kadar gelir. Yeni nesiller atalarının nasıl yaşadıklarını, nelerle uğraştıklarını, dünyaya bakış açılarını o güne kadar aktarılmış kültür unsurlarından yola çıkarak anlayabilirler.

Kültür, bireylerin şekil aldığı bir kalıp olarak da düşünülebilir. Uygur (2006) bu durumu insanın nasıl yaşayacağına karar verdiği bir eylem kalıbı şeklinde açıklamıştır. Genel olarak bakıldığında bireylerin olaylar karşısında ortak bakış açısı geliştirmesini aynı eylem kalıplarından çıkmış olmasına bağlanabilir.

Kültür kavramını kelime anlamıyla değerlendirildiğinde Türk Dil Kurumu’na göre “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars,ekin” şeklinde tanımlandığı görülmektedir (TDK, 2011, s.1558). Bu tanımda da diğer tanımlarda olduğu

gibi kültürün nesillerin şekillenmesindeki rolü, her türlü yaşanmış, yaşatılan ve yaşatılacak olan unsurlar olduğunun altı çizilmiştir.

“Kültür, toplum, insanoğlu, eğitim süreci ve kültürel muhteva gibi değişkenlerin ve bunlar arasındaki karmaşık ilişkilerin bir işlevidir” (Güvenç, 1994, s.101). İşlevler bir toplumun/milletin zor zamanlarında, karar verme öncesinde toplumun/milletin önüne düşüp yol gösterdiği eylemlerdir. Bir topluma/millete mensup bireyler bu eylemler sayesinde bir yere bağlı olduklarını hissederler. Aitlik duygusunun kaynağı kültürdür denebilir. Çünkü kültürü sadece bir yaşam şekli olarak değil aynı zamanda bir toplumda/millette bireyleri birbirine bağlayan ortak bir payda olarak düşünmek gerekir. Yığınların bir topluluk/millet olabilmesini sağlayan ortak kodların yani kültürün oluşması gerekir. Bu yüzden kültür milleti var eden bir güç olarak gösterilebilir (Kafesoğlu, 1992; Wells, 1972; Güvenç, 1970,).

Kültür birçok açıdan ele alınabilecek kadar derin ve zengin bir kavramdır. Bu yüzden birçok araştırmacı kültüre farklı bakış açıları geliştirmiştir (Turan, 1980; Demir, 1998; Oğuz, 2005; Börekçi, 1999; Başgöz, 1999). Güvenç (1991, s. 97) ise farklı bakış açılarını bir araya getirerek kültürü dört maddede açıklamaya çalışmıştır bu maddeler;

1. Bilim alandaki kültür: Uygarlıktır.
2. Beşeri alandaki kültür: Eğitim sürecinin ürünüdür.
3. Estetik alandaki kültür: Güzel sanatlardır.
4. Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür: Üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirmedir.

Genel olarak bakıldığında kültür bir toplumun/milletin kim olduğunu ortaya koyan her türlü üründür. Aynı zamanda kültür bir toplumun/milletin tarihi süreç içinde oluşturduğu ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi- manevi özelliklerin hepsi ve bir millete kimlik kazandıran her bir yapı taşının bütün görünümüdür. Bu yapının beş temel unsur üzerinde şekillendiği görülür: dil, din, tarih, sanat, gelenek ve görenekler.

Kültüre katkı sağlayan beş unsur dışında kalan, yiyecekten içeceğe, konuşma tarzından giyinmeye vb. unsurlar kültürü canlandıran renkler olarak değerlendirilebilir. Bu temel unsurlar ve renkler sayesinde aynı kültür çatısı altındaki insanlar birbirlerini anlayabilir, birbirlerine kızabilir ve durumlar karşısında ortak bir açı belirleyebilirler. Yaylacı (2012) kültürün ortak bilinç oluşturmada sembolik bir anlam değeri taşıdığını ifade ederek

kültürün toplumun/milletin birliktelik gücü olduğunu belirtmiştir. Hatta yine bu sembolik anlamlar sayesinde farklı etnik gruplar da bu anlamları öğrenmek şartıyla birbirlerini tanıyabilir.

3.3. Dil ve Kültür

“Kültür, insan toplumunun, biyolojik olarak değil de, sosyal olarak kuşaktan kuşağa aktardığı maddî ve maddî olmayan ürünler bütünü, sembolik ve öğrenilmiş ürünler ya da özellikler toplamıdır” (Cevizci, 2000: s.586). Bu tanımda kültürün bir toplumdaki öğrenilmesi veya kazanılması yönü vurgulanmaktadır. Bu yönüyle kültür, bir milletin\toplumun kimliğini oluşturur, onu diğer toplumlardan farklı kılar. Kültür, bir toplumun yaşayış tarzı, hayat felsefesi, davranış şeklidir.

Kültürü oluşturan unsurlar; dil, din, tarih, sanat, gelenek ve görenektir. Sanat, Batılı filozof ve estetikçiler tarafından daha çok beş kısma ayrılmıştır. Bunlar: edebiyat, müzik, resim, heykel ve mimarîdir. Türk kültürü açısından bu sanat dallarına hattatlık, el dokumacılığı, çinçilik, ebru, oymacılık, minyatür, vb. eklenebilir. Her ne kadar kültürü oluşturan unsurlar temelde beşe ayrılrsa da kültür içerisinde dilin ayrı bir yeri olduğu vurgulanmaktadır. Dilin kültürün var olmasında ve teminat altına alınmasında tartışılmaz bir yere sahip olduğu yadsınamaz.

Kültürün temeli ve en başta gelen unsuru dildir. Yazılı ve sözlü kültürün aktarılmasında en önemli araç dil olduğu gibi tarih, din, müzik, gelenek ve görenekler vb. unsurların da başlıca taşıyıcısı dildir. Kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle de kültür gelişir ve zenginleşir. Başka bir deyişle kültür dilin gelişmesine katkıda bulunurken dil de kültürü besler ve nesilden nesile aktarılmasını sağlar. Bu yönüyle kültür ile dil arasında karşılıklı bir ilişki ve etkileşim bulunmaktadır. Birçok araştırmacı dil ile kültür arasındaki ilişkiye dikkat çekerek kültürün dilsiz, dilin de kültürsüz olamayacağını belirtmişlerdir (Akarsu, 1998; Börekçi, 1999; Jiang, 2000; Kaplan, 1983; Peck, 1998; Uygur, 2006).

Temizyürek (2001, s.404) dili yarınla dün arasında bir köprüye benzetirken dilin kültürü taşıyıcı özelliğine vurgu yapmıştır. Dilin bu özelliğini toplumun dili kullanımına bakarak görebiliriz. Dil içinde bulunduğu zamana önceki yaşayışlardan izler taşır. Bu izler sayesinde toplumlar/milletler kimliklerini korurlar. Dile bu açıdan bakıldığında kültürün olduğu kadar kimliğin de en önemli koruyucularından biri olduğu ileri sürülebilir.

Toplumun yaşayışından hareketle dilin kültüre yansımalarının en iyi örneklerini atasözü ve deyimler oluşturur. Atasözü ve deyimler yalnızca bir dilin değil aynı zamanda bir kültürün de zenginliğine kanıt niteliğindedir. Atasözleri, türküler, maniler, deyimler, birtakım inanışlar ve âdetler, o bölgede yaşayanların dili kullanma şekillerine, hayata bakış açılarına göre değişmekte ve gelişmektedir (Gözaydın, 1998).

Kültürün bütün unsurlarını kalıcı hale getiren dildir. Kültürü yaşatan ve yaşanması için sonraki zamanlara taşıyan da dildir. Bu bağlamda kültürü dilin bir yansıması olarak görmek mümkün olabilir.

Dil, kültür ve eğitim iç içedir. Hem ana dili hem de yabancı dil öğretiminde kültürün önemli bir yeri bulunmaktadır.

3.4. Yabancı Dil Öğretimi

“Her dilde kavramlar dokusu bulunduğu ve her dil insanlığın bir bölümünün tasarlama biçimini ele aldığından, kısacası her dil özel bir dünya görüşünün yankısı olduğundan, yabancı bir dilin öğrenilmesi de insana yeni bir görüş kazandırır, görüş açılarını çoğaltır.” (Akarsu, 1998, s.64). Böylelikle gittikçe küreselleşen dünyada değişimlere, yeniliklere ayak uydurmak ve rekabet edebilme gücü elde edilebilir. Bu açıdan bakıldığında günümüzde artık yabancı dil bilmenin özel bir durum olmaktan çıkıp sıradanlaştığını söylemek mümkün olabilir. Bu küreselleşmenin bir sonucu olarak görülebilir.

Yabancı dil öğretimi yapmanın birçok boyutunun olduğu düşünülmektedir. Ekonomik siyasi, kültürel gibi nedenlerden dolayı devletler dillerinin başkaları tarafından öğrenilip konuşulmasını ister. Gülay’a (1988) göre bir dilin yabancı biri tarafından öğrenilmesi o ülke için birçok açıdan kazançtır. Nitekim genel olarak değerlendirildiğinde dünyada dili en çok konuşulan ülkelere bakıldığında bu sonucu görmek olasıdır. Bu kazancın farkında olan birçok ülke kendi dillerini en iyi şekilde öğretmek ve kültürlerini aktarmak için çalışmalar yapmaktadır.

Yabancı dil öğretimi ile ilgili çalışmalara bakıldığında dil öğretiminin iyi bir şekilde yapılmasının, dil yapıları yanında hedef dilin konuşulduğu kültürdeki şekliyle de dili öğretmek gerektiği vurgusu yapılmaktadır. Öğretimlerde sadece bir tek beceri alanına değil aynı anda dört beceriyi de geliştirebilecek yöntem ve tekniklerin kullanılması

önerilmektedir. Bu doğrultuda derslerin verimliliği açısından dil öğretiminde teknolojinin önemi vurgulanmaktadır.

Yabancı dil öğretimi sürecinde uyulması gereken ilkeler vardır bunları; dört temel beceriyi geliştirme, bir seferde tek yapıyı verme, basitten karmaşığa somuttan soyuta, görsel ve işitsel araçları kullanma, dersin planlanması, verilen bilgilerle günlük hayatın uyumu, öğrenciyi aktif kılma, bireysel farklılıkları dikkate alma şeklinde sıralayabiliriz.

3.4.1. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yaklaşımlar

3.4.1.1. Doğal Yaklaşım

Yabancı dil öğretimine, çocukların anadilini öğrenme sürecindeki gibi yaklaşmak gerektiğini savunan yöntem Dilbilgisi-Çeviri Yönteminin aksini iddia ederek gelişmiştir. Dilbilgisi-Çeviri Yönteminde yazma becerisine verilen önem bu yöntemde konuşma becerisine yönelmiştir.

İletişimi vurgulayan bir yöntem olması itibariyle başlangıç seviyesindeki yabancı dil öğrencileri için faydalı olduğu ileri sürülmektedir. Öğretmen ders sürecince hedef dil dışında aracı bir dil kullanmaz. Sürekli iletişim içinde bağlamdan kopmadan çok yalın açıklama yapmayı gerektirmeyen cümlelerle öğretimi gerçekleştirmeye çalışan bir yöntem olduğu söylenebilir (Güzel ve Barın, 2013; Durmuş, 2013; Demirel, 2012). Yöntem Lemare(1819) ve Payne(1830) tarafından biçimlendirilmiştir.

Bu yöntemde öğrenciler herhangi bir yazılı kaynak görmeden hedef dili duymaya başlarlar. Buradaki amaç anadil edinimindeki süreci yabancı dil öğrenenlere yaşatmaktır. Bu şekilde yabancı dil öğretiminin gerçekleşeceği ileri sürülmektedir. Demirel (2012) doğal yaklaşımın işlevlerini şu şekilde belirtmiştir:

1. Öğretmen konuşur, öğrenci dinler.
2. Söylenenlerle ilgili öğrenciye sık sık mimikle olmazsa yabancı dilde açıklama yapılır.
3. Öğrenci duyduğunu tam olarak anlamasa bile tekrarlar, telaffuz doğrudan doğruya taklit etmeye dayanır.
4. Dil öğrenimi doğal olarak her şeyden önce sözcük öğrenimidir. O nedenle öğrenciye yabancı dilde sık kullanılan sözcükler seçilerek öğretilmelidir.

5. Doğal yöntemde orta zorluktaki sözcükler öğretilir. Bu öğrenciye kendiliğinden anlama okuma olgunluğu getirir.

Doğal yöntemde dinleme ve konuşma çalışmalarına ağırlık verilmesi yöntemde yazma becerisinin sönük kalmasına sebep olduğu belirtilmiştir. Dil öğretiminin dört beceri alanında ilerlemesi gerektiği göz önünde bulundurulduğunda yöntemin bu durumu olumsuz olarak nitelendirilmiştir.

3.4.1.2. Tüm Dil Yaklaşımı

Yapılandırmacılığı destekleyen bir dil öğretimi olan Tüm Dil Yaklaşımı (Whole Language) Goodman (1986) tarafından ortaya atılmıştı. Özellikle okuma sürecini hızlandırmak için geliştirilen yöntem, yapılandırmacı eğitim anlayışından da etkilenerek öğrencilerin birlikte zaman geçirdikleri ortamda daha etkin bir öğrenme olacağını savunmaktadır. Yöntem için sosyal ortamlar öğrenmek için en iyi ortamlar olarak nitelendirilir. Bu yönüyle sosyal yapılandırmacılık kuramıyla örtüştüğü ileri sürülmektedir. (Weaver, 1990; Norris ve Damico,1990).

Yöntemin tam olarak tanımının yapılamadığı ifade eden Turan ve Ege (2003) bu durumu yaklaşımın aslında bir yöntem veya yöntemler grubu değil, yöntemin bir anlayış, bir felsefe olduğunu söyleyerek açıklamışlardır. Dayandığı felsefe de yapılandırmacı eğitim modelidir.

Tüm Dil Yaklaşımının (Whole Language) ilkeleri şu şekildedir:

1. Dil öğrenme, sosyal ve etkin katılımlıdır;işbirliğine dayanır. Bireyler dilin anlamınıve kullanımını diğer bireylerle etkileşim kurarak öğrenirler.
2. Dil, bileşenlerinin oluşturduğu karmaşık bir sistem, bir bütündür. Bütün bileşenlereş zamanlı olarak vardır ve her zaman bir birini etkiler.
3. Dil, o dili kullananın sosyal ve kültürel yaşantısına göre değişir. Dil öğrenme yaşamla ilgili, işlevsel ve tamamlayıcı olmalıdır.Birey, sosyal bağlamda bir şeylerin üstesinden gelmeyi denediği zaman güdülenme ve öğrenme ortaya çıkar.
4. Konuşma dili ve yazı dili benzer biçimde öğrenilir. Okuma yazma eylemleri bütünden parçaya doğru gelişir. Bireyler sözel ve yazılı dilin işlevlerini, kurallarını ve anlamlarını birbirinden kopuk parçalar üzerinde çalışarak değil, bunları kullanarak öğrenirler. Bu

nedenle de anlamdankopuk olarak sadece sözcüklerin yapısını öğretmeye odaklanmak gereksizdir.

5. Dil bir bağlam ve durum içinde öğrenilir. Bağlam, anlamın yaratılması açısından önemlidir. Bireyler, dil öğrenirken karşılaştıkları yeni bağlam ve olayları eskileriyle birleştirerek yeni anlamlar yaratırlar.

6. Dil, kullanıcının sosyal ve kültürel yaşantısına göre değişir.

7. Dil, karşılıklı iletişim gereksinimini karşılayan işaretler bütünüdür.

8. Öğretim için kullanılacak materyaller öğrenci ile ilgili ve anlamlı olmalıdır. Dil öğrenme, işlevsel ve bütünleştiricidir. Öğrenciler dili, dil yoluyla öğrenir.

9. Öğrenciyi, yazma ya da okuma becerisinden uzaklaştıracak materyallere yer verilmemelidir.

10. Tüm Dil Yaklaşımı'nda, davranışçı yaklaşımının savunusunun aksine dışardan ödüle yer yoktur (Goodman, 1986; Worthman ve Martlin, 1995).

Yöntem, ortamın öğrenemeye olumlu katkılar sağladığını düşünerek yabancı dil öğretiminin yapıldığı ortama önem vermektedir. Bu açıdan yöntem sosyal ortamların yabancı dil öğretiminde kullanılması gerektiğini vurgular.

3.4.1.3. Bilişsel Yaklaşım

Yöntem, 1960'lı yıllarda bilişsel psikolog John Bissell Carroll ve dilbilimci Kenneth Chastain tarafından geliştirilmiştir Yöntemin, davranışsal dil öğretimine tepki olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir. Yöntemde dil öğretiminin bir süreçle geliştiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu sürecin en önemli olgusu anlamaktır. Çünkü anlamamanın öğrenme olgusunu çözümlediği ileri sürülmektedir (Demirel, 2012; Doğan, 2012; Tura, 1983). Yöntem bu sürecin dil edinimi için etkili ve uygun bir süreç olduğunu savunur. Yöntem de Güneş'in (2011) de belirttiği gibi dilin öğrenimi değil edinilirliği kabul edilmektedir.

Demirel'e (2012) göre bu yöntemin kullanım özellikleri şu şekildedir:

1. Dil bir alışkanlık değil bilinçli olarak kuralları öğrenmedir.
2. Telaffuz eğitimine ayrı bir çalışma olarak yer vermeye gerek yoktur.
3. Özellikle duyduğunu anlama becerisine önem verilmelidir.

4. Grup çalışması ve bireysel eğitim desteklenmelidir.
 5. Dil bilgisi kuralları tümevarım ve tümdengelim yoluyla öğretilmelidir.
 6. Dört temel beceri öncelik sonralık sırasına göre değil önemine göre eşit olarak geliştirilmelidir.
 7. Her şey bir bütünlük içinde öğretilmelidir ve gerektiği zamanlarda görsel-işitsel araçlardan ve diğer tekniklerden yararlanılmalıdır.
 8. Ana ve hedef dilde ve her iki dilin kültüründeki yeterlilik ideal amaçtır.
 9. Öğretmen ve öğrencinin tutumu, sınıf içi etkileşim, iyi bir öğrenme ortamı için çok önemlidir. Öğretmen kesin yetkiyi temsil eden biri olarak değil öğrenmeyi kolaylaştıran biri olarak görülür.
- Yöntem birçok yabancı dil öğretim yönteminde yer verilen ezber, sıkça tekrar çalışmalarını önemsemez. Bu tür çalışmaların yerine anlayarak öğrenmeyi ön planda tutar. Yine de ezberi ve tekrarı tamamen ortadan kaldırdığı söylenemez. Yöntemin, bu çalışmaları bilinçli bir şekilde yapıldığı sürece öğretime aldığı iddia edilebilir.

3.4.1.4. İletişimsel Yaklaşım

İletişim dilin tanımlarında yer alan temel kavramlardan biridir. Bu yaklaşımda da dilin en önemli işlevlerinden biri olan iletişimin vurgulandığı görülmektedir. Yaklaşım, iletişim kurabilmek için gerekli donanıma sahip olmayı iletişimsel yeti olarak tanımlamıştır. Bu yeti sadece dil kalıplarının bilinmesi değil aynı zamanda bu kalıpların ne zaman nerede ve nasıl kullanılacağını da içerir (Koç, 1979; Genç, 2000; Demirel, 2012; Doğan, 2012; Aktaş, 2004; Sert, 2001).

Yaklaşımın kendine temel aldığı unsurlardan biri öğrenenlerin ilgi ve ihtiyaçlarıdır. Yeni bir kültürle tanışan öğrencinin en önemli ihtiyaçlarından biri de hedef kültürle iletişim içinde olmaktır. Bunun sağlanabilmesi için de öğretimi kapsayan etkinliklerin sadece sınıfa yönelik değil sınıf dışında da uygulanabilecek türde olması yaklaşımın önemsendiği konulardan biridir (Dellal ve Çınar, 2011). Hedef dilin iletişimdeki halinin aktarılması öğrencinin yeni kültür içinde sosyalleşmesi açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Sınıf dışını da kapsayan etkinlik ve aktivitelerin öğretimde yer alması bu yüzden önemli olduğu düşünülmektedir.

Yaklaşım aynı zamanda sınıf ortamının iletişimsel yetiyi geliştirici şekilde olması ve sınıfta yapılan etkinliklerin iletişimi kuvvetlendirici nitelikte olmasını hedefler. Yaklaşım bu doğrultuda bazı ilkeler içerir bu ilkeleri Richards ve Rodgers (2014) şu şekilde açıklar:

- 1.Öğrenenler bir dili, o dilde iletişim kurarak öğrenirler.
2. Sınıf içi aktivitelerinin hedefi gerçek ve anlamlı iletişim olmalıdır.
3. Akıcılık, iletişimin önemli bir boyutudur.
4. İletişim, farklı dil yetilerinin bütünleşmesini bir başka deyişle uyumunu gerektirir.
5. Öğrenme, yaratıcı bir yapı sürecidir ve bu süreç içerisinde deneme ve hatalar vardır.

Yaklaşım genel olarak değerlendirildiğinde dili bir iletişim aracı olarak gördüğünden hem yazılı hem sözlü olarak öğrencinin iletişim becerisini geliştirmeyi hedeflediği söylenebilir. Dilin dört beceri alanını da aynı anda öğretilmesi gerektiğini savunan yöntem, sınıfın da uygulamaların da buna göre düzenlenmesi gerektiğine inanır.

3.4.1.5. Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşım

Kültürlerarası iletişim, farkındalık düzeyinin üst seviyede olma ve bu düzeyi davranışlarıyla gösterme becerisi ve farklı kültürden bireylerle dilin o kültürdeki haliyle iletişim kurabilme becerisi olduğu belirtilmiştir. Çünkü yabancı dil öğretimi yeni düşüncelerin ve yaşam alışkanlıklarının kazanıldığı bir süreçtir. (Warwick, 2009; Gökmen, 2005; Demir ve Açık, 2011). Bu yöntemde amaç, öğrencilerde hedef dilde zorlanmadan iletişim kurabilme yeteneği oluşturmaktır.

Kültürlerarası yaklaşımın temelinde var olanın öğrencilerin kendi kültürüyle hedef kültür arasında bağlantı kurmak olduğu vurgulanmıştır. Çünkü Güzel'in (2010) de belirttiği gibi dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi becerileri dil öğretiminin yüzeyini oluştururken kültür dil öğretiminin derin yapısını oluşturmaktadır..

3.4.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

3.4.2.1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi

Kural öğretiminde daha etkili olduğu belirtilen bu yöntemin dört beceri alanı aynı anda geliştirmeye yönelik bir yöntem olmadığı bilinmektedir. Bu yöntemde özellikle konuşma ve dinleme eğitimine neredeyse hiç önem verilmez.

Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi, 18. yüzyılın sonlarına doğru okullarda hedef dilden ana dile çeviri şeklinde uygulanarak 19. yüzyıla kadar dil öğretiminde kullanılmıştır. Geliştiricisi olarak Karl Plötz (1819-1881) kabul edilen yöntem 20. yüzyıla kadar Plötz'ün tekniklerinin kullanıldığı ifade edilmektedir (Demirel, 2012).

Klasik ya da Geleneksel Yöntem olarak kabul edilen Dilbilgisi Çeviri Yöntemi, Eski Yunan ve Latinceyi öğretmek amacıyla 18. yüzyıl sonlarında ortaya çıkmış bir yabancı dil öğretim yöntemidir (Brown, 2001, s.18). Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi'nin daha çok okuma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarda etkili olduğu vurgulanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında günümüz dil öğretim yöntemleri arasında olduğu söylenemez. Çünkü günümüz dil öğretimi bir beceri alanına yönelik çalışmaları değil dört beceri alanı da geliştiren yöntemler tercih etmektedir.

Yöntemin uygulama aşaması karmaşık bir yapıda değildir. Kelime ve cümle yapılarıyla ilgili kurallarının ezberletilmesiyle ilgili bir uygulama sürecine sahiptir. Yöntemde çevirilerin hatasız bir şekilde yapılması önemli değildir önemli olan ezberlenen kuralları pekiştirece nitelikte olmasıdır (Demircan, 1990). “Dil bilgisi ve sözcük bilgisinin öğrencinin zihnine kolayca yerleşebilmesi ve mantıksal bir sistemle kullanımlarının sağlanması için dil bilgisi kuralları ve sözcük anlamları öğrencinin ana dilinde açıklanır” (Sülüsoğlu, 2008, s.12).

Kısaca, Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi hedef dilin kurallarını ve okuma becerisini geliştirmede etkili olduğu söylenebilir. Her ne kadar günümüzde işlevselliğini yitirmiş olsa da amaca uygun olduğu zamanlarda kullanıldığı bilinmektedir.

3.4.2.2. Doğrudan Yöntem

Doğrudan yöntemin amacı hedef dilde iletişim kurabilmek şeklinde özetlenebilir. Doğrudan yöntem, çeviri yönteminin aksine ana dili neredeyse yok sayarak doğrudan hedef dile yönelik çalışmalar içerir.

Ana dili edinim sürecini örnek alarak öğrencilerin hedef dile maruz kalma durumlarını sistemli hale getirerek dil öğretimini hedefleyen bir yöntem olduğu söylenebilir. Bu yöntem ana dile ihtiyaç duymaz. Bu yönüyle çeviri yöntemine karşı dil öğretimine yeni bir bakış açısı olarak değerlendirilir.

Psikolog Gestalt'ın bütüncül, Herbart'ın eğitim ve Humboldt'un dil ve kültür fikirlerinin harmanlandığı yöntemde ana diline gerek duyulmadığı, öğretime fiillerden başlanıldığı bir yöntemdir (Tosun, 2006).

Richards ve Rodgers (2007, s.12) yöntemin ilke ve uygulama sürecini şu şekilde açıklamışlardır:

1. Sınıfta öğretim yalnızca hedef dilde gerçekleşir.
2. Sadece günlük söz varlığı ve cümleler öğretilir.
3. Sözel iletişim becerileri, küçük ve yoğun sınıflarda öğretmen ve öğrenci arasında soru-cevap etkileşimi çerçevesinde organize edilen dikkatli bir kademeli ilerleyişle geliştirilir.
4. Dil bilgisi tümevarımsal olarak öğretilir.
5. Öğretilecek yeni husular sözel olarak sunulur.
6. Somut söz varlığı canlandırma, nesneler ve resimler, soyut söz varlığı ise düşüncelerin çağrışımları yoluyla öğretilir.
7. Hem konuşma hem de dinleme anlama öğretilir.
8. Doğru telaffuz ve dil bilgisi vurgulanır

Doğrudan yöntemin ağırlıklı olarak konuşma ve dinleme becerilerini ön plana alan bir yöntem olduğu belirtilebilir. Bu açıdan çalışmalar çoğunlukla konuşma ve doğal olarak dinlemeye yöneliktir. Bu açıdan bakıldığında bu yöntemi uygulamak için öğretim elamanın hedef dili konuşuyor olması yeterlidir.

3.4.2.3. İşitsel-Dilsel Yöntemi

İşitsel-dilsel yöntemde amaç hedef dilde en kısa sürede iletişim becerisi geliştirmektir. Bu yöntem konuşma ve dinleme becerilerine yazma ve okuma becerilerinden daha fazla önem verir. Buna ilişkin olarak dil bilgisi öğretimi geriye atılır. Bu yönleriyle doğrudan yöntemle benzediği söylenebilir.

Kulak-dil alışkanlığı da denilen bu yöntem, dil öğretiminin dil bilgisi ve psikolojiden ortaya çıktığını savunan ilk dil öğretim yöntemidir. Bu yöntemin yapısalcı dil bilimcilerin ve davranışçı psikologların etkisiyle oluştuğu bilinmektedir (Güzel ve Barın, 2013a). Bu yönüyle ele alındığında yöntemin ezbere ve tekrara dayalı olduğunu söylemek mümkündür.

İşitse-dilsel yöntemde tekrar çalışmalarının hedef dil konuşmacılarını taklit ederek yapıldığı belirtilmektedir. Bundan dolayı derslerde, hedef dilin doğal ortamdaki diyalogları ses kaydına alarak materyal olarak kullanılmaktadır. Öğrenci bu kayıtları sürekli dinleyerek duyduklarını tekrar eder. Öğrenciler, çalışmanın sonunda dinlediklerini ezberler ve dersi başarıyla bitirmiş olur. Bu tür öğrenmede ödülün önemli olduğu belirtilmiştir. Bundan dolayı öğretmen öğrencinin başarı durumuna göre onu ödüllendirir.

Bu yöntemin dinleme üzerinde bu kadar durmasının sebebi çocukların ana dili edinme sürecini göz önünde bulundurarak öğretim yapmaya çalışmasıdır. Çocuk dil öğrenme sürecinde kuralları öğrenmeden doğal olarak uygular. Yöntem bu süreçten yola çıkarak yabancı dil öğretiminin de taklit yoluyla yapılabileceğini iddia eder (Demircan, 2002).

3.4.2.4. Grupla Dil Öğrenme Yöntemi

Topluluk odaklı dil öğretim yöntemi olarak da bilinen grupla dil öğretim yöntemi, Amerikalı psikiyatrist Curran tarafından geliştirilmiştir. (Freeman, 1987). Bir psikiyatristin grupla terapi tekniğini kullanması gibi yabancı dil öğretimi esnasında da benzer bir yöntemle öğrencilerin kaygı düzeylerini azaltılmasını ve daha rahat bir öğrenme ortamı sağlaması söz konusudur.

Curran, yabancı dil öğretimi esnasında öğrencilerin hata yapma korkusu ve iç kaygıları yüzünden sağlıklı bir öğretimin gerçekleşemediğini gözlemlemiştir (Başaran, 2012). Danışmanlı dil öğretim yöntemi de denilen grupla dil öğrenme yöntemi merkezine öğrencileri alır. Bu yöntemde öğrencilerin oturma düzeni bellidir. Öğrenciler çember

hâlinde oturmalıdırlar. Öğretmen çembere dahil değildir. Öğretmen yalnızca süreci takip eder.

Grupla dil öğrenme yönteminde en önemli hususlardan biri danışmanlık meselesidir. Öğrenciler aralarından danışmanlar seçer ve gerekli gördükleri zaman seçilen danışmanlarla ana dilde konuşabilirler. Bu sayede öğrenciler sıkıştıkları yerde ana dili kullanmak suretiyle kendileri ifade etme şansı bulurlar (Gür, 1996).

3.4.2.5. İşbirlikli Öğrenme Yöntemi

İşbirlikli öğrenme öğrencileri edilgen durumdan etkin hâle dönüştüren bir öğrenme ve öğretme tekniği şeklinde özetlenebilir. Bu yöntemin öğrencilerin sadece yabancı dili öğrenme becerileri üzerinde değil aynı zamanda sosyalleşme aşamalarında da etkili olduğu vurgulanmaktadır (Liang, 2002). Yöntemin en önemli noktalarından biri her öğrenci grup arkadaşının performansından da sorumludur. Yöntemde bireysel öğrenmeden ziyade grupla öğrenme ön planda olduğu söylenebilir. Her öğrenci gruptaki diğer öğrenci arkadaşlarının öğrenmelerine yardımcı olmak durumundadır.

Grup çalışması ön plana çıkıyor gibi görünse de bu tür bir çalışmanın işbirlikli öğrenme olabilmesi için gerekli bazı şartları taşıması gerekir. Öğrenciler hem kendi başarılarını hem de arkadaşlarının başarısını en üst düzeye çıkarmak için çabalamalıdır. Açıkgöz (1992) bir grup çalışmasının işbirlikli öğrenme olabilmesi için bazı şartlar belirlemiştir buna göre;

- 1.Grup ödülü/ortak ürün: Ödül gruba verileceği için her öğrencinin ortak ürünü ortaya koymada bir birine yardımcı olması beklenir.
- 2.Olumlu bağlılık: Öğrencilerin bir hedef doğrultusunda beraber hareket etmesidir.
- 3.Bireysel değerlendirilebilirlik: Her öğrencinin grubun başarısının kendisine bağlı olduğu bilincinde görevlerini yerine getirmesi beklenir.
- 4.Yüz yüze etkileşim: Gruptaki öğrencilerin birbirlerinden etkilenerek görevlerini eksiksiz bir şekilde bitirmeleri beklenir.
- 5.Sosyal beceriler: Grubun başarısında grup arasındaki iletişimin önemli olduğu ve mutlaka etkileşimin olması gerektiği vurgulanır.
- 6.Sürecin değerlendirilmesi: Gruptaki öğrencilerin hangi davranışlarının devam etmesi gerektiği hangilerinin değiştirilmesi gerektiğinin belirtildiği süreçtir.

7.Eşit başarı fırsatı: Öğrencilerin kendilerine verilen puanla grubun başarısını artırması beklenir.

Kısaca belirtmek gerekirse işbirlikli öğrenmede öğrenciler yabancı dil öğretimi esnasında birbirlerine yardımcı olmaları beklenir. Bu yardımlar sayesinde eksik ya da tam öğrenilmemiş yerler grup içinde tekrar edilerek tamamlanır.

3.4.2.6. Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi

Yöntem ağırlıklı olarak dinleme becerisine yönelik bir yöntemdir. Dinleme çalışmaları yönünden işitsel-dilsel yöntemden ayrı dinleme süresi oldukça uzundur. Dinlenen kayıt hemen tekrar edilmez iyice özümseinceye kadar dinleme devam eder.

Toplu fiziksel tepki yönteminde üç süreç vardır bunlar;

1. Çocuklarda konuşma yeteneğinden önce dinleme yeteneği gelişir.
2. Çocuklar çevresinde duydukları komutlara fiziksel tepkiler vererek anladıklarını ifade ederler.
3. Dinlediğini anlama becerisi geliştikçe konuşma becerisi de kendiliğinden gerçekleşir (Singh, 2011).

San Jose State Üniversitesinde psikoloji profesörü Asher'in geliştirdiği bu yöntem, motor becerileriyle birlikte dil öğretimi gerçekleştirmeyi hedefler. Söz ve eylemin ahengi içinde yabancı dil öğretiminin gerçekleşeceğini iddia eder. Söz ve hareketin uyum içinde olması gerektiği için fest, mimik vücut dili aktif bir şekilde kullanılır. Bu hikâyelerin canlandırılması etkililiğinde de görülmektedir. Önce okunan hikâyeler sonrasında canlandırılır (Doğan, 2012). Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi öğrencilerin oyuncu olduğu bir yöntemdir.

3.4.2.7. Sessiz Yol Yöntemi

Yöntem 1972 yılında, Calep Gattegno tarafından geliştirilmiştir. Yöntemin benzer yapılar üzerinden örnekler üretmeye dayalı olduğu söylenebilir. Bu yöntemde öğretmen sessiz kalarak öğrencilerin aktif olmasını sağlar ve birçok kez tekrarlar verilen kalıpların pekiştirilmesi beklenir.

Yöntemin en önemli amacı öğrencinin gözlemledikleri ve duyduklarından anlam çıkarmasıdır (Durmuş, 2013a). Böylelikle öğrencinin ders esnasında sürekli dikkatli ve öğrenmeye açık olması beklenir.

Gattegno (2010) temel düzeyde sessiz yolla ulaşabileceği hedefleri şöyle belirtmiştir:

- 1.Kendisi, eğitimi, ailesi, yolculuk ve günlük olaylara ilişkin sorulara düzgün bir biçimde ve kolayca cevap verebilmeli.
- 2.İyi bir aksanla konuşabilmeli.
- 3.Mekan, zaman ve süreye ait mevcut ilişkileri de içeren bir resme ilişkin yazılı ya da sözlü bir tanımda bulunabilmeli.
4. Hedef dilin kültürüne ait sorulara cevap verebilmeli.
- 5.Heceleme, dil bilgisi, okuma ve yazma alanlarında performans yüksek olmalı.

Genel olarak değerlendirildiğinde yöntemin belirgin özelliği öğrencilerin doğruya kendilerinin ulaşmasıdır. Bu yöntemde öğretmen bir gözlemci gibi davranır katılımı gerektiğinde derse bir öğrenci gibi eşlik eder.

3.4.2.8. Telkin Yöntemi

Telkin yönteminin çıkış noktasının, insan beyninin en etkili şekilde nasıl çalıştığı ve öğrendiği üzerinde olduğu söylenebilir Yöntemin, eğitimsel öneri anlamında kullanıldığı belirtilmiştir.

Yöntem Georgi Lozanov tarafından kurulmuş ve geliştirilmiştir. Lazanov, bu yöntemin dil öğretimini hızlı bir şekilde ilerletmesi yönüyle diğer yöntemlerden farklı olduğu kanısındadır (İşcan, 2013; Demircan, 2002; Çelik, 2013; Memiş ve Erdem, 2013).

Öğrenmeyi eğlenceli hâle getirmek için öğrenme ortamının renklendirilmesi yöntemin uygulama süreçlerinden biridir. Yöntem bunu yaparken müziği, sanatı, ve birçok oyun türünü birlikte uyumlu bir şekilde kullanmaya çalışılır. Crystal'in (1987) de belirttiği gibi sınıf ortamını renklendirmede dekorasyon ve mobilya eşyaları kullanılır.

Telkin yönteminde aşamalar şu şekilde sıralanmıştır:

- Tanıtım: Bu aşamada öğrencilerin rahatlaması ve zihinlerinde olumlu düşünceler oluşturmaları sağlanır. Böylece öğrenmenin kolay ve eğlenceli olacağı kanısı oluşturulur.

- Birinci dinleti: Öğrenme materyalinin sunulduğu aşamadır. Örneğin, klasik müzik eşliğinde okuma çalışması yapılabilir.
- İkinci dinleti: Öğrencilerin rahatlamaları sağlanır. Barok müzik eşliğinde, ilk okunan metin geri planda seslendirilir. Barok müzik, öğrencilerin zihinsel açıdan ideal duruma gelerek öğrenmenin kolaylaşmasını sağlamak için kullanılır.
- Alıştırma: Öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamak için bazı oyun ve bulmacalardan yararlanılır (Lozanov, 2011).

Yöntem genel olarak değerlendirildiğinde yabancı dil öğrenimi esnasında karşılaşılabilecek kaygıları, dersi ve ders ortamını özellikle müzikle renklendirerek, azaltma yolunu izler. Bu yöntemde karşılıklı konuşmanın oldukça önemli olduğu vurgulanır. Bundan dolayı dersler sıklıkla diyaloglar hâlinde ilerler. Bunun sonucu olarak da yöntemde daha çok dinleme ve konuşma becerisi gelişme gösterir. Yöntemde yazma becerisinin arka planda kalması yöntemin eleştirilen yanlarından biri olduğu belirtilmektedir.

3.4.2.9. Görsel- İşitsel Yöntem

1960 yılından itibaren kullanılmaya başlanan İşitsel-Görsel yöntemin, temelde Fransızca öğretimi için geliştirildiği bilinmektedir. Teknolojik aletlerin dil öğretiminde materyal olarak kullanıldığı bir dil öğretim yöntemidir. Materyal olarak kullanılan bu aletlere kasetçalar, CD, ses kayıt cihazı örnek olarak verilebilir (Demircan, 2005).

Yöntemin görselle ses arasında bağlantı kurarak öğretimi kolaylaştırması yöntemde öne çıkan taraf olduğu düşünülmektedir. Bu yönüyle yöntem görsel ve işitsel zekaya aynı anda seslenmektedir.

Yöntemin bir diğer özelliği öğretim esnasında duyu organlarından da faydalanmasıdır. Yöntemde ön plana çıkan durum aynı anda birçok duyu organına seslenmesidir denebilir. Öğretmen bazen davranışlarıyla, jest ve mimikleriyle, görsellerle dil yapılarının anlamlarını öğrencilere aktarır ve ses kayıtları vasıtasıyla telaffuzlarını dinletir (Doğan, 2012, s.191). Bu şekilde gerçekleşen öğretim sayesinde öğrencilerin konuşma becerilerinin oldukça geliştiği ifade edilir. Bunun bir sonucu olarak yöntem için yazma becerisinin ikinci planda kaldığı şeklinde değerlendirmeler yapılmaktadır.

3.4.2.10. Eklektik (Seçmeli) Yöntem

Aynı amaca yönelik çalışmalarda birden fazla yöntemden uygulamaların kullanılması durumuna eklektik ya da seçmeli yöntem denir (Demircan, 1990; Demirel, 1999; Hengirmen, 2006). Seçmeli yöntem aynı zamanda, yöntemler karması, derlenmesi ya da yöntem zenginliği şeklinde de kullanılmaktadır.

Yöntem, dil öğretimi esnasında öğretmenin hangi yöntemin, dersin amacına uygun olduğunu bilip uygulanmasıdır. Diğer yöntemleri ne zaman nasıl kullanacağını bilme becerisi bu yöntemi açıklayabilir. Yöntemde vurgulanan nokta, sabit bir yaklaşım yerine, dil öğretimiyle ilgili ilkeler ortaya koymaktır. Hangi beceriyi hangi yöntem daha iyi geliştiriyorsa o yöntemin o beceri alanı için kullanılmasına imkan veren bir yöntemdir.

Eklektik yöntemin bazı özellikleri şunlardır:

1. Dil öğretimi hayata dönük olmalıdır.
2. Sınıfta öğrenilen dilin dışında başka dil kullanılmamalıdır.
3. Çeviri yöntemi, dili yeni öğrenenler için faydalı değildir.
4. Öğrencilerin bireysel farklılıkları göze alınmalıdır (Barın, 2004).

Yukarıda yer alan yöntemin özellikleri göz önüne alındığında dilin daha çok iletişim yönünün ortaya çıktığı fark edilmektedir. Bu yüzden yöntemde çoğunlukla iletişime yönelik çalışmaların yer aldığını söylemek mümkündür.

3.4.2.11. Göreve Dayalı Öğretim Yöntemi

Modern bir dil öğretim yöntemi olan görev temelli yöntemin, dört temel dil becerisine de aynı oranda ağırlık verdiği belirtilmektedir. Göreve dayalı dil öğretiminde gerçek hayatı yansımaları sınıfta açık bir şekilde görülmektedir. Dil öğretiminde kullanılan görevleri ve eylemleri hayatın kendisinden alınmış olgular olarak nitelenebilir (Yıldırım, 2011). Yöntemde hedef dil günlük hayatta konuşulduğu şekliyle öğretilmeye çalışılır. Bu esnada dil kalıpları bağlamlar içinde sunulur.

Yöntem öğrencilerin bir olgudan hareketle ve verilen bilgilerle bir sonuca ulaşmalarını bu sırada da öğretmenin bu sürecin takip etmesini bekler (Prabhu, 1987). Öğretmen süreci takip ettikten sonra gerekli düzenlemler için görevler verir. Bu görevler dersin içeriğini oluşturur.

3.4.2.12. İçerik Odaklı Öğretim

Yöntem, hedef dilin teorik yönünü ve uygulamasını aynı anda yürüten bir öğretiminin belirli bir içerik çerçevesi içinde yapılmasını planlar. Ağırlıklı olarak hedef dilde belirlenen konu içeriklerini, sadece iletişimde kullanılan bir bağlam olarak değil, aynı zamanda öğrenilmesi gereken bir araç olarak görür. Yöntemde hedef dilde belirlenen içeriklerle dil öğretim amaçları birleştirilir. Çünkü yöntemde dil öğretimi öğrenenler edinmek istedikleri bilgi ya da içeriğe göre şekillenir (Doğan, 2012, s.404; Richards ve Rodgers, 2014).

İçerik odaklı öğretimin bazı temel koşulları yerine getirmek olduğu ileri sürülmüştür (Brinton vd., 1989). Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- 1.İçerik odaklı öğretim programı öğrenenlerin ilgilerine ve gereksinimlerine hitap eder.
- 2.İçerik odaklı öğretim, dilin hedef kullanımı için öğrencileri hazırlar.
- 3.Öğrencilerin öğrenme deneyimleri üzerine kuruludur.
- 4.Hem dili kullanma hem de dilin kullanım biçimi üzerine bir odak sağlar.

3.4.3. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Teknikler

3.4.3.1. Soru-Cevap

En yaygın kullanılan tekniklerden biri olan soru-cevap tekniği, öğrencileri düşünmeye ve konuşmaya sevk etmesi açısından önemlidir. Ayrıca tekniğin her derste kullanılabilirliğinin de olması tekniğin sıklıkla tercih edilmesini sağlayan etkenlerden biridir.

Demirel (2012) soru-cevap tekniğinde dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde sıralamıştır:

- 1.Bütün sınıfı ilgilendiren sorular tüm sınıfa sorulmalı herkesin düşünmesi için zaman tanınmalı en son olarak soruya kimin cevap vereceği belirlenmelidir.
- 2.Doğru cevaplar anında pekiştirilmelidir. Yanlış cevapların doğrusu tekrar ettirilerek düzeltilmelidir.
- 3.Sınıfa değil de öğrencilere tek tek sorular yöneltiliyorsa herhangi bir düzene göre değil rastgele bir şekilde sorular öğrencilere yöneltilmelidir.

3.4.3.2. Benzetim

Öğrencilerin belirlenen bir örnek olaydan hareket ederek olayın üzerinde çalışmalar yapmalarına fırsat veren bir dil öğretim tekniğidir. Çalışma yapılacak örnek olaylar gerçek hayattan seçildiği için öğrenciler günlük hayatta karşılaşabilecek durumlarla sınıf içinde uygulayarak yeni öğrendikleri kültüre yönelik deneyimler kazanır. Güzel'in (2010) de belirttiği gibi toplumsal çevre ancak sınıf içine benzetim tekniği ile getirilebilir.

Tekniğin uygulanmasında dikkat edilecek noktalar şu şekilde belirlenmiştir:

- 1.Uygulamanın amacı ve sonucunun nasıl bir kazanım sağlayacağı önceden açıklanmalıdır.
- 2.Roller için öğrencilere hazırlık süresi verilmelidir.
- 3.Örnek seçiminde hedef kitlenin düzeyi göz önünde tutulmalıdır (Çetinkaya ve Altıparmak, 2013).

3.4.3.3. Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama bireyde var olan potansiyeli bireye istediği şekilde ortaya çıkarma fırsatı veren bir yöntem olarak ifade edilir. Bu yöntemi diğer birçok yöntemden ayıran en önemli özelliklerinden biri öğrenme esnasında bireyi pasif durumdan aktif duruma geçirmesidir. Bireyin aktif olduğu yöntemlerde kazanımların davranışa dönüşmesi kolaylıkla sağlandığı için bu tür yöntemler dil öğretim faaliyetlerinde daha çok yer almalıdır.

Yaratıcı dramada var olan olgudur. Olgunun kavranabilmesi için yaratıcı dramada bireye rol verilmez aksine birey rol alır ve o rol kendisi için ne ifade ediyorsa o şekilde davranır. Bireyin hareketlerine ve sözlerine bir sınırlama getirmez. Bireyden istenilen tek şart olgudan uzaklaşmamasıdır. Yaratıcı drama mutlaka bir amaca hizmet etmelidir. Yaratıcı drama etkinliği akla hoş vakit geçirmeye yönelik faaliyetler olarak gelmemelidir.

Yalçın ve Aytaş (2012)'ın da belirttiği gibi yaratıcı dramanın en önemli işlevi, eğitim ortamında yaygın olarak kullanılması ve eğitime katkı sağlamasıdır. Öğretmenin becerisine ve ilgisine bağlı olarak rol yapma ve drama etkinlikleri YDTÖ'nde kullanılmaktadır. Tasarlanması durumunda her konu sonuna drama ve eğitsel oyunlar eklenebilir. Hedefe yönelik hazırlanmış drama metinleri yok denecek kadar azdır ve bu konu ciddi bir şekilde ele alınmalıdır (Arslan ve Gürsoy, 2008).

3.4.3.4. İkili Çalışmalar ve Grup Çalışmaları

Dil öğretiminin beceri alanlarından oluştuğu göz önüne alındığında öğretimin uygulamaya dönük çalışmalardan oluşması gerektiği vurgulanmıştır. Bundan dolayı dil öğretim teknikleri verilen bilgi ve dil kalıplarını uygulayama fırsatı vermelidir. Uygulama fırsatı veren tekniklerden biri olan ikili çalışmalar ve grup çalışmaları tekniği öğrencilere yeni öğrendiklerini birbiriyle kullanmasını sağlar.

Long ve Porter (1985) ikinci bir dil ediniminde grup çalışmalarının kullanım gerekçelerini şu şekilde açıklamışlardır:

- 1.Grup çalışması dil uygulamaları için fırsatlar oluşturur.
- 2.Grup çalışmaları öğrencilerin konuşma becerilerini artırır.
- 3.Grup çalışmaları öğretimi bireyselleştirmeye yardımcı olur
- 4.Grup çalışması olumlu duygusal bir ortam oluşturulmasını teşvik eder.
- 5.Grup çalışması öğrencileri motive eder.

3.4.3.5. Eğitsel Oyunlar

Eğitsel oyunların yabancı dil öğretimi içinde etkinliklerin çoğunu kapsadığı düşünülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde oyun adındaki bu etkinlikler öğrencilerin iletişim becerileri ve kelime hazinelerini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir.

Çocuğun ifade gücünü artıran ve yeteneklerinin gelişme alanı bulduğu doğal bir öğrenme ortamı olan oyun (Öztürk, 2007,s.2) dil öğretimi gibi beceri isteyen alanlarda uygulanabilecek tekniklerden biridir. Bu teknikler sınıf içinde uygulanan etkinlikler açısından ikiye ayrılır: iletişim ve dil bilgisi oyunları.

Yabancı dil öğretiminde oyunları etkili bir şekilde kullanabilmek için bazı teknik öneriler bulunmaktadır. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- 1.Yabancı dil öğretiminde oyunların kullanılmasının öğrencilerin yabancı dili öğrenmesini kolaylaştırdığı, öğrencilerin bu yöntemden zevk aldıkları, derslere seyerek ve isteyerek geldikleri tespit edilmiştir.

2.Öğretmenin hangi oyunların hangi becerileri geliştirdiğini bilmesi, oyunu amaca uygun bir şekilde seçmesi ve doğru uygulaması öğrencilerin dil öğrenimini kolaylaştırmaktadır.

3.Oyunun ders esnasında öğrenciyi aktif hâle getirmesi öğretilenlerin daha kalıcı olmasını sağlamaktadır (Kara, 2010).

3.4.3.6. Bilgisayar Destekli Öğretim

Bilgisayar destekli dil öğretim çalışmalarının çoğunlukla ABD’de yer aldığı bilinmektedir. Çalışmada CD, teyp kaseti, öğrenci ve öğretmenler için kitaplar bulunmaktadır. Bu öğretimde bilgisayar yazılımları sayesinde dört beceri alanına yönelik etkinlikler yapılabilir.

Demirel (2007) Türkiye’nin çağdaş öğretim yöntem ve tekniklere ayak uydurabilmesi için bu öğretimi Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde uygulaması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretimle ilgili önerilerini şöyle sıralamıştır:

1.Her şeyden önce bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminin olabileceği görüşü benimsenmelidir. Bilgisayarın öğretmen rolünde değil öğretmene yardımcı rolünde olduğu unutulmamalıdır.

2.Okullarda bilgisiyar destekli öğretim için laboratuvarlar kurulmalıdır.

3.Öğretmenler bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi yapabilmesi için hizmet-içi eğitimden geçirilmelidir.

Bu öğretimin Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılabilmesi için gerekli alt yapı, öğretim merkezlerinde ve öğretmenlerde sağlanmalıdır. Aksi takdirde dil öğretim sürecinde bu öğretimin gerçekleşmesi ve sonuç vermesi beklenemez.

3.4.4. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler

1. Dil Öğretiminin Plânlanması

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde hedef kitle gözetilerek hangi konuların, ne kadar süre içinde ve nasıl verilmesi gerektiği ile ilgili çalışmalar önceden planlanmalıdır (Barın, 2004). Aynı zamanda öğretim sırasında hangi dil öğretim yaklaşımının kullanılacağı hatta finans kaynakları bile planlama içinde düşünülmelidir. Dil öğretiminin planlanmasında en

önemli hususlardan birinin hedef kitleyi tanımak olduğunu vurgulayan Güzel, Türkçe öğretimindeki hedef kitleleri maddeler halinde açıklamıştır:

1. Ana dili yabancı dil olanlara.
2. Yurt dışındaki iki dilli Türk çocuklarına
3. Yüksek öğrenim yapmak için gelen yabancılara.
4. Türk Cumhuriyetleri ve Türk Topluluklarından gelenlere.
5. Dünya ülkelerindeki Türkloji merkezlerine.
6. Devletin ihtiyaç duyduğu kurumlara (Güzel'den aktaran Şimşek, 2011)

2. Dört Temel Beceriye Dikkate Alma

Dilin dört beceri alanı olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma eğitimi, öğretimin en başından sonuna kadar birlikte yürütülmelidir. Bir dilin öğrenilmiş olması bütün beceri alanlarını kullanabiliyor olmakla ölçülebilir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de dört beceri alanı aynı anda geliştirildiğinde öğrenciler Türkçeyi etkin bir şekilde kullanabileceklerdir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde hazırlanan kitapların ve etkinliklerin bu ilke doğrultusunda hazırlanması gerekir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde dört temel becerinin hangi seviyede hangi beceriye hangi oranda yer verileceği önceden planlanmalıdır (İnce, 2013). Planlama yapılmadığı takdirde bir beceri alanının diğerine göre zayıf ya da daha kuvvetli olma riski ortaya çıkabilir.

3. Basitten Karmaşığa, Somuttan Soyuta Gitme

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi esnasından hedef kitlenin hazırbulunuşluğu göz önünde bulundurularak öncelikli olarak temel ihtiyaçlarına yönelik kelime ve kalıplar sunulmalıdır. Öğrencinin iletişim kurarken en çok kullanacağı, duyacağı kelime ve kalıplara başlangıç düzeyinde yer verilmesi öğrencinin motivasyonunu olumlu yönde etkileyecektir. Aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde somuttan soyuta doğru bir yol izlenmelidir.

4. Bir Seferde Tek Yapıyı Sunma

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde üzerinde durulması gereken ilkelerden biri de bir seferde tek bir yapıyı sunma ilkesidir. Yabancı dil öğretiminde öğretilenlerin

pekiştirilmesi ve unutulmaması için bir yapının iyice kavratıldıktan sonra yeni bir yapıya geçilmelidir. Bir seferde birçok konuyu aktarmaya çalışmak hem öğretmeni hem de öğrenciyi yorduğu gibi başarı da getiremeyecektir. Bu husular göze önüne alınarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bir seferde bir yapı verilmelidir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kazanımların tam olarak öğretilmesi açısından bu ilkenin önemi vurgulanmaktadır. Demirel (2007, s.31) bu durumu “aynı anda birden çok sözcük ya da cümle kalıbı öğretmek hem etkili olmaz hem de karışıklığa neden olabilir” diyerek açıklamıştır.

5. Verilen Bilgilerin Günlük Hayatla Buluşması

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde dikkate alınması gereken husulardan biri de verilen konuların öğrencilerin iletişim becerilerine yönelik olmasıdır. Yeni bir kültürün içinde öğrencilerin yaşamını devam ettirebilme şartlarından biri de hedef dili kullanarak iletişim kurabilmektir. Bu durum göz önüne alınarak seçilen konuların hayata uygunluğunun önemli olduğu söylenebilir.

6. Öğrencileri Aktif Kılma

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde başarılı bir öğretim süreci için derslerin öğrenci merkezli işlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunun için yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler öğrenciyi aktif hale getiren yöntem ve tekniklerden olmalıdır. Aksi takdirde öğrencinin Türkçe öğrenmeye karşı motivasyonu azalacaktır.

7. Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma

Bütün öğretimlerde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin Türkçeyi öğrenme amaçları, Türkçeye olan ilgileri farklılık gösterebilir. Öğrencilerin Türkçe öğrenme amacı ve Türkçeye ilgisi değişiklik gösteriyorsa verilen öğretimde farklılık göstermesi gerekebilir. Barın (2004) bireysel farklılıkları dikkate alma ilkesi ile ilgili öğrencilerin yaşı, önceki eğitim durumu gibi faktörlerin de dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

8. Görsel ve İşitsel Araçlar Kullanma

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde görsel ve işitsel araçlar kullanımının, aktarılan konuların daha rahat anlaşılması ve akılda kalmasını sağladığı vurgulanmaktadır. Görsel ve

işitsel araçların kelime, dil yapısı gibi konularda etkili olduğu kadar kültür unsurlarını aktarmakta da etkili olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde görsel ve işitsel araçlar hem dil hem de kültür aktarımı için kullanılmalıdır.

3.4.5. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürün Yeri

Kültürün sonraki kuşaklara aktarılmasında eğitimin özellikle de ana dili eğitimi veya yabancı dil/ikinci dil öğretiminin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu yönüyle eğitim, dil ve kültür arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Dil öğretimi yapılırken bu ilişki göze önünde tutulmalıdır.

Dil, kültürü oluşturan diğer dört unsuru bünyesinde barındırdığı için kültürün en önemli taşıyıcılarından biridir. Dolayısıyla dil öğrenimini ancak dilin bünyesinde barınan bu unsurlar göz önüne alınarak yapıldığında başarılı olabilir. Kültür öğretiminden eksik dil öğretimi, o dilin kurallarına öğrenmekten öteye geçemez. Çünkü dil, dini kurallara göre, tarihin değişimine göre, sanat anlayışına göre, gelenek ve göreneklerin işleyişine göre kullanımlar kazanır. Bu kullanımlar dil öğretimi esnasında kültür aktarımı sayesinde verilebilir.

Yığınları topluluk/millet haline getiren yaşantıları, alışkanlıkları, oluşturdukları iletişim kodlarını ve daha pek çok özellikleri, yaşayışı, gelenekleri o toplumun dilinden izlenebilir (Aksan, 2009). Bu kullanımların günlük hayata yansımaları dil öğretiminde yer almalıdır. Aksi takdirde dil öğretimi ezberden öteye geçemez.

Kültür aktarımı dil öğretiminde nihayi hedef olmamalıdır. Dil öğretiminde amaç dili öğretmektir bunun yanında yerinde ve zamanında dayatma olmayacak şekilde kültür unsurları verilmelidir. Yalnızca kültür aktarımı olsun diye bağlama uygun olmayan ya da dili ve yapıyı öğretmek yerine sadece kendi kültürünü dayatmaya yönelik bir yol takip edilmesinin doğru olmadığı belirtilmiştir(Demir ve Açık,2011).

Dil ve kültür ilişkisine genel olarak bakıldığında birbirinden bağımsız iki unsur olarak değerlendirmenin mümkün olamayacağı anlaşılmaktadır. Hangisinden hareket edilse de mutlaka diğerine varıldığı göze çarpmaktadır. Bunlar göz önüne alındığında dil öğretimi esnasında kültür aktarımını gerçekleştirmek bir seçenek değil o dilin başarılı bir öğretimi için en gerekli durumdur.

Hedef dilde sağlıklı bir iletişim için öğrenene sunulabilecek kültür unsurlarını Brooks (Brooks'dan aktaran, Özışık, 2004) 37 maddede toplamıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- 1.Selamlaşma, vedalaşma, arkadaşlar arası konuşmalar, tanıştırma.
- 2.Konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, toplumsal statüye göre kullanılacak söz ve kalıplar.
- 3.Gelenekler, efsaneler, hikayeler vb.
- 4.Edebiyat, okunan kitaplar.
- 5.Evde, okulda, halka açık alanlarda, törenlerde vb. yerlerdeki kurallar.
- 6.Festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri.
- 7.Tatil zamanları, süreleri, kutlama şekilleri.
- 8.Oyunlar.
- 9.Müzik.
- 10.Ev hayvanları.
- 11.Telefon konuşmaları.
- 12.Bir kişinin odasında bulunan eşyalar.
- 13.İklim şartları.
- 14.Temizlik standartları.
- 15.Sağlık sistemi.
- 16.Yarışmalar, sporlar, hobiler vb.
- 17.Randevu, davet etme.
- 18.Trafik.
- 19.Radyo ve televizyon programları.
- 20.Evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar.
- 21.Dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerler.
- 22.Tiyatro, sinema vb.
- 23.Oyun alanları.

24.Müzeler, sergiler.

25.Ulaşım.

26.Şehir ve kırsal kesim arasındaki farklar.

27.Meslek çeşitleri, gözde meslekler.

Bu maddelere bakıldığında, insanın temel ihtiyaçlarının vurgulandığını görülebilir. Bunun sebebi kişinin tanımaya çalıştığı hedef kültürde kendisini iyi hissedebilmesi için yukarıda sıralanan ihtiyaçları kolaylıkla hedef dilde anlıyor ve anlatabiliyor olmasıdır. Kişi ancak bu temel ihtiyaçları hedef dilde karşıladığı sürece kültürü anlamaya ve tanımaya başlayabilir.

Yukarıda sıralanan kültür unsurlarını neden aktarmamız gerektiğini Tomalin ve Stempleski (1993, s.89) yedi maddeyle açıklamaya çalışmışlardır:

1. Öğrencilerin, her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
2. İnsanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
3. Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.
4. Öğrencilerin, bazı kelime ve cümleciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı şekilde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak.
5. Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri tarafsız gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.
6. Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.
7. Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak.

Kültür unsurlarının aktarım nedenleri çoğaltılabilir. Aynı zamanda bu sebepler kültürden kaynaklanan farklılıklar da gösterebilir.

2000 yılında yayınlanan Avrupa Konseyi bildirgesinde de hedef dilin sosyokültürel aktarımı üzerinde durulmuş ve bunlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Günlük yaşam (yiyecek, içecek, sofrada, resmi tatil, hobiler vb.)

2. Hayat şartları (ev şartları, sosyoekonomik durum vb.)
3. İnsan ilişkileri (kadın erkek ilişkileri, aile ilişkileri vb.)
4. Değerler, inançlar ve davranışlar (müzik, sosyal hayat, sanat vb.)
5. Beden dili
6. Sosyal gelenekler (yemekler, hediyeleşme, yasaklar vb.)
7. Âdet olmuş davranışlar (evlilikler, kutlamalar, dini âdetler vb.) (CEF, 2000: 102-103).

Yabancı dil öğretiminde, aktarımı yapılacak kültür unsurlarının, öğrencinin hayatını kolaylaştırıcı, dili sevmesini ve ilgi duymasını sağlayacak türden unsurlardan seçilmesi öğrencinin hedef dili rahatlıkla ve sıkılmadan öğrenmesini sağlayabilir.

“Yabancı dil öğrenirken iki kültür birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir. Bu dersler, öğrencinin hem kendi kültürü hem de yabancı kültür ile bulunduğu, iki kültürün benzer ve farklı yanlarını kavrayıp, karşılaştırmalar yaptığı bir alandır” (Cifçi vd., 2013, s.367). “Öğrenci, kendi kültüründen yola çıkarak, yabancı dil aracılığıyla kendisine sunulan yabancı kültürle sorarak, karşılaştırarak, onaylayarak ya da sorgulayarak bir çeşit diyalog içine girer, bildirişim kurar” (Tapan, 1990, s. 57). Birçok araştırmacı, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının, yabancı dili öğrenen kişilerin diğer kültürleri tanımaları, bundan yola çıkarak kendi kültürlerini tanımaları ve nihayetinde hedef kültüre karşı hoşgörü geliştirmesi, ufuklarını genişletmeleri, yeni bakış açıları kazandırması açısından önemli olduğunu belirtmiştir (Ökten ve Kavanoz, 2014; Tapan, 2006; Ülker, 2007). Bir dilin kültürünü öğrenmek aynı zamanda hedef dili konuşan toplulumu/milleti de öğrenmektir.

Yeni bir kültürü tanımanın bireye yeni bakış açıları kazandırmada etkili olduğu belirtilmektedir. Dil öğretimi yapan öğretim elamanları dil kalıplarının yanında hedef dilin kültürünü de aktardıklarında Byram ve Risager (1999,s.100)’e göre şunları sağlayabilir:

1. Öğrencileri hedef kültürle ilgili bilgilendirmek.
2. Önyargıları kırmak ve öğrencilerin hoşgörü düzeylerini yükseltmek.
3. Öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görmelerini sağlamak.
4. Öğrencilerin sosyal ve kültürel durumlarla ilgili olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmak.

5. Öğrencilerin kendi kültürlerinin farkına varmalarını sağlamak.
6. Yabancı dil öğrenimini daha güdüleyici bir duruma dönüştürmek.

Dil öğretimi yaşadığı kültürün içindeki kullanım şekliyle verildiği takdirde başarılı bir dil öğretiminden bahsedilebilir. Aksi takdirde dil öğretiminin gerçekleştiğini söylemek mümkün olmayabilir. Öğrenilen dil kalıplarının, ifadelerin ne zaman, nerede, nasıl ve kime kullanacağını bilmesi kültürün verilmesinden geçmektedir. Bu açıdan yabancı dil öğretiminde yerinde ve zamanında kültür unsurlarına yer verilmelidir.

3.4.6. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı

Avrupa dilleri ortak çerçeve programı, dil öğretim programlarıyla ilgili çalışmalarda ortak hareket etmek için hazırlanmış bir metindir. Yabancı dil öğretimi planlanması aşamasında yer alan her türlü program, ölçme ve değerlendirme, ders kitapları gibi unsurların nasıl olması gerektiği ile ilgili ölçütlerin belirlendiği bir programdır.

Çerçeve programında dil yeterliliklerine göre düzeyler açıklanmıştır. Programda öğrencinin hangi düzeyde hangi becerileri gösterebileceği belirlenmiştir. Aynı zamanda yabancı dil öğrenenlerin bir düzeyden üst düzeye geçebilmek için hangi kazanımları elde etmesi gerektiği de belirtilmiştir. Avrupa dilleri ortak çerçeve programı, dil öğretimiyle ilgili çalışmalarda nesnel ölçütler ortaya koyarak program içindeki diller arasında kazanım birliği oluşturmaktadır (MEB, 2009, s.1).

Avrupa dilleri ortak çerçeve programında ağırlıklı olarak yapılabirlik ve iletişim kurabilme becerisi üzerinde durulmaktadır. İletişim becerileri yalnızca konuşma ve dinleme alanları olarak düşünülmemelidir. Ortak program tüm beceri alanlarını iletişim süreci içinde değerlendirmekte ve bütün beceri alanlarının aynı derecede ilerlemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Avrupa dilleri ortak çerçeve programında yabancı dil öğretimiyle ilgili tek bir yaklaşım, yöntem ya da teknik üzerinde durulmaz. Çünkü bir yaklaşım üzerinden gidildiğinde beceri alanlarından bazıları gelişirken bazıları seçilen yaklaşım nedeniyle gelişmez. Bunun önüne geçebilmek için Avrupa dilleri ortak çerçeve programı, yaklaşım veya yöntemle ilgili dil ve dilin özelliklerine göre öneriler getirir (Uysal, 2009).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, dil öğrenme programlarının planlanması , dil öğreniminin belgelendirilmesi, kendi kendine öğrenmenin planlanması, öğrenme programları ve sertifika esaslarından oluşmaktadır. Metin incelendiğinde temelde üç düzey ve her düzeyde bulunan iki alt düzeyden oluştuğu görülmektedir.

Bu düzeyler :

1. Temel düzey

A1-Başlangıç, giriş ya da keşif düzeyi.

A2-Ara, iletişimden kopmama ya da temel gereksinim düzeyi.

2.Orta (ara) Düzey

B1-Eşik düzey.

B2-İleri ya da bağımsız düzey

3.İleri Düzey

C1-Özerk düzey

C2-Ustalık düzey (MEB, 2009).

3.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

3.5.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihi Süreci

Birçok kaynakta yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin başlangıcı Kaşgarlı Mahmut'un yazdığı Dîvânu Lügât-it Türk olarak gösterilmektedir (Göçer, 2013; Durmuş, 2013; Güzel ve Barın, 2013; Yakar ve Öybay, 2012; Yıldız ve Tuncel, 2012; Bayraktar, 2002). Türkçenin yabancı dil olarak öğretim tarihi bu kadar eski olmasına rağmen henüz bu konuda çok etkili yöntem ve tekniklerin var olmadığının altı çizilmektedir. Ayrıca Türklerin dünya coğrafyasında ayak basmadık yer bırakmadıkları halde Türkçenin öğretimi üzerinde çok durmadıkları ileri sürülmektedir. Bugün bile Türkçe öğretimi üzerinde tam bir fikir birliği çerçevesinde ortak yazılı kaynaklar ve bir sürecin olmayışı da yukarıda ortaya atılan fikri destekler nitelikte değerlendirilebilir.

Yabancılarla Türkçenin öğretiminin önem kazandığı tarih olarak 1960'lı yıllar gösterilebilir. Bu yıllardan itibaren Türkçe öğretimi konusunda kitaplar kaleme alınmaya başlanmıştır. Bunlardan bazıları; Kenan Akyüz'ün Yabancılar İçin Türkçe Dersleri

Konuşma, Okuma adlı kitabı, Hüseyin Aytaç ve M. Agah Önen'in Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe adlı kitabı, Sermet Sami Uysal'ın Yabancılar Türkçe Dersleri kitapları, Kaya Can'ın Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri kitabı, M. Hengirmen-N.Koç'un Türkçe Öğreniyoruz adlı kitapları, Tahir Nejat Gencan'ın Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin-Türkçe Öğreniyorum adlı kitabıdır. Bu kaynaklar Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önem kazandığını ve konuyla ilgili çalışmaların devam etmesi gerektiğini göstermektedir (Barın, 2004).

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yazılan kaynaklar ve gelişmeler meseleyi kurumsal bir şekilde ele almak gerekliliği doğurmuştur denilebilir. Bu doğrultuda Türkçenin yabancılar öğretimini konusunda kurumsal olarak atılmış ilk adım 1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan TÖMER'dir.

Bu tarihten itibaren birçok üniversitede TÖMER'ler kurulmaya başlanmıştır. Gazi Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi bunlardan bazılarıdır.

TÖMER'lerde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nın belirlemiş olduğu dil düzeylerine göre öğretim yapıldığı bilinmektedir. Bu düzeyler temel, orta ve ileri olarak sıralanabilir. Ayrıca bu merkezlerde kullanılmak üzere üniversiteler kendi Türkçe öğretim setlerini hazırlamaktadır. Bu setlerden bazıları Ankara Üniversitesi Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Türkçe Öğretim Seti, İzmir Türkçe Öğretim Seti'dir. Bu setler dışında da Türkçe öğretim setleri bulunmaktadır. Bu setler özel sektörde hazırlanan kaynaklardır. Bunlardan bazıları da; Ebru Türkçe Öğretim Seti, Lale Türkçe Öğretim Seti, Ana Dilim Türkçe Öğretim Seti gibi setlerdir.

Bütün bu çalışmalar göstermektedir ki Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi son zamanlarda önem kazanmıştır. Özellikle Türkiye'de üniversite okumak isteyen ve dünyanın dört bir yanından Türkiye'ye gelen öğrenciler Türkçenin ikinci dil olarak öğrenimi ilgisini artırmaya başlamıştır. Türkçe öğrenmeye duyulan bu ilgi Türk cumhuriyetlerinden gelen öğrenci sayısına bakıldığında daha net anlaşılabilir. Avrupa'da da Türkçeye karşı artan bir ilginin olduğu göze çarpmaktadır.

Türkçenin ve Türk kültürünün en iyi şekilde aktarılması ve Türkçeye duyulan bu ilgiyi daha da artırmak için kurulmuş kurumlardan biri de Yunus Emre Vakfı'dır. Temelde Türkçeyi ve Türk kültürünü doğru bir şekilde aktarmakla görevli olan bu kurum dünyanın

çeşitli yerlerinde Türk Kültür Merkezleri açarak bu alanda hizmet vermeye devam etmektedir (Uzun, 2012).

Her geçen zamanda dünya ülkeleri arasında sınırların kalkması ve gerek ekonomik gerekse kültürel bağlantılar nedeniyle insanlar yabancı dil öğrenme gereksinimi duymaktadırlar. Bu dillerden birinin de Türkçe olduğu bilinmektedir. Türkçeye olan ilginin artması neticesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili yüksek lisans ve doktora çalışmalarına da hız verilmiştir. Birçok üniversitede Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programları açılmıştır.

3.5.2. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Materyaller

Eğitim ve öğretim açısından materyal, öğrencinin konuyu anlamasına yardımcı olan her türlü araç ve gerece denir. Öğretmenin dersin daha iyi anlaşılması için öğrenciye sunabileceği birçok materyal vardır. Bunlardan bazıları; basılı materyaller, fotoğraflar, maketler, haritalar gibi basit ve anlaşılır nesnelerdir. Aynı zamanda ses kasetleri, videolar, CD’ler, internet sayfaları, gibi teknolojik araçlar da materyal olarak kullanılmaktadır.

Öğretim öğrenmeyi kazanım haline getiren her türlü faaliyet alanıdır. Öğretimde neyin nasıl ne zaman ve ne kadar öğretileceği bellidir. Materyaller hazırlanırken bu soruların cevapları doğrultusunda hazırlanır.

Öğretim, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi açısından değerlendirildiğinde ise Türkçeyi Türk kültürü bağlamında aktarmak olduğu söylenebilir. Bu öğretim gerçekleştirilirken öğrencilerin hazırbulunuşluğu, motivasyonu, ihtiyaçları göz önünde bulundurulur. Aynı zamanda öğretimde kullanılan materyaller de göz önünde bulundurulması gereken bu unsurlara göre farklılık gösterebilir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan materyalleri sıralamak gerekirse:

- 1.Yazılı kaynaklar (ders kitapları, hikaye kitapları, gazeteler vb.)
- 2.Görsel ve işitsel araçlar (duvar panoları, poster, karikatürler, kelime kartları, televizyon, radyo, videolar, sesli kitaplar vb.)
- 3.Teknolojik araçlar (Türkçe öğretimi yazılı programlar, Türkçe öğreten siteler, etkileşimli CD’ler vb.
- 4.Film ve Türkçe müzikler

3.5.3. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Kültürü'nün Yeri

Türk kültürünün dinamikleri, tarihinin derinliklerinden gelen çok zengin ve çeşitli kültürler içinde özünü kaybetmeden birikerek oluşmuştur. Türkiye'nin millî kültürünü oluşturan en önemli unsurlardan biri Türk milletin tarihidir. Başlangıç noktası Orta Asya olarak kabul edilen Türk millî kültürü sonrasında dünyanın dört bir yanına ulaşarak, başka kültürleri etkileyerek ve farklı kültürlerden etkilenecek mesafeler katettiği söylenebilir.

Türkiye, Doğu, Batı, Ortadoğu, Akdeniz, İslam kültürü gibi farklı kültürlerin merkezindedir. Bu kültür merkezleri içinden üzerinde en fazla durulması gereken unsur İslam kültürü olduğu düşünülmektedir. Çünkü İslam kültürü Türk kültürünün edebiyatından sanatına, yemek kültüründen içme kültürüne, dilinden düşünme biçimine varana kadar her türlü alana tesir ettiği görülmektedir. Bundan dolayı Türk kültürü İslamiyetten önce ve sonra olmak üzere temelde iki kısım olarak ele alınabilir.

İslamiyete kadar Gök Tanrı inancı içinde ve şamanizmi felsefe edinmiş bir Türk tarihi görülmektedir. “Gök Tanrı'nın mutlak yaratıcı olduğu inancı, hakanın hâkimiyet kaynağının Gök Tanrı olduğu düşüncesini de beraberinde getirmiştir. Karizmatik ve semavi Türk kağanı, mekân bakımından da göğe yakın, Altın-dağ diye anılan bir zirvede veya Ötüken-Yış gibi, mukaddes, ormanlı bir dağda oturmaktaydı” (Esin, 1978, s.88). Bu inancın zamanın Türk kültürünü doğrudan etkilediği söylenebilir. Çoğu yaşam alışkanlıkları bu inancın devamı niteliğinde olduğu vurgulanmaktadır. İslamiyetten önceki kültür durumu bu inanç üzerinden şekillendiği söylenebilir.

“İslâmiyet devrine kadar Türkler her türlü yüksek meziyete sahip olan, fakat dünyada kendi yerini tam bulamamış olan bir millettir. İslâm onun yolunu aydınlatan bir ışık oldu ve Türk milleti bu ışığı takip ettikçe hep yükseldi”(Güngör, 1995, s.69). İslamiyetle tanışan Türk kültürünün kendinde var olan millî ruhu daha iyi ifade etme zemini bulduğu ifade edilmektedir.

Her ne kadar Türk kültürü İslamiyetten önce ve sonra şeklinde temelde iki kısımda ele alınsa da İslamiyetten sonra bile Türk milleti İslamiyetten önceki çoğu kültürünü yaşamaya devam etmiştir. İslamiyetten önce ölenlerin ardından tutulan yas töreni o zamanki kadar abartılı olmasa da günümüzde hala devam etmesi, kızların gelin olarak evden çıkarken

bellerine kırmızı kuşağın takılması, dilek tutulması gibi adetlerin hala var olması bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Büyük Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun her ne kadar birçok kurallarını İslama göre düzenlemiş olsalar da tam bir İslam devleti olmadığı aralarında farklar bulunduğu ifade edilmiştir. Bu farkların özellikle hükümlerlik anlayışı, devlette askeri karakter, dini davranış, toprak rejimi ve sosyal haklarda olduğu vurgulanmıştır. Bu durumun bu şekilde gelişmesini sağlayansa Türklerin kendi kültürlerini yeni kültürle iyi bir şekilde kaynaştırması olarak gösterilmektedir (Kafesoğlu, 2012, s.340).

Kültür kavramı somut ve somut olmayan kültür şeklinde ele alınmaktadır. Bunlardan somut olmayan kültür ele alındığında UNESCO'nun verilerine göre 2013 aralık ayı itibariyle Türkiye'nin listeye kayıtlı 12 adet mirası bulunmaktadır. Bu 11 miras aşağıda sıralanmıştır:

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı (2014)

UNESCO Paris'te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32.Genel Konferansı, 17 Ekim 2003 tarihinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Sözleşme, TBMM'nin 19.01.2006 tarihli oturumunda oy birliği ile kabul edilmiş, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının

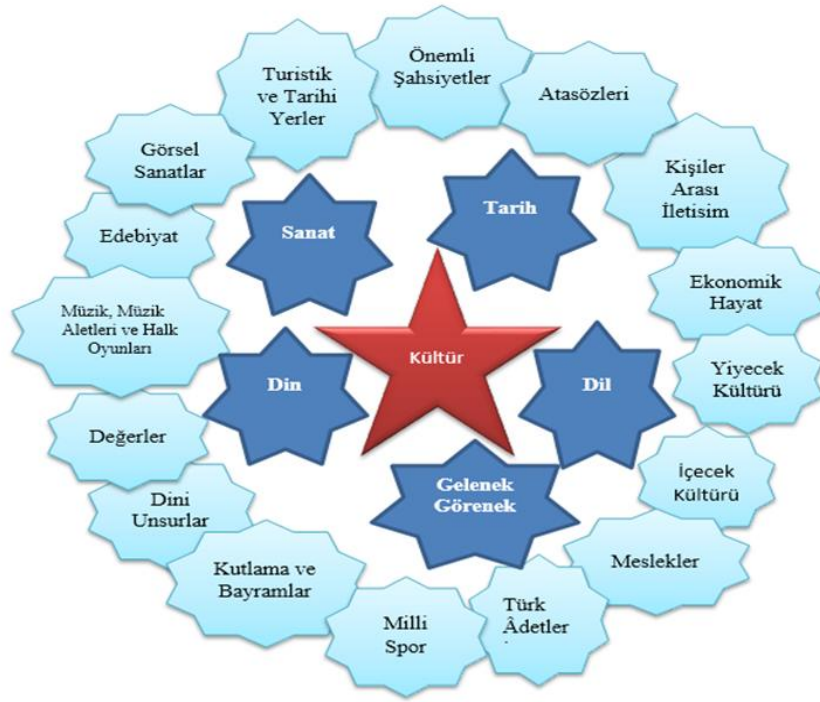
Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (No: 5448) 21 Ocak 2006 tarih ve 26056 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye’nin taraf olma süreci 27 Mart 2006 tarihinde tamamlanmıştır. Böylelikle Türkiye gelecek nesillere somut olmayan kültür miraslarının aktarılması ve korunmasında önemli bir adım atmıştır. Bu sözleşme ve kanun sayesinde yüzlerce yıl sonra bile yaşayan Türk çocukları sanat ve fikir dünyalarını kültür köklerinden aldıkları ilhamlarla geliştirip yaşatacaklardır. Kültürün eğitici rolü somut olmayan kültür unsurlarında daha çok ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca somut olmayan kültür miraslarını koruma ve yaşatma adına bahsedilmesi gereken çalışmalardan biri de Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi’dir. Mze Gazi niversitesi ğretim yesi Prof. M. Öcal Oğuz’un müzecilik ve halkbilimi hakkındaki tecrübelerini aktarması, Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryaki’nin Ankara’nın önemli turizm merkezlerinden biri olan Hamamönü’nde bir konağı Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezine tahsis etmesi, Ankara Kalkınma Ajansı’nın bu konağın müzeye dönüştürülmesi için maddi destek vermesi ve Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi ğretim yeleri ve ğrencilerinin özverili çalışmalarıyla Türk kültürüne kazandırılmış bir mzedir.

Bu müze diğer illerin de somut olmayan kültür miraslarını koruma ve yaşatma adına örnek teşkil etmesi gerektiği söylenmelidir. Böylelikle somut olmayan kültür mirasları sadece korunmuş değil aynı zamanda da yaşatılmış olur. Böylelikle gelecek nesillere çok daha canlı miraslar bırakılabilir.

Bu mirasların korunması bir toplum/millet için hayati önem taşımaktadır. Göka’nın (İnan’dan aktaran Göka, 2008) İnan’dan aktardđđı gibi epope, hikaye, masal vesair manevi kültür mahsullerinin cemiyetin ruhunda binlerce yıl yaşayan vesikalardır.

Türk kültürüyle ilgili alışmalar (Börekçi, 1999; Cifi vd., 2013; Kaplan, 1983; Okur ve Keskin, 2013; Uyar, 2007) dikkate alınarak araştırmacı tarafından Türk kültürünün beş unsuru ve onların alt unsurları belirlenmiştir. Türk kültürünün ana ve alt unsurlarının oluşturduğu bütün şekil 2’de gösterilmiştir:

Şekil 2. Türk Kültürü'nün ana ve alt unsurları

Türk kültürünün 16 alt unsuru şekil 2'ye göre şöyledir: Atasözleri, kişiler arası iletişim, ekonomik hayat, yiyecek kültürü, içecek kültürü, meslekler, Türk âdetleri, milli spor, kutlama ve bayramlar, dini unsurlar, değerler, müzik, müzik aletleri ve halk oyunları, edebiyat, görsel sanatlar, turistik ve tarihi yerler, önemli şahsiyetler. Bazı unsurların (kişiler arası iletişim, ekonomik hayat) kendisi değil, o konuyla ilgili ifadeleri, sözleri kültür unsuru olarak ele alınmıştır.

3.5.4. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Kültür Unsurlarını İnceleyen Araştırmalar

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültür unsurunu inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Bunların bir kısmında kültür aktarımının önemi ve işlevi üzerinde durulurken (Akpınar ve Açık, 2011; Bölükbaş ve Keskin, 2010; Cifçi vd., 2013), bir kısmında ise, ders kitaplarındaki kültür unsurları incelenmiştir (Demir ve Açık, 2011; Okur ve Keskin, 2013; Ökten ve Kavanoz, 2014; Pehlivan, 2007; Tüm ve Sarkmaz, 2012; Ülker, 2007).

Tüm ve Sarkmaz (2012)'ın çalışmalarında Brooks'un ölçütleri kullanılırken ve Ökten ve Kavanoz (2014)'un çalışmalarında ise Byram'ın belirlediği ölçütler kullanılmıştır. Bu

ölçütler yabancı diller için geliştirilmiş olup ölçütlerde temel, orta ve ileri düzey şeklinde ayırma gidilmemiştir.

Ülker (2007) Hitit ders kitaplarındaki kültür unsurlarını konu alanı, metin türü ve görsellik olmak üzere üç açıdan incelemiştir. Bu inceleme ve değerlendirme çok genel ve düzeylere göre aynı ölçütler üzerinden yapıldığı anlaşılmaktadır. Pehlivan (2007), Türkçe Okuyorum 1, 2, 3 ders kitaplarındaki konu alanları, metinlerin sunuluşları, kültür aktarımı (kaynak-hedef ve uluslararası kültür), metin tür-biçim ve içerik, uygulama çalışmaları açılarından incelemiştir. Bu çalışmada belirli ölçütlerden ziyade bu başlıklara göre incelendiği görülmektedir.

Demir ve Açık (2011), çalışmalarında, üç farklı dil seti üzerinde inceleme yapmışlardır. Bu çalışmada ölçütlerin bir kısmı metinlerde bulunması gereken özellikler bir kısmı ise kültür unsurlarıyla ilgilidir. Buradaki ölçütler de düzeylere göre değişmemektedir. Okur ve Keskin (2013)'in çalışmalarında ise, temel ve orta düzey İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti araştırmacılar tarafından hazırlanan yedi ana başlık ve alt başlıklar altında incelenmiştir. Bu incelemede düzeylere göre kültür unsurları ayrılmamıştır.

Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları, kültür aktarımının önemli araçlarından biridir. Bu yüzden kültür aktarımını doğru bir şekilde yapabilmek için ders kitaplarının içeriğine dikkat edilmesi gerekmektedir. Özellikle metinlerdeki kültür unsurlarının titizlikle seçilmesi gerekmektedir. Bunun için de ders kitaplarının incelenmesi, değerlendirilmesi ve buna göre geliştirilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili ders kitaplarında Türk kültürü unsurlarının hangilerinin hangi düzeyde ne kadar verilmesiyle ilgili belirlenmiş ölçütler bulunmaktadır (Demir ve Açık, 2011; Ökten ve Kavanoz, 2014). Barın da (2011) ders kitaplarında neyin ne kadar yer alması gerektiği konusunun tartışılması gerektiğini belirtmiştir. Genel olarak bakıldığında yapılan araştırmalarda yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültür aktarımıyla ilgili hangi düzeyde hangi kültür unsurları verilmelidir sorusu cevapsız kaldığı fark edilmektedir. Bu bağlamda öncelikle düzeylere göre kültür unsurlarıyla ilgili ölçütlerin geliştirilmesi daha sonra ders kitaplarının bu ölçütlere göre incelenmesi gerekmektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplardaki kültür unsurlarını önceden belirlenmiş ölçütlere göre inceleyip kültür unsurlarının hangi düzeyde ne kadar yer aldığını tespit etmektir. Ölçütler belirlenirken birçok araştırma göz önünde bulundurulmuştur. Önce alanyazından hareketle ilkeler belirlenmiş, dil ve kültür uzman görüşlerine başvurulmuş ve TÖMER’lerde derse giren okutmanlardan görüşler alınarak ölçütler belirlenmiştir. Kitaplardaki kültür unsurları tespit edildikten sonra bulguların yeterlilik düzeyi TÖMER’de derse giren üç okutmandan görüş alınarak değerlendirilmiştir. Ölçütler belirlendikten sonra incelenecek kitaplar seçilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan temel, orta ve ileri düzeydeki kitaplar ayrı ölçütlere göre tek tek incelenmiştir. Önce temel düzey ders kitapları sonrasında orta düzey ve son olarak ileri seviyedeki ders kitapları incelenmiştir.

4.1. Temel Düzey Ders Kitapları Bulgu ve Yorumlar

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nın kültür unsurları bulguları tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Temel Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurları Açısından İncelenmesi

Nu:	Kültür Unsurları	Temel Düzey İçin Belirlenen Kültür Unsurları	Yeni Hitit 1-2-3	Gazi 1-2-3
1	Kişiler Arası İletişim	Tanışma, Selamlaşma, Vedalaşma vb. konularla ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler (“Günaydın, Hoş geldin, İyi akşamlar, Nasılsınız, Memnun oldum, Hoşça kal, Lütfen, Teşekkür ederim, vb.)	4	4
2	Ekonomik Hayat	Gündelik hayatla (market alışverişi, ev veya araba kiralama, banka işlemleri vb.) ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler (Hayırlı işler, kolay gelsin vb.)	3	4
3	Milli Spor	gündemde yer alan ve sıkça geçen sporlar (futbol, basketbol, voleybol, yüzme)	4	4
4	Yiyecek Kültürü	Günlük hayatta sık tüketilen yiyecek türleri (Çorba, Döner, Simit, Börek, Tarhana, Sarma, Dolma, Baklava vb.)	4	4
5	İçecek kültürü	Günlük hayatta sık tüketilen içecek türleri (Çay, ayran, Türk kahvesi, limonata vb.)	4	4
6	Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	Popüler Türk müziği	3	4
7	Önemli Şahsiyetler	Yaşayan sanatçı sporcu vb. önemli isimler (Sezen Aksu, Sertap Erener, Arda Turan, Fazıl Say, Orhan Pamuk vb.)	3	4
8	Atasözleri	Gerçek Anlamlı Atasözleri	4	2
9	Dini unsurlar	Temel düzeyde hedef kültürün dini unsurların yer alması uygun değildir.	4	4
10	Kutlama ve Festivaller	Yılbaşı, Doğum günü, Anneler Günü, (Kutlamalarla ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler)	4	4
11	Türk Âdetleri	Temel düzeyde hedef kültürün Türk âdetlerine yer verilmesi uygun değildir.	4	1
12	Değerler	Aile, (Anne, baba, dede, babaanne, dayı, amca, hala, teyze, vb.) misafirlik, komşuluk, aile ziyareti vb.	4	4
13	Türk Edebiyatı	Tekerleme, Gezi yazısı, Günlük, mektup	4	4
14	Görsel Sanatlar	Türk Sineması	4	4
15	Meslekler	günümüzde yer alan ve sıkça karşılan meslekler (doktor, öğretmen, berber, hemşire, tamirci, polis, emlakçı)	4	4
16	Turistik ve Tarihi yerler	İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Bursa, büyükşehirler (Anıtkabir-Atatürk, Kız Kulesi, Topkapı Sarayı, Ayasofya, Sultanahmet, Ulu Cami, Efes, vb.)	4	4

1: Yanlış Düzeyde Verilenler 2: Yetersiz 3: Kısmen Yeterli 4: Yeterli

Tablo 2’de de görüldüğü gibi Yeni Hitit Ders Kitabı 16 maddeye göre 13’ü yeterli, 3 maddesi kısmen yeterli olduğu görülmüştür. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Temel Düzey 16 maddeye göre 14’ü yeterli 1 maddesi yanlış yerde verildiği 1 maddesinin de yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bulguların yeterlilik düzeyi tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Temel Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurlarının Yeterlilik Frekansı

	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kültür Unsurları ve Yüzdesi	Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kültür Unsurları ve Yüzdesi
Yanlış Düzeyde Verilenler	0 (%0)	1 (%6,25)
Yetersiz	0 (%0)	1 (%6,25)
Kısmen Yeterli	3 (%18,75)	0 (%0)
Yeterli	13 (%81,25)	14 (%87,50)
Toplam	16 (%100)	16 (%100)

4.1.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 Temel Düzey

Yeni Hitit 1 kitabı Ankara Üniversitesi'nin hazırlamış olduğu yabancılar için Türkçe ders kitap setinin temel düzey kitabıdır. Kitapta 12 ünite bulunmaktadır. Bunlar “Merhaba, Günlük Hayat, Yakın Çevremiz, Zaman Geçiyor, Afiyet Olsun, Bürokrasi Her Yerde, Gelecek De Bir Gün Gelecek, Rivayet Odur Ki, Farklı Dünyalar, Medya, Sağlıklı Bir Yaşam, Yolculuk” adlı ünitelerdir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 belirlenen ölçütlere göre tek tek yorumlanarak açıklanmıştır.

1. Kişiler Arası İletişim Kültür Aktarımı

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda kişiler arası iletişimle ilgili temel ifadeler ilk ünitelerde sıkça yer alırken ilerleyen ünitelerde azaldığı görülmektedir. “Merhaba, memnun oldum, günaydın, iyi akşamlar, ben de memnun oldum, nasılsınız, teşekkür ederim, sağ olun, iyi günler, iyi geceler, görüşürüz, güle güle, hoşça kal, hoş geldiniz, hoş bulduk, selam, ne haber, teşekkürler, rica ederim, buyurun, geçmiş olsun, affedersiniz, lütfen, afiyet olsun, bir şey değil, iyi sabahlar, özür dilerim, inşallah, ne olur, tabii efendim, önemli değil, iyi seneler, mutlu yıllar, beyefendi, hanımefendi, gözünüz aydın,” kişiler arası iletişimle ilgili örneklerden bazılarıdır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nın kişiler arası iletişimde temel sayılabilecek ifadeleri barındırdığı görülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

2. Ekonomik Hayatın Kültür Aktarımı

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda ekonomik hayatla ilgili temel ifadeler yer almaktadır. Bunlara “kaç kilo, ne kadar, aile paketleri, peşin, taksitli, pazarlık, para çekmek, son ödeme tarihi, güle güle kullanın, pazar yeri” gibi ifadeler örnek olarak

verilebilir. Bu ifadelerin sonraki metinlerde tekrar edilmediği görülmüştür. Bunun yanında alışveriş esnasında “hayırlı işler ve kolay gelsin” gibi sıklıkla kullanılan ifadeler kitapta yer verilmediği görülmüştür. Bu ifadelerin kitapta yer almaması kültür aktarımı açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda ekonomik hayatla ilgili sonuç kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

3. Milli Sporla İlgili Kültür Aktarımı

Temel seviyede sporlarla ilgili ortak sporlar ve sıklıkla karşılaşılan spor dallarının yer alması yeni bir dile ve kültüre uyum sağlamaya çalışanlar için öncelikli olacağı düşünülmüştür. Bu açıdan temel seviyede ortak sporlar ve sıklıkla karşılaşılan sporların olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’na bakıldığında ortak sporların yanında sonraki seviyelerde verilmesi gereken spor dalları da yer almıştır. “Futbol, basketbol, sörf, boks, tenis, basketbol, kayak, yüzmek” gibi sıklıkla yapılan sporların yanında “atlı sporlar, dağcılık, bisiklet, güreş, rafting, motosiklet, paraşüt, yamaç paraşütü” gibi nadir rastlanan spor dallarına da yer verilmiştir. Daha az yapılan sporlara orta düzeyde yer verilmesinin hedef kültüre geçiş için daha uygun olacağı söylenebilir. Bu sporlar yanlış yerde verilen kültür unsurları olarak değerlendirilebilirdi. Fakat Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı daha çok temel düzeye uygun spor dallarının üzerinde durduğu için kısmen yeterli olarak görülmüştür.

4. Yiyecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

Yiyecek kültürü ile ilgili ölçüt hazırlanırken günlük hayatta sıklıkla karşılaşılabilecek yiyecekler göz önünde bulundurulmuştur. Temel düzeyde, öğrencinin ihtiyacına yönelik bir ölçüt olması nedeniyle kültür aktarımından ziyade öğrencinin karnını doyurmak istediğinde ulaşabileceği türden yiyeceklerin yer alması göz önünde tutulmuştur. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde yiyeceklerin belirlenen ölçütlerle örtüştüğü görülmektedir. Bu yiyeceklerle “simit, çorba, pide, köy ekmeği, tereyağ, köy peyniri, köy yemekleri, köfte, mevsim salata, çoban salata, kaşık salata, pizza, karnıyarık, mantı, İzmir köfte, yaprak sarma, ocakbaşı, Türk mutfak, döner, yöresel ürünler” gibi örnekler verilebilir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nın yiyecek kültürü ölçütü için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

5. İçecek Kltryle İlgili Kültür Aktarımı

Günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan içeceklerin, temel seviyede içecek kültürü n ölçüt olarak belirlenmiştir. Temel düzeyde içecek, öğrencinin ihtiyacına yönelik bir ölçüt olması nedeniyle kültür aktarımından ziyade öğrencinin günlük hayatta ieeğ ihtiyaç duyduğunda ulaşabileceğ türden içeceklerin kitapta yer alması göz önünde tutulmuştur. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı değerlendirildiğinde “ayran, Türk kahvesi, çay, maden suyu,” gibi ortak ve hedef kültürün içecekleri kitapta yer almıştır. Aynı zamanda hedef kültürden lakin sık karşılaşılabilen içeceklerden olmayan “cacık, hoşaf, rakı” gibi sıklıkla içilmeyen içeceklerin de kitapta yer alması temel seviye için uygun görülmemiştir. Bu içeceklerin tüketim sıklığına göre ilerleyen düzeylere dağıtılabilirdi. Örneğin “hoşafın” karşılaşılma ihtimali ve tüketim miktarı göz önüne alınarak ileri düzeyde yer alması daha doğru olabilirdi. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda içecek kültürüyle ilgili kültür aktarımı kısmen yeterli bulunmuştur.

6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Kültür Aktarımı

Temel seviyede populer Türk müziğinin kitapta yer alması yeni bir dil ve kültürle tanışan ğrenci için uygun bir geçiş olacağı dşnlmştir. Bu doğrultuda Müzik, Müzik Aleti ve Halk Oyunları ile ilgili kültür aktarımında popüler müziğin yer alması gerektiği belirlenmiştir. Bunun yanında günümüz müzik türlerinden örneklerin de kitapta yer alması başlangıç seviyesi için hedef kültür müziğine daha iyi bir geçiş sağlayabileceği dşnlmştir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’na bakıldığında “Mavi Bulut, Grubal Enfeksiyon” gibi çoğunluk tarafından bilinmeyen müzik grupları yanında “Tarkan ve Sezen Aksu” gibi isimlerde kitapta yer almıştır. Aynı zamanda kitapta “klasik ve pop müzik, flamenko, Türk müziği, samba” gibi müzikal ifadelerin yer aldığı grlmştir. Özellikle kitapta klasik ve batı müziğinin üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Bunun yerine Türk müziğine ve Türkçe müzik dinlemeye yönlendirecek dikkat çekici isimler ve müziklerin verilmesi temel düzey için iyi bir başlangıç olabilirdi. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı değerlendirildiğinde bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

7. nemli şahsiyetlerle İlgili Kültür Aktarımı

nemli şahsiyetlerle ilgili ölçüt belirlerken gündemde olan, klasik hale gelmiş isimler göz önüne alınmıştır. Çünkü ğrencinin televizyonda, gazatede ve internette dolaşırken bu tür

isimlere rastlaması çok daha muhtemeldir. Bu durum göz önüne alınarak Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Beyazıt Öztürk, Türkan Şoray, Tarkan” dışında popüler başka isimlerin kitapta yer almadığı görülmüştür. Bu tür isimler yerine kendi alanlarında önemli lakin gündemde çok olmayan “Yıldız Kenter, Coşkun Aral, Müşfik Kenter” gibi isimlere kitapta yer verildiği görülmüştür. Bu tür daha az popüler olan isimlerin ilerleyen düzeylerde yaptıkları işlerle ilişkilendirilerek yer verilmesi isimlerin tam anlamıyla anlaşılması için daha doğru olabilirdi. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı önemli şahsiyetlerin aktarımı açısından kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

8. Gerçek Anlamlı Atasözleriyle Kültür Aktarımı

Atasözleri kültür aktarımında önemli yere sahip olduğu göz önünde tutularak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde konuya uygun atasözlerinin kitaplarda yer verilmesinin kültür aktarımı açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Temel seviyedeki öğrencilerin dil becerileri dikkate alınarak temel seviye için gerçek anlamlı atasözlerinin konuya uygun bir şekilde verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Çünkü gerçek anlamlı atasözlerini anlamladirebilmek için çok derin bir hedef kültür bilgisi gerekemeyebilir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçütte incelendiğinde bir tane atasözü tespit edilmiştir. Tespit edilen atasözü “çok okuyan değil çok gezen bilir” atasözüdür. Ölçüte göre temel seviyede olması gereken atasözlerinden biridir fakat bu atasözü dışında başka bir gerçek anlamlı atasözünün olmayışı bir eksiklik olarak nitelendirilmiştir. Bundan dolayı bu ölçütte kitap kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

9. Dini Unsurlarla Kültür Aktarımı

Temel seviyede hedef kültüre ait dini unsurların verilmesi yeni bir kültürü tanıma başlangıcında ve hedef kültürün dininden farklı bir dine mensup öğrenciler tarafından yanlış anlaşılmalara sebep olabilir. Farklı dine mensup öğrencilerin olduğu bir ortamda hedef kültürün dini unsurları ön yargılar oluşturabilir. Bunlar göz önünde tutularak dini unsurların kitaplarda ileri düzeyde yer verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “cami, kilise, sinagog” dışında bir dini unsura rastlanmamıştır. Kitapta yer alan bu unsurların din unsurları içinde değil tarihi yapıtlar olarak değerlendirildiği görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında kitapta herhangi bir dini unsura yer verilmemiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit

Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı dini unsurların incelenmesi açısından yeterli olarak değerlendirilmiştir.

10. Kutlama ve Festivallerde Kültür Aktarımı

Temel seviyede kutlama ve festivallerle ilgili yer alması gereken unsurlar gündemde olanlardan seçilmiştir. Çünkü öğrencinin hedef kültür içerisinde kendi kültüründen yaşantılar görmesi hedef kültüre karşı olumlu tutumlar oluşturabilir. Belirlenen ölçütte “anneler günü, sevgililer günü, yılbaşı ve doğum günü” gibi her kültürde var olduğu düşünülen kutlamalar yer almıştır. Temel seviye, yeni bir kültüre geçiş olarak değerlendirdiğinde öğrencinin kendisinin de içinde olabileceği kutlamaların kitapta yer alması uygun görülmüştür. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “yılbaşı, anneler günü, doğum günü” gibi kutlamaların kitapta yer aldığı tespit edilmiştir. Böylelikle kitabın temel seviye için kutlama ve festivallerle ilgili kültür aktarımı değerlendirmesi yeterlidir.

11. Türk Âdetlerinde Kültür Aktarımı

Türk âdetleri olarak değerlendirebileceğimiz “düğün, nişan, kız isteme, sünnet” gibi törenlerin temel seviyede yer almasının başlangıç düzeyinde dil öğretimine katkı sağlayacak kültür unsurları arasında görülmemiştir. Çünkü temel seviyede hedef kültürün özelliklerinden ziyade hedef kültürde öğrencinin temel ihtiyaçlarını giderebilecek bir dil öğretimin verilmesi daha uygun olacağı düşünülmüştür. Bu tür kültür unsurlarının ileri düzeyde yer alması Türk âdetlerinin tam anlamıyla aktarılması açısından daha doğru bir seviye olabilir. Öğrencinin ileri düzeydeki dil becerisi göz önüne alınarak bu tür âdetler ayrıntılı bir şekilde günlük hayatla ilişkilendirilerek anlatılabilir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “düğün törenleri” gibi Türk âdetlerinden bahsedilmediği görülmüştür. Bu bağlamda kitabın Türk âdetlerine temel seviyede yer vermemesi olumlu olarak nitelendirilmiş ve kitap Türk âdetleri ölçütü açısından yeterli bulunmuştur.

12. Değerlerle İlgili Kültür Aktarımı

Değerlerle ilgili kültür aktarımında temel seviye için belirlenen ölçütler “aile adları, misafirlik, komşuluk ve aile ziyaretidir.” Bu tür değerlerin temel düzeyde yer alması öğrencinin hedef kültüre ilgi duymasını sağlayabilir. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı değerlendirildiğinde “aile adlarının” kitapta yer verildiği görülmüştür.

Kitapta aile adlarından “anne, baba, hala, teyze, amca, dayı, ağabey, abla, anneanne (nine), babaanne (nine), dede (büyük baba), kardeş” aile adları yer almıştır. Ayrıca kitapta aile ve hasta ziyaretinden de bahsedilmektedir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı aile adları ve ziyaretini barındarması açısından temel seviyede değerlerle ilgili kültür aktarımı için yeterlidir.

13. Türk Edebiyatıyla İlgili Kültür Aktarımı

Edebiyat ürünlerinin kültür aktarımında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Yabancı dil öğretiminde basit metin türlerinden başlayarak ileri seviye okuma becerisi isteyen türler öğrencilerin dil düzeyleri gözetilerek kitaplarda yer almalıdır. Bu bağlamda “tekerleme gezi yazısı, mektup ve günlük türlerinin” dili basit ve anlaşılır olması açısından temel seviyede bu türler verilebilir. Ayrıca telaffuz çalışmaları için basit tekerlemelerinin temel seviyede yer alması önemlidir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu açıdan incelendiğinde “gezi ve mektup” türüne yer verilirken “tekerleme ve günlük” kitapta yer almamıştır. Bu türlerin yanında şehir adlarıyla ilgili efsaneler ve şiir türü de kitapta yer almıştır. Bu türlerin ilerleyen düzeylerde verilmesinin öğrencinin dil düzeyine daha uygun olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

14. Görsel Sanatlarla İlgili Kültür Aktarımı

Temel seviyede görsel sanatlardan sadece Türk sinemasından seçkin örneklerin verilmesi uygun görülmüş tiyatro, resim sergisi gibi sanatların ilerleyen seviyelerde yer verilmesi gerektiği belirlenmiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu doğrultuda incelendiğinde Türk sinemasından örnekler verildiği gibi tiyatronun da üzerinde durulduğu görülmüştür. Başlangıç seviyesinde bir öğrencinin tiyatroya gitme ihtimalinin düşük olması göz önünde tutularak tiyatroyla ilgili bilgilerin orta düzeyde verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı görsel sanatlarla ilgili kültür aktarımını “Eyvah Eyvah, Babam ve Oğlum, Vizonte” gibi filmlerle doğru düzeyde aktarırken tiyatrodan bahsederek erken bir kültür aktarımında bulunulmuştur. Tiyatro yanlış yerde verilen kültür unsuru olarak değerlendirilebilir. Fakat kitapta çoğunlukla Türk sinemasından örnekler sunulduğu için bu ölçüt için kitap yeterli olarak değerlendirilmiştir.

15. Mesleklerle İlgili Kültür Aktarımı

Temel seviyede günümüzde yer alan ve sıklıkla karşılaşılan mesleklerin aktarılması gerektiği belirlenmiştir. Öğrencinin tamamen Türk kültürüne ait ve daha az karşılaşılabileceği meslekleri ilerleyen düzeylerde görmesi başlangıç için daha uygun olacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “doktor, öğretmen, avukat, mühendis, garson, aşçı, şoför, pilot, postacı, çiçekçi, hemşire, mimar, emekli, mühendis, bankacı, balıkçı, reklamcı, taksicilik, tamirci, çilingir, kasiyer, gazeteci, sekreterlik, kaptan, çilingir, çiftçi” gibi sıklıkla karşılaşılan mesleklerin yanında “diplomat, inşaat elemanı, fabrikatör, grafiker, gazateci” gibi temel seviyede karşılaşma ihtimali düşük mesleklerden de kitapta bahsedildiği görülmüştür. Bu temel seviyede meslekler ilgili kültür aktarımında olumsuz bir durum şeklinde nitelendirilmiştir. Bu açıdan bakıldığında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

16. Turistlik Yerler ve Tarihi

Temel seviyede turistlik ve tarihi yerlerle ilgili ölçütün çoğunluk tarafından bilinen dünyaca tanınan yerlerden seçilmesi yoluna gidilmiştir. Başlangıç seviyesinde öğrencinin dikkatini ve ilgisini çekecek tarihi ve doğal güzelliği olan yerlerin kitapta yer alması kültür aktarımı için uygun olabilir. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde görülmüştür ki Türkiye’nin birçok tarihi ve turistlik yeri kitapta yer almıştır. Bunlardan temel seviye için uygun olanlardan bazıları; “Antalya, Rize, Ordu, Trabzon, Boğaz Köprüsü, Kapalı Çarşı, Ayasofya, Kız Kulesi, Dolmabahçe, Çırağan, Topkapı, Haydarpaşa Garı, Çiçek Pasajı, İstiklal Caddesi, Alanya, Bodrum, Konya, İzmir, Karadeniz, Düzce, Bolu, Van Gölü, Kapadokya, Göreme, Zelve Vadisi, Balıkesir, Edremit, Gönen, Akçay, Altınoluk, Bandırma, Kuş Cenneti, Pamukkale, Kemer, Kaş, Kaçkarlar, Alaçatı, Fethiye, Ölü Deniz, İstanbul, Sultanahmet” gibi yerlerdir. Kitapta daha az duyulma ihtimali olan “Soğanlı Köyü, Şifa Kaplıcaları, Pürenli Yaylası” gibi yerlerde vardır. Fakat genel olarak bakıldığında turistlik ve tarihi yerler temel düzey için uygun yerler olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda kitap değerlendirildiğinde turistlik ve tarihi yerler açısından yeterlidir.

4.1.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Temel Düzey

Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan set A1 ve A2 olmak üzere iki ayrı kitaptan oluşmaktadır. Başlangıç düzeyi kitabı olan A1(Temel Düzey) kitabı altı bölüm olup her bölümde dört metin bulunmaktadır. Bu bölümler “Merhaba, Nerede Ne Zaman Nasıl, Dikkat, Teknik İşlemler, Nasıl Giderim, İletişim Kuruyorum” şeklindedir. A2 (Temel Düzey) kitabı ise beş bölümden oluşmaktadır. Her bölümde dört metin yer almaktadır. Bu bölümler “Haberin Var Mı, Bu Benim Dünyam, Durma Keşfet, Hayatı Öğreniyoruz, Okuyalım ve Öğrenelim” şeklindedir.

1. Kişiler Arası İletişim Kültür Aktarımı

Temel seviyede üzerinde ağırlıklı olarak üzerinde durulması gereken konulardan biri kişiler arası iletişimdir. Başlangıç seviyesinde bir öğrencinin en çok kullanacağı bölüm iletişimle ilgili bölümdür. Bu yüzden Türkçe ders kitaplarında özellikle temel seviye kitaplarında iletişimle ilgili ifadeler ve kalıplar sıklıkla yer almalı ve her fırsatta tekrar edilmelidir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüte göre incelendiğinde günlük hayatta sıklıkla karşılaştığımız “merhaba, memnun oldum, ben de memnun oldum, görüşmek üzere, ne var ne yok, nasılsın, affadersiniz, Allah sabır versin, çok yaşa, Allah uzun ömür versin, iyi günler, hoş geldiniz, sağ olun, hayırlı olsun, buyurun efendim, Allah analı babalı büyütsün, geçmiş olsun, hayırlı yolculuklar, iyi tatiller, rica ederim, günaydın, iyi akşamlar, iyi geceler, iyi uykular, tatlı rüyalar, afiyet olsun, önemli değil, tebrik ederim, özür dilerim, kusura bakma, teşekkür ederim, iyi ki doğdun, yolun açık olsun, Allah kavuştursun, hayırlı yolculuklar, iyi yolculuklar, güle güle, Allah şifa versin, inşallah, hanımefendi” gibi ifadelerin kitapta yer aldığı görülmüştür. Ayrıca kitapta bu ifadeler kitap ilerledikçe de tekrar edilerek pekiştirme yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı belirlenen ölçüte göre yeterli olarak değerlendirilmiştir.

2. Ekonomik Hayatın Kültür Aktarımı

Temel seviyede ekonomik hayatla ilgili sıklıkla kullanıldığı düşünülen ifadelerin yer alması gerektiği belirlenmiştir. Başlangıç seviyesinde bir öğrencinin günlük alışverişini yaparken iletişim için gerekli kalıpları ve ifadeleri biliyor olması gerekir. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde ekonomik hayat için temel diyebileceğimiz “ ne kadar, kaç kilo, kaç lira, kolay gelsin, hayırlı işler, para çekme, para yatırma, hesap özeti, güle güle kullanın” gibi ifadelerin yanında “hayırlı işler ve kolay gelsin” gibi kültür unsuru ifadelerine de yer verilmiştir. Bu ifadelerin temel seviye kitabında

yer alması kültür aktarımı açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı ekonomik hayata dair kültür unsurlarını yeterli düzeyde barındırdığı şeklinde değerlendirilmiştir.

3. Millî Sporun Kültür Aktarımı

Temel seviye kitaplarında başlangıç için millî sporlara yer verilmesinin uygun olmayacağı belirlenmiştir. Çünkü sıklıkla millî sporlar sıklıkla karşılaşılabileceği sporlar arasında değildir. Bunun yerine yeni bir kültüre geçiş döneminde olan öğrencilere gündemde yer alan ve sıklıkla karşılaşılan sporlardan örnekler sunulması uygun bulunmuştur. Bunlar göz önüne alınarak Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde “tenis, voleybol, futbol, basketbol, boks, güreş, jimnastik, tekvando, halter, yüzme, kayak, sörf, atletizm” gibi gündemde olan ve sıklıkla karşılaşılan sporların yanında sıklıkla karşılaşılmayan “su topu, su kayağı, hentbol, golf, binicilik, buz hokeyi, eskrim, kürek, okçuluk, yelken, paraşüt, bisiklet, dağcılık, dalış, buz pateni” gibi sporlara da kitapta yer verilmiştir. Bu tür sık karşılaşılmayan spor dallarının ilerleyen seviyelerde yer verilmesi öğrencinin dil seviyesi açısından daha uygun olabilirdi. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı milli sporlar ölçütüne göre kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

4. Yiyecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

Temel seviyede yiyecek kültürüyle ilgili günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan yiyeceklerin verilmesi uygun görülmüştür. Başlangıç seviyesinde yöresel yemeklerin ya da günlük hayatta öğrencinin sıklıkla karşılaşamayacağı türden yemeklerin yer alması öğrencinin ihtiyacına yönelik bir aktarım olmayabilir. Çünkü temel seviyede konular öğrencinin ihtiyacına göre şekillenmesi kültür geçişi için kolaylık sağlayabilir. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde yiyeceklerle ilgili verilen örneklerin çoğunlukla günlük hayattan ve sıklıkla karşılaşılabilen yemeklerden seçildiği görülmüştür. Bu yemeklere “çorba, gözleme, sebze çorbası, domates çorbası, ezogelin, mantı, etli türlü, tas kebabı, yeşil salata, çoban salata, mevsim salata, baklava, iskender, Adana kebabı, Urfa kebabı, şiş kebab, tavuk şiş, mercimek çorbası, pide, menemen, sütlaç, köy kahvaltısı, Maraş dondurması, tarhana çorbası, simit, pide, döner, ” örnek verilebilir. Bu yiyeceklerin yanında günlük hayatta sıklıkla karşılaşılmayan türden yemekler de kitapta yer almıştır. Bunlar “çoban kavurma, künefe, hoşmerim, yaprak sarması, cevizli çörek, ırmık tatlısı” gibi yiyeceklerdir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabında her

ne kadar günlük hayatta sıklıkla karşılaşılmayan yemek türlerinden olsa da çoğunlukla temel seviye için uygun yiyeceklerin ön plana çıktığı görülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı yiyecek kültürü ölçütüne göre yeterli olarak değerlendirilmiştir.

5. İçecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

Temel seviyede içecek kültürüyle ilgili yiyecek kültüründe de olduğu gibi günlük hayattan ve sıklıkla karşılaşılacak içeceklerden örnek verilmesi uygun görülmüştür. Böylelikle yeni bir kültürle tanışan öğrenci sık bir şekilde görebileceği içecekleri tanıma fırsatı bulabilir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı içecek kültürünü aktarması açısından vermiş olduğu “çay, limonata, Türk kahvesi, ayran” örnekleriyle olumlu olarak nitelendirilmiştir. Bu içeceklerin yanında “şalgam suyu” da kitapta yer almıştır. Şalgam suyu günlük hayatta sıklıkla tüketilen içeceklerden biri olmasa da kitapta çoğunlukla sık tüketilen içecekler yer almıştır. Bundan dolayı Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı içecek kültürü ölçütü açısından yeterli düzeyde görülmüştür.

6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Kültür Aktarımı

Temel seviye için müzik, müzik aletleri ve halk oyunları ölçütünde popüler müziğe yer verilmiştir. Çünkü öğrencinin yeni bir kültürü tanıma aşamasında olduğu göz önüne alınırsa evrensel müzik tarzına yakın olan popüler Türk müziğine yer verilmesi daha uygun olacağı düşünülmüştür. Evrensel müzik tarzını yansıtan Türkçe popüler müzik, yeni bir kültürle tanışan öğrenci için hedef kültüre geçiş için kolaylık sağlayabilir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde “Tarkan, Sezen Aksu, Sertap Erener, Işın Karaca, Şebnem Ferah” gibi popüler müzik kültürüne ait isimlerin yer aldığı görülmüştür. Aynı zamanda Türk halk müziğinin en iyi temsilcilerinden biri olan Neşet Ertaş’a da kitapta yer verilmiştir. Türk halk müziği geleneğinin en iyi temsilcilerinden biri olan Neşet Ertaş’ın ilerleyen seviyelerde verilmesinin onun ve yaptığı müziğin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilirdi. Fakat genel olarak değerlendirildiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüte göre yeterli olarak değerlendirilmiştir.

7. Önemli Şahsiyetlerle İlgili Kültür Aktarımı

Bu ölçüt belirlenirken verilecek kişinin gündemde olup olmaması, klasik bir isim sayılıp sayılmaması ve dünyaca tanınmış bir iş yapıp yapmadığı göz önüne alınmıştır. Yeni bir

kültüre geçiş yapan öğrencinin sohbet ortamlarında en sık konuşulan isimleri tanınması, konuşulan konuların en azından neyle ilgili olduğunu anlaması ve yeni kültürden isimler öğrenmesi bulunduğu ortamda kendisini yabancı hissetmemesi açısından önemli olduğu düşünölmüştür. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde “Tarkan, Sezen Aksu, Türkan Şoray, Şener Şen, Arda Turan, Genç Osman, Şebnem Ferah, İhsan Oktay Anar, Ahmet Ümit, Mehmet Topal, Işın Karaca, Sertap Erener, Yıldız Kenter, Neşet Ertaş, Nasrettin Hoca” gibi isimlere yer verildiğı görölmüştür. Bu isimlerden “Genç Osman ve Nasrettin Hoca” tarihi şahsiyetler olduğu için ileri düzey kitaplarında yer verilmesi Türk kültürü için neden önemli oldukları ğrenci açısından daha rahat anlaşılabilirdi. Bunun yanında Türk halk müziğinin orta düzeyde yer almasının öğrencilerin dil seviyeleri açısından daha uygun olacağı düşünöldüğü için Neşet Ertaş’da bu müzik türüyle birlikte orta düzeyde verilebilirdi. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı genel olarak değeriendirildiğinde bu ölçüte göre yeterli düzeyde görölmüştür.

8. Gerçek Anlamlı Atasözleriyle Kültür Aktarımı

Atasözleri kültür aktarımında önemli yere sahip olduğu göz önünde tutularak yabancı dil olarak Türkçenin ğretiminde konuya uygun atasözlerinin kitaplarda yer verilmesinin kültür aktarımı açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Temel seviyedeki öğrencilerin dil becerileri dikkate alınarak temel seviye için gerçek anlamlı atasözlerinin konuya uygun bir şekilde verilmesi uygun görölmüştür. Çünkü gerçek anlamlı atasözleri anlamladirebilmek için çok derin bir hedef kültür bilgisi gerekemeyebilir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı atasözleri açısından incelendiğinde kitapta herhangi bir atasözüne yer verilmediğı görölmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı atasözleriyle ilgili kültür aktarımı açısından yetersiz olarak değeriendirilmiştir.

9. Dini Unsurlarla Kültür Aktarımı

Yeni bir kültürü tanımanın başlangıcında olan öğrenciye hedef kültürün dini unsurlarından örneklerin verilmesi ğrenci açısından yanlış yorumlamalara sebep olabilir. Bu durum ğrenci için dini bir dayatma olarak algılanabilir. Öğrenci hedef kültürün diniyle ilgili unsurları ve özelliklerini merak edip öğrenmek isterse ileyleyen düzeylerde bu konuyla ilgili kendisi adım atabilir. Bu yüzden temel düzeyde hedef kültürün dini özelliklerine ve unsurlarına yer verilmemelidir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı değeriendirildiğinde “Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı,” gibi dini unsurların

kitapta yer aldığı görülmüştür. Fakat bu unsurlar aynı zamanda sosyal hayatın bir parçası olması açısından dini unsur olarak değerlendirmek doğru olmayabilir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüte göre yeterli olarak değerlendirilmiştir.

10. Kutlama ve Festivallerle Kültür Aktarımı

Temel seviyede kutlamalar ve festivallerle ilgili evrensel uygulamalardan örneklerin seçilmesi uygun görülmüştür. Hedef kültürün kutlamalarının kendi kültüründeki kutlamalarla aynı olduğunu gören öğrenci yeni bir kültüre daha rahat bir geçiş yapması beklenebilir. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde “yılbaşı, doğum günü, mezuniyet töreni” gibi kutlamaların kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu ölçüte göre Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı yeterli düzeyde görülmüştür.

11. Türk Âdetlerinde Kültür Aktarımı

Temel seviyede evrensel değerlerin yer alması hedef kültüre daha kolay ve bilinçli bir geçiş sağlayabilir. Bu açıdan bakıldığında temel seviyede Türk âdetlerinin yer almaması uygun görülmüştür. Yeni bir kültürle tanışan öğrenciye Türk âdetlerini aktarmak başlangıç için ağır olacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde bu âdetlerden düğünle ilgili unsurların kitapta yer aldığı görülmüştür. Türk âdetleri arasında değerlendirilen “düğün adetleri” ileri düzey kitaplarında yer almasının daha uygun olabileceği düşünülmüştür. Bundan dolayı Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüte göre yanlış yerde verilen kültür unsuru olarak değerlendirilmiştir.

12. Değerlerle İlgili Kültür Aktarımı

Değerlerle ilgili ölçüt belirlenirken temel düzey için “aile adları ,akraba ziyareti ve komşuluğun” verilmesi yeterli görülmüştür. Bunun yanında yardımseverlik, yaşlılara saygı gibi değerlerin ortak değer olarak kitapta yer alması gerektiği düşünülmüştür. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde akraba adlarından “anne, baba, hala, teyze, amca, kardeş, dayı, ağabey, abla, anneanne, babaanne, dede (büyük baba), evlat/çocuk, torun” adlarının verildiği görülmüştür. Ayrıca kitapta komşu ve akraba ziyaretinden de bahsedilmektedir. Bu doğrultuda Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

13. Türk Edebiyatıyla İlgili Kültür Aktarımı

Türk edebiyatı için temel düzeyde belirlenen ölçütler “gezi yazısı, tekerleme, mektup ve günlük türleri olarak belirlenmiştir. Bu türlerin çok karmaşık yapıya sahip olmaması ve dikkat çekici türler olması bu belirlemede etkili olmuştur. Bu açıdan Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı değerlendirildiğinde “gezi yazılarına, mektuba, günlüğe” yer verilirken “tekerlemeye” kitapta yer verilmediği görülmüştür. Ayrıca bu türlerin yanında biyografi türü de kitapta yer almıştır. Halbuki temel seviye için biyografinin öğrencilerin dil becerileri göz önüne alındığında erken bir tür olduğu düşünülebilir. Genel olarak Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabına bakıldığında Türk edebiyatıyla ilgili kültür aktarımını sağladığı görülmüştür. Bu bağlamda kitap bu ölçüte göre yeterli olarak değerlendirilmiştir.

14. Görsel Sanatlarla İlgili Kültür Aktarımı

Görsel sanatlarla ilgili ölçüt belirlenirken Türk sinemasının en çok bilinen örneklerinin yer alması düşünülmüştür. Bir öğrencinin hedef kültürle ilgili çok daha fazla bilgiye ihtiyaç duyacağı “tiyatro, resim sergisi, ebru” gibi görsel sanatların temel seviyede yer verilmemesi gerektiği belirlenmiştir. Bu bağlamda Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde Türk sinemasından örneklerin yanında “tiyatro, ebru, minyatür” gibi ileri düzey gerektiren görsel sanatlara da yer verilmiştir. Bu yüzden Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüte göre kısmen yeterli görülmüştür.

15. Mesleklerle İlgili Kültür Aktarımı

Temel seviyede mesleklerle ilgili günümüzde yer alan ve sıklıkla kullanılan mesleklerin yer alması gerektiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde “öğretmenlik, polislik, doktorluk” gibi sıklıkla karşılaşılan mesleklerin yanında “çömlekçilikten” de bahsedildiği görülmüştür. Çömlekçiliğin ölçüte göre temel seviye için erken verilmiş bir kültür unsuru olduğu görülmüştür. Hedef kültürü yeni tanıyan bir öğrenci için daha çok evrensel nitelikte mesleklerin kitapta yer verilmesi yeni bir kültüre geçişi daha kolay kılacaktır. Bu bağlamda Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüt için yeterli şeklinde değerlendirilmiştir.

16. Turistlik Yerler ve Tarihi

Temel seviyede turistlik ve tarihi yerlerle ilgili ölçütün çoğunluk tarafından bilinen dünyaca tanınan yerlerden seçilmesi yoluna gidilmiştir. Başlangıç seviyesinde öğrencinin

dikkatini ve ilgisini çekecek tarihi ve doğal güzelliği olan yerlerin kitapta yer alması kültür aktarımı için uygundur. Bu açıdan Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı incelendiğinde herkes tarafından bilinen ve dünyaca tanınan “Ankara, İstanbul, Rize, İzmir, Bursa, Anıtkabir, Diyarbakır, Kız Kulesi, Tokat, Antalya, Mersin, Konya, Sultanahmet Meydanı, Yerebatan Sarnıcı, Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı, Sultanahmet Camisi, Ayasofya Müzesi, Gençlik Parkı, Kızılay, Kapadokya, Tuz Gölü, Nevşehir, Eskişehir, Trabzon, Ağrı Dağı, Uludağ, Fethiye, Kelebekler Vadisi, Amasra, Adana, Beypazarı, Eskişehir, Efes, Safranbolu, Yedigöller, Serin Göl, Büyük Göl, Derin Göl, Nazlı Göl, Küçük Göl, İnce Göl, Kuru Göl, Bursa, Marmaris” gibi yerlerin kitapta yer verildiği görülmüştür. Bundan dolayı Yabancılar İçin Türkçe Temel Düzey kitabı bu ölçüte göre değerlendirildiğinde yeterli olarak görülmüştür

4.2. Orta Düzey Ders Kitapları ve Bulgular

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe Orta Düzey kitaplarının bulguları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Orta Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurları Açısından İncelenmesi

Nu:	Kültür Unsurları	Orta Düzey İçin Belirlenen Kültür Unsurları	Yeni Hitit 1-2-3	Gazi 1-2-3
1	Kişiler Arası İletişim	Konuyla ilgili orta düzeyde deyim ve kalıplaşmış ifadeler (Eyvallah, Allah’a emanet ol, Allah’a ısmarladık, vb.)	3	4
2	Ekonomik Hayat	Konuyla ilgili orta düzeyde deyim ve kalıplaşmış ifadeler	2	4
3	Milli Spor	gündemde yer alan ve daha az karşılaşılan sporlar (rafting, dağcılık, motorsiklet, sörf)	4	3
4	Yiyecek Kültürü	Günlük hayatta sık tüketilen yiyecek türleri (Çorba, Döner, Simit, Börek, Tarhana, Sarma, Dolma, Baklava vb.)	4	3
5	İçecek kültürü	Günlük hayatta sık tüketilen içecek türleri (Çay, ayran, Türk kahvesi, limonata vb.)	3	3
6	Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği Halk oyunları (Horon, halay, zeybek vb.)	2	2
7	Önemli Şahsiyetler	Yaşayan sanatçı sporcu vb. önemli isimler (Sezen Aksu, Sertap Erener, Arda Turan, Fazıl Say, Orhan Pamuk vb.)	4	4
8	Atasözleri	Kısmen Mecaz Anlamlı Atasözleri	3	3
9	Dini unsurlar	Orta düzeyde hedef kültürün dini unsurların yer alması uygun değildir.	4	4
10	Kutlama ve Festivaller	Evrensel yer alan ve Türkiye’de düzenlenen uluslararası festivaller	4	2
11	Türk Âdetleri	Misafirlik, komşuluk, batıl inançlar	3	3

12	Değerler	Yaşlılara saygı, milli bayramlar, hıdırellez, nevrüz vb.	4	2
13	Türk Edebiyatı	Fıkra, Biyografi, Kısa Hikâyeler, Deneme	4	4
14	Görsel Sanatlar	Türk Tiyatrosu, Türk Ressamların Sergisi,	4	4
15	Meslekler	Günümüzde yer alan ve az karşılan meslekler (inşaatçı,gazeteci,itfayeci)	4	3
16	Turistlik ve Tarihi yerler	Doğal Güzellikler (Peri Bacaları, Bodrum, Uzun Göl, Abant, Uludağ, Pamukkale vb.)	4	4

1: Yanlış Düzeyde Verilenler 2: Yetersiz 3: Kısmen Yeterli 4: Yeterli

Tablo 4’de de görüldüğü gibi Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı 2 16 maddeye göre 10 maddesi yeterli, 4 maddesi kısmen yeterli ve 2 maddesinin de yetersiz olduğu görülmüştür. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Orta Düzey ders kitabı 16 maddeye göre 7 yeterli, 6 kısmen yeterli ve 3 yetersiz maddesi olduğu görülmüştür. Bulguların yeterlilik düzeyleri tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Orta Düzeyde Ders Kitaplarının Kültür Unsurlarının Yeterlilik Frekansı

	Yeni Hititde Yer Alan Kültür Unsurları ve Yüzdesi	Gazi Ders Kitabında Yer Alan Kültür Unsurları ve Yüzdesi
Yanlış Düzeyde Verilenler	0	0
Yeterli	10 (%62,50)	7(%43,75)
Kısmen Yeterli	4 (%25)	6 (%37,50)
Yetersiz	2 (%12,50)	3 (%18,75)
Toplam	16 (%100)	16 (%100)

4.2.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 Orta Düzey

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 orta düzey için hazırlanmış ders kitabıdır. Kitap 12 üniteden oluşmaktadır. Bunlar “İş Dünyası, Şimdi Spor Zamanı, Hayaller Gerçek Olsa, Bu Yıl Moda Ne, Eğitim Şart, Estetik ve Yaratıcılık, İcatlar Mucitler, Tabiat Ana, Sinema Dünyası, İster İnan İster İnanma, Bugün Bayram, İnsana Dair” üniteridir. Her ünite de üç metin bulunmaktadır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 belirlenen ölçütlere göre tek tek yorumlanarak açıklanmıştır.

1. Kişiler Arası İletişim Kültür Aktarımı

Orta seviyede kişiler arası iletişimle ilgili belirlenen ölçütler temel seviyede belirlenen ölçütlere göre günlük hayatta daha az kullanılan ifadelerdir. Bu ifadelere “eyvallah, Allaha ısmarladık, Allaha emanet ol” gibi ifadeler örnek gösterilebilir. Aynı zamanda kişiler arası iletişimle ilgili temel seviyede verilen ifadelerin pekiştirilmesi amacıyla bu ifadelerin metinlerin içine serpiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen “merhaba, memnun oldum, iyi akşamlar” gibi temel ifadelerin yeteri kadar tekrar edilmediği ve belirlenen ölçütlerdeki ifadelere de yer verilmediği görülmüştür. Bu yüzden Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüte göre kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

2. Ekonomik Hayatın Kültür Aktarımı

Orta seviyede ekonomik hayatla ilgili belirlenen ölçütler herhangi bir alışverişte kalıplaşmış ifadelerin kullanılmasıdır. Aynı zamanda temel seviyede verilen “kaç para, ne kadar” gibi ifadelerin pekiştirilmesi için bu ifadelerin tekrar edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen ifadelerin tekrar edilmediği ve konuyla ilgili “bol kazançlar, Allah bereket versin, hayırlı işler” gibi yeni kalıp ifadelerin kitapta yer almadığı görülmüştür. Bu yüzden Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçütte yetersiz şeklinde değerlendirilmiştir.

3. Milli Sporun Kültür Aktarımı

Orta seviyede çok bilinen sporların yanında daha az yapılan sporların da verilmesi ölçüt olarak verilmiştir. Aynı zamanda temel seviyede belirlenen sporların da tekrar edilmesi konunun pekiştirilmesi için önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde “futbol, basketbol, voleybol, yüzme, halter” gibi temel seviyede verilen sporların tekrar edildiği ve aynı zamanda “yelken, paraşüt, kayak” gibi orta seviye için uygun sporlardan da kitapta bahsedildiği görülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüte göre yeterli olarak değerlendirilmiştir.

4.Yiyecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviyede yiyecek kültürüyle ilgili temel seviyede verilen yiyeceklerin tekrar edilmesi ve yeni yiyecek adlarının verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda Yeni Hitit

Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen “çorba, simit” gibi yiyeceklerin yanında “kurufasulye, bürölce, karnabahar” gibi yeni yiyecek adlarının da kitapta yer aldığı görölmüştür. Bu yüzden Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı yiyecek költürü aktarımı açısından yeterli olarak değerdendirilmiştir.

5. İcecek Költürüyle İlgili Költür Aktarımı

Orta seviyede ıcecek költürüyle ilgili günlük hayatta daha az karşılaşılan ve temel seviyede verilen ıceceklerin tekrarı ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen “çaydan” başka bir tekrarın yapılmadığı görölmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı ıcecek költürünü orta seviyede aktarmakta kısmen yeterli olarak değerdendirilmiştir.

6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Költür Aktarımı

Orta seviyede müzikle ilgili Türk sanat müziğı, Türk halk müziğı ve zeybek, horon gibi halk oyunları ölçüt olarak alınmıştır.. Orta seviye için daha az duyabileceğı türlerin seçimi költür aktarımı için önemli olduğı belirtilmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde “Türk halk ve Türk sanat müziğine” kitapta rastlanmadığı görölmüştür. Aynı zamanda “zeybek, horon ve halay” gibi halk oyunlarının da kitapta yer almadığı görölmüştür. Bu yüzden Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerdendirilmiştir.

7. Önemli Şahsiyetlerle İlgili Költür Aktarımı

Orta seviyede önemli şahsiyetlerle ilgili popüler sayılabilecek isimlerin ve dünyaca tanınan kişilerin yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde birçok popüler sayılabilecek isimlere yer verildiğı görölmüştür. Bunlara “Sezen Aksu, Tarkan, Can Dünder, Naim Süleymanoğlu, Mustafa Erdoğan,” örnek olarak verilebilir. Bu isimlerin kitapta yer alması önemli şahsiyetlerle ilgili költür aktarımı için olumlu olduğı söylenebilir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli görölmüştür.

8. Kısmen Mecaz Anlamalı Atasözleriyle Költür Aktarımı

Orta seviyede temel seviyeden farklı kısmen mecaz anlamalı atasözlerine yer verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda kitapta yer alan atasözlerinden bazıları şunlardır; “ekmek aslanın ağzındadır, kambarsız düğün olmaz, her koyun kendi bacağından asılır, ağaç yaşken eğilir, dost kara gün içindir, arife günü yalan söyleyenin bayram günü yüzü

kara çıkar, bana dokunmayan yılan bin yaşasın, azla yetinen çoğu bulamaz, akıllı düşünene kadar deli oğlunu evermiş torunu olmuş, akıllı köprüyü arayınca dek deli suyu geçer, deli deliyi görünce çomağını saklar, deliden al uslu haberi, deli ile çıkma yola başına getirir bela, deliye taş atma başını yarar, deli dostun olacağını akıllı düşmanın olsun.” Bu atasözlerinden “dost kara gün içindir, deli dostun olacağına akıllı düşmanın olsun” kısmen mecazlı atasözleriyken “azla yetinen çoğu bulamaz” gerçek anlamlı atasözüdür. Bu atasözlerinin dışında kalansa mecaz anlamlı atasözleridir ve orta seviyede verilmesi uygun görülmemiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde kısmen mecaz anlamlı atasözleriyle kültür aktarımı açısından kısmen yeterli şekilde değerlendirilmiştir.

9. Dini Unsurlarla Kültür Aktarımı

Temel düzeyde olduğu gibi orta seviyede de dini unsurların verilmesi uygun görülmemiştir. Hedef kültürün dini unsurlarının aktarılması için öğrencilerin orta seviyede dili anlama düzeyi düşük bulunabilir. Bu açıdan orta seviyede dini unsurlar verilmemelidir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı dini unsurlar açısından incelendiğinde kitapta ramazan bayramıyla ilgili bilgilerin yer aldığı görülmüştür. Bunlar “hoş geldin ramazan mahyası ve ramazan davulcusu” olarak sıralanabilir. Fakat bunlar dini unsur olmanın yanında sosyal hayatın bir parçası haline gelmiş unsurlardır. Bu unsurları yalnızca dini unsur olarak ele almak doğru olmayabilir. Bu yüzden Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı dini unsurların aktarılması açısından yeterli olarak değerlendirilmiştir.

10. Kutlama ve Festivallerle Kültür Aktarımı

Orta seviyede kutlama ve festivallerle ilgili belirlenen ölçütler temel seviyede verilen ölçütlerin yanında Türkiye’de düzenlenen festivallerdir. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen “anneler günü, sevgililer günü, doğum günü, babalar günü” gibi kutlamaların tekrar verildiği bunun yanında kitapta “Antalya Altın Portakal Film Festivali” de yer aldığı görülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

11. Türk Âdetlerinde Kültür Aktarımı

Orta seviyede Türk âdetleriyle ilgili belirlenen ölçüt misafirlik, komşuluktur. Temel seviyede Türk âdetlerinden bahsedilmesi uygun görülmezken orta seviyede komşuluk ve misafirlik adetlerinin yer alması uygun görülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar

İçin Ders Kitabı incelendiğinde kitapta bu âdetlere yer verilmediği görülmüştür. Bunların yerine Türk kültürüne ait giyim kuşam âdetlerinden örnekler kitapta yer almıştır. Bunun yanında kitapta Türklere ait batıl inançlardan da bahsedilmiştir. Bu inançlar “aynının kırılıp uğursuzluk getireceğine inanılması, hamile kadının kime bakarsa çocuğun ona benzeyeceğine inanılması, tencerede suyun boşu boşuna kaynamasının düşmanı çoğaltacağına inanılması, baykuş ötmesinin acı getireceğine inanılması, birinin ellerini bağlayarak uyumasının bahtını kapattığına inanılması, dört yapraklı yoncanın bulunmasının şans getireceğine inanılması” şeklinde sıralanabilir. Orta seviyede batıl inançlara yer verilmesi belirlenen ölçüte uygundur. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

12. Değerlerle İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviyede değerlerle ilgili kültür aktarımı için belirlenen ölçütler temel seviyede verilen akrabalık adlarının tekrarı ve yaşlılara saygı, milli bayramlar, hıdırellez, nevrüz ve Türkiye’ye ait hayvanlar gibi değerlerdir. Bu tür dikkat çekici kültür unsurlarının orta düzeye gelmiş bir öğrencinin dil seviyesine uygun olacağı düşünülmüştür. Böylelikle öğrenci hedef kültürün değerleriyle kendi kültüründeki değerleri karşılaştırma imkanı bulabilir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde bu ölçütteki bazı değerlere kitapta yer verildiği görülmüştür. Bunlar, “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Hıdırellez ve Van Kedisı.” Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

13. Türk Edebiyatıyla İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviyede Türk edebiyatı ilgili kültür aktarımının ölçütleri, biyografi, kısa hikâyeler, deneme ve anı olarak belirlenmiştir. Bu edebi türlerin orta düzeyde öğrencilerin dil seviyelerine uygun olduğu düşünülmüştür. Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu bağlamda incelendiğinde ölçütte verilen bütün türlerden örnekler verildiği görülmüştür. Biyografi türünde “Manisa Tarzanı, Erzurum’dan Harvard’a, Ergüder Yoldaş” deneme türünde “Ah Nerede O Eski Bayramlar, Sanat Dört Duvara Sıgmazsa” anı türünde “Bir Okul Anısı” kısa öyküde “Hayal Dünyası” adlı metinler kitapta yer verilmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçütte yeterli olarak değerlendirilmiştir.

14. Görsel Sanatlarla İlgili Kültür Aktarımı

Görsel sanatlarla kültür aktarımıyla ilgili temel seviyede verilenlerin tekrarı ve aynı zamanda Türk tiyatrosu resim ve heykel gibi görsel sanatlardan da örneklerin sunulması ölçüt olarak belirlenmiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde tiyatro ve Türk tiyatrosun ilgi çekici bölümlerinin kitapta yer aldığı görülmektedir. Aynı zamanda kitapta dünyaca tanınmış Türk halk oyunlarını modern halde sunan “Anadolu Ateşi’ne” de yer verilmiştir. Bunun yanında “heykel ve seramikle” ilgili çalışmalardan da kitapta bahsedilmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için belirlenen kültür unsurlarını yansıttığı için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

15. Mesleklerle İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviye için mesleklerin sadece Türk kültüründe var olan mesleklerden seçilmesi uygun görülmemiştir. Bunun yerine günümüz mesleklerinden ama daha az karşılaşılan mesleklerin verilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde “gazetecilik, modacı, simitçi, avukat, terzi, bestekar, yönetmen, avukat” gibi meslekler kitapta yer verildiği görülmüştür. Bu mesleklerin orta seviye için uygun olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

16. Turistlik ve Tarihi Yerler

Orta seviyede tursitlik ve tarihi yerlerle ilgili kültür aktarımı için temel seviyede verilen çok bilindik ve dünyaca tanınan yerlerin yanında daha çok Türkiye içinde bilinen dikkat çekici yerlerin verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı incelendiğinde “Edremit, Sapanca, Nemrut, Erzurum, Manisa, Spil Dağı, Konya, Kütühya, Van, Elazığ” gibi ölçüt için uygun olan yerlerden kitapta bahsedilmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

4.2.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta Düzey

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta Düzey seti B1 ve B2 olmak üzere iki ayrı kitaptan oluşmaktadır. B1 orta düzey kitabı beş bölümden oluşmaktadır. Her bölümde dört metin bulunmaktadır. B1 orta düzey kitabında bulunan bölümler, “Göründüğü Gibi Değil, Hayatı Okuyoruz, Bir Bilene Danışalım, Geçmişten Geleceğe, Hikayeler ve Hayatımız”

şeklinde sıralanabilir. B2 kitabı da beş farklı bölümden oluşmaktadır. Her bölümde dört metin bulunmaktadır. B2 kitabında yer alan bölümler “Uzmanına Sor, Ne Yapmalı, Kültür Sanat, Bilimden Dünyamıza, Sanattan Bilime” bölümleridir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta Düzey seti B1 ve B2 kitabı belirlenen ölçütlere göre tek tek yorumlanarak açıklanmıştır.

1. Kişiler Arası İletişim Kültür Aktarımı

Kişiler arası iletişimle ilgili orta seviyede belirlenen ölçütler temel seviyede kullanılan ifadelerin tekrarı ve yeni kalıpların verilmesidir. Orta seviyede bir öğrencinin dil düzeyi göz önünde tutularak iletişimde her zaman tercih edilmeyen kalıpların kitapta yer verilmesi uygun görülmüştür. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen “merhaba, teşekkür ederim, geçmiş olsun, hoş geldiniz, hoş bulduk, görüşürüz, iyi günler, iyi akşamlar, hayırlı işler, memnun oldum, kolay gelsin” gibi ifadelerin yanında “başın sağ olsun, Allah korusun, tebrik ederim, hayırlı uğurlu olsun, ellerine sağlık” gibi ifadeler de kullanılmıştır. Orta düzeye uygun olduğu düşünülen bu ifadelerin kişiler arası iletişimle ilgili bir kültür aktarımı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı kişiler arası iletişimle ilgili ölçütte yeterli olarak değerlendirilmiştir.

2. Ekonomik Hayatın Kültür Aktarımı

Orta düzeyde ekonomik hayatın ölçütleri temel seviyede verilen ekonomik hayatla ilgili ifadelerin yanında sık kullanılmayan kalıpların verilmesi olarak belirlenmiştir. konu başlığıyla ilgili atasözü ya da deyimlerin yer alması da bu ölçüt içinde düşünülmüştür. bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen “ne kadar, kaç para” gibi kalıp ifadelerin yanında “güle güle kullan, yastık altı” gibi kalıp ifadelerin kullanılmış olduğu görülmektedir. Orta düzeyde bu tür ekonomi hayatında kullanılan ifadelerin kitapta yer alması bu düzeydeki öğrencilerin dil becerilerine uygun olduğu düşünülmüştür. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

3. Millî Sporun Kültür Aktarımı

Orta seviyede millî sporla kültür aktarımı için belirlenen ölçütler gündemde olan ve daha az yapılan sporlardan seçilmiştir. Orta düzeyde sadece millî sporlardan bahsetmenin bu sporlar hakkında bilgi vermenin orta düzeydeki öğrencilerin dil yeterliliklerine uygun

olmayacağı düşünölmüştür. Bunun yerine gündemde olan sporların seçimi millî sporlara geçiş için daha uygun olacağı söylenebilir. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde gündemde olan sportlardan “rafting, yamaç paraşüt, balon” gibi sportların yanında Karadeniz’de gerçekleştirilen “tahta araba yarışı, Kırkpınar Yağlı Güreşleri” gibi millî sportların kitapta yer aldığı görölmüştür. Bu tür millî sportların ileri düzey kitaplarında yer verilmesinin daha uygun olacağı düşünölmektedir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değeriendirilmiştir.

4. Yiyecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

Orta düzeyde yemek kültürüyle ilgili aktarılması gereken kültür unsurlarının temel düzeyde aynı olması gerektiği düşünölmektedir. Yemeğin öncelikle bir ihtiyaç olduğu göz önüne alınırsa öğrencinin bu ihtiyacını karşılayacak aktarımların yapılması gerektiği düşünölmüştür. Bu bağlamda orta düzey için de günlük hayatta daha sık tüketilen, yemek listelerinde karşılaşılabileceği türden yemeklerin verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel düzeyde verilmiş olan “çorba, simit, kebab, döner” gibi yiyeceklerin orta düzeyde geçmediği ve bunun yanında yiyeceğe dair bir konunun ele alınmadığı sadece Türkiye’de yetişen tarım ürünlerinden bahsedildiği görölmüştür. Halbuki günlük hayatta sık karşılaşılan yiyeceklerden bahsetmenin yerinde olacağı düşünölmektedir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı yiyecek kültürüyle ilgili ölçütte kısmen yeterli olarak değeriendirilmiştir.

5. İçecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

Orta düzeyde içecek kültürüyle ilgili ölçütler temel düzeyde verilen içeceklerin tekrarı olarak belirlenmiştir. İçecek kültüründe yiyecek kültüründe olduğu gibi öğrencinin ihtiyacına yönelik olması ölçütün günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan türden içeceklerin olması yönündedir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel düzeyde verilen “Türk kahvesi” dışında bir içeceğin kitapta yer almadığı fark edilmiştir. Halbuki “çay, ayran” gibi içecek türlerinin de orta düzeyde tekrar yer alması daha iyi olabilirdi. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde içecek kültürü ölçütünde kısmen yeterli olarak değeriendirilmiştir.

6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Kültür Aktarımı

Müzik, müzik aletleri ve halk oyunları ile kültür aktarımında belirlenen ölçütler temel düzeyde verilen popüler Türk müziğinin yanında “Türk sanat müziği, Türk halk müziği ve zeybek, horon” gibi halk oyunlarıdır. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde popüler müzikten bir örnek verildiği fakat “Türk sanat müziği, Türk halk müziği ve zeybek, horon” gibi halk oyunlarından örneklerin kitapta yer almadığı görülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

7. Önemli Şahsiyetlerle İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviyede önemli şahsiyetlerle ilgili popüler sayılabilecek isimlerin ve dünyaca tanınan kişilerin yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Sertap Erener, Elif Şafak, Üstün Dökmen” gibi birçok popüler ismin kitapta yer aldığı görülmüştür. Aynı zamanda kitapta ileri seviyede verilmesi gerektiği düşünülen “Yunus Emre, Prof. Dr. Cahit Arf, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Mevlana, Nasrettin Hoca, Mimar Sinan” gibi isimler de yer almıştır. Bu isimler Türk kültürü için önemli şahsiyetlerdir ve dil öğretiminde yer alması gereken kültür unsurlarıdır. Fakat orta düzey öğrencilerin dil becerileri göz önüne alındığında bu isimleri ve Türk kültürüne olan katkılarını anlamaları zor olabilir. Bu açıdan bu tür önemli şahsiyetlerin ileri düzey kitaplarında yer alması kültür aktarımı için daha doğru olabilirdi. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

8. Kısmen Mecaz Anlamlı Atasözleriyle Kültür Aktarımı

Orta seviyede temel seviyeden farklı kısmen mecaz anlamlı atasözlerine yer verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bunun yanında temel seviyede verilen atasözlerinin de tekrarı konun pekiştirilmesi açısından önemi vurgulanmıştır. Bu doğrultuda kitapta yer alan atasözlerinden bazıları şunlardır “ayağını yorganına göre uzat, güneş girmeyen eve doktor girer, işleyen demir pas tutmaz, zanaat altın bileziktir, mum dibine ışık vermez, terzi kendi söküğünü dikemez, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır, kaz gelen yerden tavuk esirgenmez, iyilik yap denize et balık bilmezse Halik bilir, sinek küçüktür ama mide bulandırır, atın ölümü arpadan olsun.” Bu atasözlerinden kısmen mecazlı olanlar “güneş girmeyen eve doktor girer, zanaat altın bileziktir, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” Bu atasözleri dışında kalanlarsa mecaz anlamlı atasözleridir. Mecaz anlamlı atasözlerinin ileri seviyede

verilmesi öğrencinin atasözünü daha iyi anlamasını sağlayabilirdi. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

9. Dini Unsurlarla Kültür Aktarımı

Yeni kültürü tanımanın başlangıcında olan öğrenciye hedef kültürün dini unsurlarından örneklerin verilmesi öğrenci açısından yanlış yorumlamalara sebep olabilir. Bu durum öğrenci için bir dini dayatma olarak algılanabilir. Öğrenci hedef kültürün diniyle ilgili unsurları ve özelliklerini merak edip öğrenmek isterse ilerleyen düzeylerde bu konuyla ilgili kendisi adım atabilir. Bu yüzden temel düzeyde olduğu gibi orta düzeyde de hedef kültürün dini özelliklerine ve unsurlarına yer verilmemelidir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde kitapta herhangi bir dini unsurla karşılaşılmamıştır. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı dini unsurlar ölçütü için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

10. Kutlama ve Festivallerde Kültür Aktarımı

Orta seviyede kutlama ve festivallerle ilgili belirlenen ölçütler temel seviyede verilen ölçütlerin yanında Türkiye’de düzenlenen festivallerdir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen “anneler gün, yılbaşı” gibi kutlamalara yer verilmediği gibi orta düzey için belirlenen ölçütte yer alan uluslararası Türk festivallerine de yer verilmemiştir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

11. Türk Âdetlerinde Kültür Aktarımı

Orta seviyede Türk âdetleriyle ilgili belirlenen ölçüt misafirlik, komşuluktur ve batıl inançlardır. Temel seviyede Türk âdetlerinden bahsedilmesi uygun görülmezken orta seviyede komşuluk ve misafirlik gibi âdetlerin kitapta yer alması uygun görülebilir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “misafirlik ve komşuluktan” bahsedilmediği fakat “batıl inançların” kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu batıl inançlardan bazıları şunlardır; “kara kedi görünce uğursuzluk getireceğine inanılması, dört yapraklı yoncanın bulunmasının şans getireceğine inanılması”. Aynı zamanda kitapta “at nalı ve nazar boncuğu” gibi batıl inanç simgelerinden de bahsedilmiştir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli görülmüştür.

12. Değerlerle İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviyede değerlerle ilgili kültür aktarımı için belirlenen ölçütler temel seviyede verilen akrabalık “adlarının tekrarı ve yaşlılara saygı, milli bayramlar, Hıdırellez, nevrüz ve Türkiye’ye ait hayvanlar” gibi değerlerdir. Bu tür dikkat çekici kültür unsurlarının orta düzeye gelmiş bir öğrencinin dil seviyesine uygun olacağı düşünülmüştür. Böylelikle öğrenci hedef kültürün değerleriyle kendi kültüründeki değerleri karşılaştırma imkanı bulması beklenir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde değerler niteliğinde olan “kilim” unsuru kitapta yer verilmiştir. Halbuki kilim kültür unsuru ileri düzeyde verildiğinde öğrencinin dil düzeyi için daha uygun olacağı düşünülmektedir. “Yaşlılara saygı, milli bayramlar, Hıdırellez, nevrüz ve Türkiye’ye ait hayvanlar” gibi değerlerden örnekler kitapta rastlanmamıştır. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

13. Türk Edebiyatıyla İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviyede Türk edebiyatı ilgili kültür aktarımının ölçütleri “biyografi, kısa hikâyeler, deneme ve anı” olarak belirlenmiştir. Bu edebi türlerin orta düzeyde öğrencilerin dil seviyelerine uygun olduğu düşünülmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “biyografinin, kısa hikayenin, fıkranın, denemenin kitapta yer aldığı görülmektedir. Aynı zamanda temel seviyede verilmesi gerektiği belirtilen mektup ve tekerleme türlerinden de kitapta örnek verilmiştir. Bu türlerin yanında “şiir, masal, efsane ve mitoloji” türünden de örnekler kitapta yer almıştır. Bu türlerin orta düzey için uygun olmadığı düşünülse de kitapta çoğunlukla orta seviye ölçütlerine uygun türler yer almıştır. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

14. Görsel Sanatlarla İlgili Kültür Aktarımı

Görselle sanatlarla kültür aktarımıyla ilgili temel seviyede verilenlerin tekrarı ve aynı zamanda “Geleneksel Türk tiyatrosu resim, heykel” gibi görsel sanatlardan örneklerin sunulması ölçüt olarak belirlenmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel seviyede verilen Türk sinemasından örnekler (Bir Zamanlar Anadolu’da) yanında resim sergi haberleri Hacivat ve Karagöz gölge oyunu kitapta yer almıştır. Aynı zamanda kitapta minyatürler ilgil bilgiler de yer almıştır. Minyatür gibi Türk kültürüne ait görsel sanatların ileri düzey kitaplarında verilmesinin kültür unsurunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda görsel sanatlarla kültür

aktarımıyla ilgili temel seviyede verilenlerin tekrarı ve aynı zamanda “Geleneksel Türk tiyatrosu ve resim, heykel” gibi görsel sanatlar kitapta yer almıştır. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

15. Mesleklerle İlgili Kültür Aktarımı

Orta seviye için mesleklerin sadece Türk kültüründe var olan mesleklerden seçilmesi uygun görülmemiştir. Bunun yerine günümüzden ama daha az karşılaşılan mesleklerin verilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “doktor, polis, şoför” gibi temel seviyeden mesleklerin yanında “bakırcılık, çömlekçilik, kaşıkcılık, halıcılık” gibi az karşılaşılan mesleklere de kitapta yer verilmiştir. Halbuki günümüzde sıklıkla karşılaşılamayan bu mesleklerin ileri düzeyde yer alması daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

16. Turistlik Yerler ve Tarihi

Orta seviyede tursitlik ve tarihi yerlerle ilgili kültür aktarımı için temel seviyede verilen çok bilindik ve dünyaca tanınan yerlerin yanında daha çok Türkiye içinde bilinen dikkat çekici yerlerin verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel düzeyde verilen “İstanbul, Ankara, İzmir, Safranbolu, Peribacaları” gibi dünyaca bilindik yerlerin yanında “Çoruh Nehri, Fethiye, Ağrı Dağı, Hakkari, Trabzon” gibi yerler de kitapta yer almıştır. Bu açıdan bakıldığında Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı turistlik ve tarihi yerler ölçütünde yeterli olarak değerlendirilmiştir.

4.3. İleri Düzey Türkçe Ders Kitapları Bulgu ve Yorumlar

Tablo 6’da Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’na ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe İleri Düzey kitabına dair bulgular gösterilmiştir.

Tablo 6. İleri Düzeyde (C1) Ders Kitaplarının Kültür Unsurları Açısından İncelenmesi

Nu:	Kültür Unsurları	İleri Düzey İçin Belirlenen Kültür Unsurları	Yeni Hitit 1-2-3	Gazi 1-2-3
1	Kişiler Arası İletişim	Konuyla ilgili temel ve orta düzeydeki ifadelerin tekrarı	4	4
2	Ekonomik Hayat	Konuyla ilgili temel ve orta düzeydeki ifadelerin tekrarı	3	2
3	Milli Spor	Milli spor (Cirit, Yağlı güreş, atlı okçuluk)	3	2
4	Yiyecek Kültürü	Günlük hayatta az tüketilen yiyecek türleri (Cağ kebabı, Keşkek, Künefe,)	3	3
5	İçecek kültürü	Günlük hayatta az tüketilen içecek türleri (Şalgam, hoşaf, boza, şıra)	2	3
6	Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları	Orta düzeyle aynı	2	3
7	Önemli Şahsiyetler	Tarihi şahsiyetler (Fatih Sultan Mehmet, Mevlana, Yunus Emre, Mimar Sinan, vb.)	3	4
8	Atasözleri	Mecaz Anlamalı Atasözleri	4	4
9	Dini unsurlar	İslam kültürü (Ezan, Cami, Kurban, Ramazan, Kuran-ı Kerim vb.)	2	2
10	Kutlama ve Festivaller	Orta düzeyde verilenler ve büyüklerin elinin öpülmesi, Türk baknotlar vb.	4	4
11	Türk Âdetleri	Kız isteme, Nişan, Düğün, Sünnet vb. Evlilikle gelen akrabalık adları	2	3
12	Değerler	Orta düzeyle aynı	3	4
13	Türk Edebiyatı	Önemli şair ve yazarların eserleri (O. Veli, O. Pamuk, N. Fazıl, N. Hikmet, Y. Kemal, M. Kutlu vb.)	4	4
14	Görsel Sanatlar	Ebru, Minyatür, Hat, Karagöz-Hacivat, Meddah	3	2
15	Meslekler	El sanatları (kilim, oymacılık, çinicilik, çömlekçilik)	2	4
16	Turistlik ve Tarihi yerler	Tarihi yerler, evler, binalar (Balıklı Göl, Sümela Manastırı, Nemrut Dağı, Safranbolu evleri, Truva Atı, vb.)	4	4

1: Yanlış Yerde verilen 2: Yetersiz 3: Kısmen Yeterli 4: Yeterli

Tablo 6’da da görüldüğü gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 16 maddeye göre 5 maddesi yeterli, 6 maddesi kısmen yeterli ve 5 maddesi de yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe İleri Düzey ders kitabıysa 16 maddeye göre 8 yeterli, 3 kısmen yeterli ve 5 maddesi yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Bulguların yeterlilik düzeyi tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. İleri Düzey (C1) Ders Kitaplarının Kültür Unsurlarının Yeterlilik Frekansı

	Yeni Hititde Yer Alan Kültür Unsurları ve Yüzdesi	Gazi Ders Kitabında Yer Alan Kültür Unsurları ve Yüzdesi
Yanlış Yerde Verilen		
Yeterli	5 (%31,25)	8 (%50.00)
Kısmen Yeterli	6 (37,50)	4 (%25)
Yetersiz	5 (%31,25)	4 (%25)
Toplam	16 (%100)	16 (%100)

4.3.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 İleri Düzey

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 setin ileri düzey kitabıdır. Diğer düzeylerde olduğu gibi bu düzeyde de 12 ünite bulunmaktadır. Her ünite üç metinden oluşmaktadır. Bu üniteler “Edebiyat Dünyasından, Yaşadıkça, Kurtulamadıklarımız, Dünyaca Ünlü, Para Para Para, Dile Gelmek, Hadi Beni Güldür, Ruhun Gıdası, Yapı ve Yapım, Tele-Vizyon, İnsanın Büyük Sırrı, Uzaydayız” şeklinde sıralanabilir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 belirlenen ölçütlere göre tek tek yorumlanarak açıklanmıştır.

1. Kişiler Arası İletişim Kültür Aktarımı

İleri seviyede kişiler arası iletişimle ilgili belirlenen ölçütler temel ve orta düzeyde verilen ifadelerin tekrarı şeklindedir. Dil öğretiminin iyi sonuçlanması için verilen kalıplar sarmal bir şekilde temelden ileri düzeye kadar yer almalıdır. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “özür dilerim, günaydın, buyrun, hanımefendi, beyefendi, iyi günler, hayırlı akşamlar, selam” gibi iletişimle ilgili ifadeler kitapta görülmüştür. Bu ifadeler temel ve orta düzeyde verilen kişiler arası iletişimle ilgili kalıpların tekrarıdır. Bundan dolayı Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

2. Ekonomik Hayatın Kültür Aktarımı

İleri seviyede ekonomik hayatla ilgili belirlenen ölçütler temel ve orta düzeyde verilen ifadelerin tekrarı şeklindedir. Kazandırılan kalıpların ve ifadelerin unutulmaması için belli aralıklarla kalıplar tekrar edilmelidir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe

Ders Kitabı incelendiğinde “ekmek parası, para dökmek, parasını sokağa atmak, paraya kıymak, parası çıkışmak” gibi ifadelerin kitapta yer aldığı görülmektedir. Bunların yanında temel seviyede kazandırılan “kaç para, ne kadar, kolay gelsin, hayırlı işler” gibi ifadelerin de tekrarı kazanımın davranışa dönüşmesi açısından daha faydalı olabilirdi. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

3. Milli Sporun Kültür Aktarımı

İleri seviyede ağırlıklı olarak Türk kültürüne ait sporlardan ve bu sporların nasıl yapıldıklarından bahsedilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Tarihi Kırkpınar yağlı güreş, cirit ve atlı okçuluk gibi Türk kültürüne ait sporların dikkat çekici bir şekilde kitapta yer alması önemli bir kültür aktarımı sayılabilirdi. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde Türk kültürüne ait sadece “güreşten” bahsedildiği görülmüştür. Ayrıca kitapta “futbol, golf, basketbol” gibi güncel sporlara ait sporlar daha çok yer almıştır. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

4. Yiyecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

İleri seviyede, temel ve orta düzeyde verilen yiyeceklerin yanında günlük hayatta daha az tüketilen ve yöresel yemeklerin verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu yiyeceklere “cağ kebabı, keşkek, künefe” gibi lezzetler örnek olabilir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde Türk mutfağından sadece “hünkar beğendi” yemeği göze çarpmaktadır. Aynı zamanda dünya mutfağından her türlü yemek örnekleri kitapta örnek olarak verilmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı yiyecek kültürü aktarımı açısından kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

5. İçecek Kültürüyle İlgili Kültür Aktarımı

İleri seviyede, temel ve orta düzeyde verilen içeceklerin yanında “şalgam, hoşaf, boza ve şıra” gibi günlük hayatta daha az karşılaşılan içeceklerin kitapta yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde bu tür içeceklerin kitapta yer almadığı görülmüştür. İçecek kültürüyle ilgili kitapta sadece “çay” göze çarpmaktadır. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları Kültür Aktarımı

İleri seviyede müzik, müzik aletleri ve halk oyunları ile ilgili kültür aktarımında belirlenen ölçütler, orta düzeyde verilen kültür unsurlarıyla aynıdır. Türk halk ve Türk sanat müziğinin kitapta yer alması öğrencinin hedef kültürün acısını, sevincini nasıl ifade ettiğini fark etmesi açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda horon, zeybek ve halay gibi halk oyunlarından kitapta bahsedilmesi hedef kültürün eğlenceye dönük yüzünü anlaması açısından faydalı olabilirdi. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde ölçütte belirlenen kültür unsurlarının kitapta yer almadığı görülmüştür. Kitapta blues, caz, rock müzikten bahsedilirken Türk müziğinden bahsedilmediği görülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

7. Önemli Şahsiyetlerle İlgili Kültür Aktarımı

İleri seviye için ölçüt belirlerken yaşayan ve popüler isimlerin temel ve orta düzeyde verildiği düşünülerek bu tür isimlerin yanında özellikle tarihi şahsiyetlerin kitapta yer alması gerektiği düşünülmüştür. İleri düzeye gelmiş bir öğrenciye, Türk tarihinde yer almış ve birçok alanda Türk kültürüne katkı sağlamış isimlerin aktarılması uygun görülmüştür. Bunlar göz önüne alınarak “Yunus Emre, Mevlana, Mimar Sinan, Fatih Sultan Mehmet, Aşık Veysel” gibi isimler ileri düzey için ölçüt olarak belirlenen örnek isimlerdir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Aşık Veysel” dışında herhangi bir tarihi şahsiyet olarak nitelendirebileceğimiz bir isme kitapta rastlanmamıştır. Kitapta daha çok “Ali Poyrazoğlu, Ece Vahapoğlu, Moğollar, Murat Menteş, Orhan Gencebay, Sezen Aksu, Fatih Akın, Cem Yılmaz, Gani Müjde” gibi popüler kültürden isimler yer almıştır. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

8. Mecaz Anlamalı Atasözleriyle Kültür Aktarımı

İleri seviye için atasözleriyle ilgili ölçüt olarak kitapta mecaz anlamalı atasözlerine yer verilmesi olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda temel düzeyde verilen gerçek anlamalı atasözlerinden ve orta düzeyde verilen kısmen mecaz anlamalı atasözlerinden örneklerin ileri düzeyde de sunulması gerektiği düşünülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde bulunan atasözleri şunlardır ; aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz, azıcık aşım kaygısız başım, ak akçe kara gün içindir, zenginin malı

züğürdün çenesini yorar, varsa pulun herkes kulun yoksa pulun dardır yolun, verip pişman olmaktansa vermeyip düşman olmak yeğdir, parayı veren düdüğü çalar, para parayı çeker, parayla imanın kimde olduğu bilinmez, fazla mal göz çıkarmaz, tok açın halinden anlamaz, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır, bıçak yarası geçer dil yarası geçmez, dilin kemiği yoktur, bil dil bir insan iki dil iki insan, istemem yan cebime koy, acele işe şeytan karışır, aşığa bağdat sorulmaz, atın ölümü arpadan olsun, eşeğini sağlam kazığa bağla önüne bakma sonuna bak, bin dost az bir düşma çoktur, gönül ferman dinlemez, bugünün işini yarına bırakma.” Bunlardan mecaz anlamlı atasözleri “azıcık aşım kaygısız başım, varsa pulun herkes kulun yoksa pulun dardır yolun, parayı veren düdüğü çalar, tok açın halinden anlamaz” atasözleridir. Mecaz anlamlı atasözlerinin yanında gerçek ve kısmen mecaz anlamlı atasözlerinin de kitapta yer alması bu ölçüt için uygun görülmüştür. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı mecaz anlamlı atasözleriyle ilgili kültür aktarımında yeterli olarak değerlendirilmiştir.

9. Dini Unsurlarla Kültür Aktarımı

Temel ve orta düzeyde dini unsurları kültür unsuru olarak aktarmanın yeni bir kültürü tanıyan öğrenci için olumsuz bir hava yaratma ihtimali olduğu belirtilmiştir. İleri düzeye gelindiğinde dini unsurları kendi diniyle karşılaştırabilecek dil becerisi kazandığı göz önüne alınarak bir kültür aktarımı olarak “ezan, cami, kurban, ramazan, Kuran-ı Kerim” gibi dini unsurların kitapta yer verilmesi uygun görülmüştür. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde bu tür dini unsurlara kitapta rastlanmadığı görülmüştür. Halbuki hedef kültürün dinini anlayabilecek dil düzeyine ulaşmış bir öğrenciye bu tür dini unsurların verilmesi içinde yaşadığı toplumu daha iyi anlamasını ve tanımasını sağlayabilirdi. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak görülmüştür.

10. Kutlama ve Festivallerle Kültür Aktarımı

İleri düzeyde kutlama ve festivallerle ilgili kültür aktarımı ölçütü temel ve orta düzeyle aynı tutulmuştur. Sarmal bir şekilde kültür aktarımlarının yapılması öğrencinin hedef kültürü daha iyi tanımasını sağlayabilir. Belli aralıklarla verilen konu ve kalıpların tekrarı kazanımların davranışa dönüşmesinde etkili olabilir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “doğum günü, yılbaşı, mezuniyet” gibi kutlamaların kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

11. Türk Âdetlerinde Kültür Aktarımı

Öğrencinin kültüründen tamamen farklı âdetleri kapsayan bu ölçüt başlangıç için öğrenciye sıkıcı ve ağır gelme ihtimali düşünerek Türk kültürüne ait âdetlerin ileri seviyede yer alması gerektiği belirlenmiştir. Türk adetleriyle ilgili “kız isteme, düğün, nişan ve sünnet” törenlerinde yer alan âdetler ve evlilikle gelen akrabalık adları ölçüt olarak alınmıştır. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde bu ölçütteki kültür unsurlarından hiçbirine rastlanmamıştır. Halbuki bu tür kültür unsurları Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde dikkat çekici olabilir. Bu şekilde hem “Allahın emri peygamberin kavliyle, Allah tamamına erdiresin, baldız, kayınbirader” gibi ifadeler hem de Türk âdetlerinden kültür unsurları aktarılabilirdi. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Türk âdetlerini yansıtmaya açısından yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

12. Değerlerle İlgili Kültür Aktarımı

İleri düzeyde değerlerle ilgili kültür aktarımında orta düzeyde verilen unsurların yanında büyüklerin elinin öpülmesi ve Türk baknotların yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Orta seviyede değerlerle ilgili kültür aktarımı için belirlenen ölçütler temel seviyede verilen “akrabalık adlarının tekrarı, yaşlılara saygı, milli bayramlar, hıdırellez, nevrüz ve Türkiye’ye ait hayvanlar” gibi değerlerdir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde orta düzeyde verilen unsurların kitapta yer almadığı görülmüştür. Bunun yanında kitapta “büyüklerin elinin öpülmesi ve Türk baknotlar” yer almıştır. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

13. Türk Edebiyatıyla İlgili Kültür Aktarımı

İleri düzeyde Türk edebiyatıyla ilgili kültür aktarımı için yazar ve şairlerin eserleriyle birlikte verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu yazar ve şairlere örnek olarak “Orhan Veli Kanık, Necip Fazıl Kısakürek, Nazım Hikmet, Can Yücel, Yaşar Kemal” verilebilir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde önemli birçok yazar ve şair göze çarpmaktadır. “Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Atilla İlhan, Aziz Nesin, Cahit Sıtkı Taranca, Can Yücel” kitapta yer alan şair ve yazarlardan bazılarıdır. Bu isimlere bakıldığında belirlenen ölçütle örtüşmektedir. Bu bakımdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Türk edebiyatıyla ilgili kültür aktarımında yeterli olarak değerlendirilmiştir.

14. Görsel Sanatlarla İlgili Kültür Aktarımı

İleri düzeyde görsel sanatlarla ilgili “ebru, hat, minyatür, Karagöz ve Hacivat, meddah” gibi kültür unsurları ölçüt olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda temel ve orta seviyede verilen unsurların da tekrar edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde görsel sanatlardan Türkiye’nin En Güzel On Heykeli adlı metinde geçen “Açık sütun, Barbaros anıtı, Kuşlar, Taksim Cumhuriyet Anıtı, Akdeniz Heykeli, Güven Anıtı, Maçka Parkı Mermer Heykeli, Kibele Çeşmesi, Güzel İstanbul ve 50. Yıl Anıtı” adındaki heykeller kitapta yer almıştır. Orta düzey ölçütleri arasında yer alan heykellerden başka görsel sanatlarla ilgili bir bulguya kitapta rastlanmamıştır. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüte göre kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

15. Mesleklerle İlgili Kültür Aktarımı

Türk kültürüne ait “çömlekçilik, çinicilik, kilim dokuma” gibi mesleklerin ileri düzeyde yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu meslekler aynı zamanda Türk kültürünün estetiğini de yansıtan meslekler olması açısından önemli bir aktarım olarak düşünülmüştür. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplarda yer alması önemli ve faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde bu mesleklerin kitapta yer almadığı görülmüştür. Kitapta yer alan meslekler “şoför, doktor, hırdavatçı, badanacı, duvarcı” şeklinde sıralanabilir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

16. Turistlik Yerler ve Tarihi

İleri düzeyde turistlik ve tarihi yerlerle ilgili temel ve orta seviyede verilen yerlerin yanında tarihi binalar ve yapıların verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde bu ölçütle ilgili “Selimiye Camisi, Assos, Çanakkale ve eski Türk evlerinin mimarisiyle” ilgili bilgilerin kitapta yer aldığı görülmektedir. Bu açıdan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

4.3.2. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı İleri Düzey

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı İleri Düzey C1 kitabından oluşmaktadır. C1 ileri düzey ders kitabı beş bölümden oluşmaktadır. Her bölümde dört metin bulunmaktadır. C1 ileri düzey ders kitabında yer alan bölümler “ Kültür ve Sanat, Sağlığım, Farkında mısınız, Edebiyat Dünyasından, Kim Haklı” şeklinde sıralanabilir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı İleri Düzey C1 kitabı belirlenen ölçütlere göre tek tek yorumlanarak açıklanmıştır.

1. Kişiler Arası İletişimle İlgili Kültür Aktarımı

İleri seviyede kişiler arası iletişimle ilgili kültür aktarımı ölçütleri temel ve orta düzeyde verilen kalıpların tekrar edilmesi olarak belirlenmiştir. Yabancı dil öğretiminde kazanımların davranışa dönüşebilmesi için belli aralıklarla verilen konuların tekrar edilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “hoş geldiniz, peki efendim, teşekkür ederim, affedersiniz, hayır olsun, suya anlat, gündüz niyetine” gibi ifadelerin kitapta yer aldığı görülmüştür. Temel ve orta düzeyde verilen ifadelerin kitapta tekrar edildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

2. Ekonomik Hayatla İlgili Kültür Aktarımı

İleri seviyede ekonomik hayatla ilgili kültür aktarımı ölçütleri temel ve orta düzeyde verilen kalıpların tekrar edilmesi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde kitapta ekonomik hayatla ilgili temel ve orta düzeyde verilen ifadelerin tekrar edilmediği görülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

3. Millî Sporla İlgili Kültür Aktarımı

İleri seviyede millî sporla ilgili kültür aktarımı ölçütü olarak “cirit, yağlı güreş, atlı okçuluk” gibi Türk kültürüne ait sporlar belirlenmiştir. Temel ve orta düzeyden seçilmiş sporların aktarıldığı düşünüldüğünde ileri seviyede Türk kültürünü yansıtan sporların yer alması gerektiği düşünülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde ölçütte belirlenen sporların kitapta yer almadığı görülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

4. Yiyecek Kùltürüyle İlgili Kùltür Aktarımı

İleri seviyede yiyecek kùltürüyle ilgili ölçütler günlük hayatta az tüketilen “cağ kebabı, keşkek, künefe” gibi yöresel lezzetler olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde temel ve orta seviyede verilen yiyeceklerin tekrar edildiği ve “lahana turşusu, köy ekmeği” gibi yeni yiyeceklerin kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

5. İçecek Kùltürüyle İlgili Kùltür Aktarımı

İleri seviyede, temel ve orta düzeyde verilen içeceklerin yanında “şalgam, hoşaf, boza ve şıra” gibi günlük hayatta daha az karşılaşılan içeceklerin kitapta yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde ölçütte örtüşen içecek türüne kitapta yer verilmediği görülmüştür. Bunun yanında temel ve orta düzeyde verilen içeceklere kitapta yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

6. Müzik, Müzik Aletleri ve Halk Oyunları İle İlgili Kùltür Aktarımı

İleri seviyede müzik, müzik aletleri ve halk oyunları ile ilgili kùltür aktarımında belirlenen ölçütler, orta düzeyde verilen kùltür unsurlarıyla aynıdır. Türk halk ve Türk sanat müziğinin kitapta yer alması öğrencinin hedef kùltürün acısını, sevincini nasıl ifade ettiğini fark etmesi açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda horon, zeybek ve halay gibi halk oyunlarından kitapta bahsedilmesi hedef kùltürün eğlenceye dönük yüzünü anlaması açısından faydalı olabilirdi. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “zeybek, roman havası, horon, kılıçkalkan oyunu” gibi kùltür unsurlarının kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu açıdan Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

7. Önemli Şahsiyetlerle İlgili Kùltür Aktarımı

İleri seviye için ölçüt belirlerken yaşayan ve popüler isimlerin temel ve orta düzeyde verildiği düşünülerek bu tür isimlerin yanında özellikle tarihi şahsiyetlerin kitapta yer alması gerektiği düşünülmüştür. İleri düzeye gelmiş bir öğrenciye, Türk tarihinde yer almış ve birçok alanda Türk kùltürüne katkı sağlamış isimlerin aktarılması uygun görülmüştür. Bunlar göz önüne alınarak “Yunus Emre, Mevlana, Mimar Sinan, Fatih Sultan Mehmet, Aşık Veysel” gibi isimler ileri düzey için ölçüt olarak belirlenen örnek isimlerdir. Bu

bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Mimar Sinan, Kanuni Sultan Süleyman, Mevlana, Nasrettin Hoca, Barış Manço, Fatih Sultan Mehmet” gibi önemli isimlerin kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

8. Mecaz Anlamlı Atasözleriyle İlgili Kültür Aktarımı

İleri seviye için atasözleriyle ilgili ölçüt olarak kitapta mecaz anlamlı atasözlerine yer verilmesi olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda temel düzeyde verilen gerçek anlamlı atasözlerinden ve orta düzeyde verilen kısmen mecaz anlamlı atasözlerinden örneklerin ileri düzeyde de sunulması gerektiği düşünülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Bülbülü altın kafese koymuşlar yine de ah vatanım demiş, akacak kan damarda durmaz, gözden uzak olan gönülden de uzak olur, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır, demir tavında dövülür, sakla samanı gelir zamanı, zaman her şeyin ilacıdır, gün doğmadan neler doğar, ayağını yorganına göre uzatmak, har vurup harman savurmak, çam sakızı çoban armağını, ak akçe kara gün içindir, eskisi olmayanın yenisi olmaz, işten artmaz dıştan artar, az veren candan çok veren maldan verir, güvenme varlığa düşersin darlığa, söz gümüşse sükut altındır, söz var iş bitirir söz var baş yitirir, baba oğluna bağ bağışlamış oğlu babaya bir salkım üzüm vermemiş, ağaç yaş iken eğilir, birlikten kuvvet doğar, damlaya damlaya göl olur, gülme komşuna gelir başına, ne ekersen onu biçersin, mum dibine ışık vermez” kitapte yer alan atasözleridir. Bu atasözlerinden “Bülbülü altın kafese koymuşlar yine de ah vatanım demiş, akacak kan damarda durmaz, demir tavında dövülür, sakla samanı gelir zamanı, gün doğmadan neler doğar, ayağını yorganına göre uzatmak, har vurup harman savurmak, çam sakızı çoban armağını, eskisi olmayanın yenisi olmaz, işten artmaz dıştan artar, damlaya damlaya göl olur, ne ekersen onu biçersin, mum dibine ışık vermez” mecaz anlamlı atasözleridir. İleri seviye için uygun olan atasözleri kitapta yer almıştır. Aynı zamanda gerçek ve kısmen mecaz anlamlı atasözlerine de kitapta yer verilmiştir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

9. Dini Unsurla İlgili Kültür Aktarımı

Temel ve orta düzeyde dini unsurları kültür unsuru olarak aktarmanın yeni bir kültürü tanıyan öğrenci için olumsuz bir hava yaratma ihtimali olduğu belirtilmiştir. İleri düzeye gelindiğinde dini unsurları kendi diniyle karşılaştırabilecek dil becerisi kazandığı göz önüne alınarak bir kültür aktarımı olarak “ezan, cami, kurban, ramazan, Kuran-ı Kerim”

gibi dini unsurların kitapta verilmesi uygun görülmüştür. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde herhangi bir dini unsurun kitapta yer almadığı görülmüştür. Halbuki hedef kültürün dinini anlayabilecek dil düzeyine ulaşmış bir öğrenciye bu tür dini unsurların verilmesi içinde yaşadığı toplumu daha iyi anlamasını ve tanımasını sağlayabilirdi. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

10. Kutlama ve Festivallerle İlgili Kültür Aktarımı

İleri düzeyde kutlama ve festivallerle ilgili kültür aktarımı ölçütü temel ve orta düzeyle aynı tutulmuştur. Sarmal bir şekilde kültür aktarımlarının yapılması öğrencinin hedef kültürü daha iyi tanımasını sağlayabilir. Belli aralıklarla verilen konu ve kalıpların tekrarı kazanımların davranışa dönüşmesinde etkili olabilir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “sevgililer günü, doğum günü, yıldönümleri” gibi kutlamaların kitapta yer aldığı görülmektedir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

11. Türk Âdetleri İle ilgili Kültür Aktarımı

Öğrencinin kültüründen tamamen farklı âdetleri kapsayan bu ölçüt başlangıç için öğrenciye sıkıcı ve ağır gelme ihtimali düşünerek ileri seviyede yer alması gerektiği belirlenmiştir. Türk âdetleriyle ilgili “kız isteme, düğün, nişan ve sünnet” törenlerinde yer alan âdetler ve evlilikle gelen akrabalık adları ölçüt olarak alınmıştır. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde Türk düğün âdetlerinden olan “düğünde gelinin beline kuşak bağlanması” kitapta yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında ölçütte geçen diğer törenlerle ilgili âdetlerin de yer alması öğrencinin dil düzeyini geliştirebilirdi. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için kısmen yeterli olarak değerlendirilmiştir.

12. Değerlerle İlgili Kültür Aktarımı

İleri düzeyde değerlerle ilgili kültür aktarımında orta düzeyde verilen unsurlarının tekrar edilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Orta seviyede değerlerle ilgili kültür aktarımı için belirlenen ölçütler temel seviyede verilen “akrabalık adlarının tekrarı, yaşlılara saygı, milli bayramlar, Hıdırellez, nevruz ve Türkiye’ye ait hayvanlar” gibi değerlerdir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Nevruz, Hıdırellez, Türk

bayrağı” gibi değerlerin kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

13. Türk Edebiyatıyla İlgili Kültür Aktarımı

İleri düzeyde Türk edebiyatıyla ilgili kültür aktarımı için yazar ve şairlerin eserleriyle birlikte verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu yazar ve şairlere örnek olarak “Orhan Veli Kanık, Necip Fazıl Kısakürek, Nazım Hikmet, Can Yücel, Yaşar Kemal” verilebilir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Ümit Yaşar Oğuzcan, Nedim, Yahya Kemal, Ayla Oral, Vâsıf, Âşık Veysel, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdulkadir Budak, Yavuz Bülent Bakiler, Aziz Nesin, Ömer Seyfettin, Turgut Özakman, Haşmet Zeybek, Mustafa Necati Bursalı, Oktay Akbal, Ahmet Haşim, Sait Faik Abasıyanık, Abdurrahim Karakoç, Behçet Necatigil” gibi yazar ve şairlerin eserlerinden örneklerle beraber kitapta yer aldığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

14. Görsel Sanatlarla İlgili Kültür Aktarımı

İleri düzeyde görsel sanatlarla ilgili “ebru, hat, minyatür, Karagöz ve Hacivat, meddah” gibi kültür unsurları ölçüt olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda temel ve orta seviyede verilen unsurların da tekrar edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde ileri düzey için belirlenen görsel sanatlar ilgili kültür unsurlarının kitapta yer almadığı görülmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

15. Mesleklerle İlgili Kültür Aktarımı

Türk kültürüne ait “çömlekçilik, çinicilik, kilim dokuma, eskici, hurdacı, bekçi” gibi mesleklerin ileri düzeyde yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu meslekler aynı zamanda Türk kültürünün estetiğini de yansıtan mesleklerdir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplarda yer alması önemli ve faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “eskici, hurdacı, bekçi” gibi mesleklerin kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

16. Tarihi ve Turistlik Yerlerle İlgili Kùltür Aktarımı

İleri düzeyde turistlik ve tarihi yerlerle ilgili temel ve orta seviyede verilen yerlerin yanında tarihi binalar ve yapıların verilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelendiğinde “Süleymaniye Camisi, Selimiye Camisi, Konya, Kız Kulesi, Bursa, Tortum Şelalesi, Tortum Gölü, Erzurum, Kamerli Dağı, Yenikapı” gibi önemli ve tarihi şehirlerin kitapta yer aldığı gör÷lmüştür. Bu doğrultuda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı bu ölçüt için yeterli olarak değerlendirilmiştir.

V. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nın, ilgili araştırmalardan yola çıkarak ve Halk Edebiyatı, Halk Bilimi, Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Türkçe Eğitimi, Türk Dili uzmanlarından ve TÖMER'de çalışan okutmanlardan görüş alınarak belirlenen ölçütlere göre kültür unsurlarının yeterlilik düzeyleri değerlendirilmiştir.

Bu değerlendirmelere göre “Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı” temel düzeyde %87, orta düzeyde %43.75 ve ileri düzeyde %50 civarında yeterli olarak değerlendirilmiştir. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı” temel düzeyde %81.50, orta düzeyde %62.50 ve ileri düzeyde %33 yeterli olarak değerlendirilmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı temel, orta ve ileri düzeyde genel olarak %60.41 yeterliken Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı temel, orta ve ileri düzeyde genel olarak değerlendirildiğinde %58.91 civarında yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Birçok araştırmacı yabancı dil öğretiminde hedef dile ait kültürün de öğretilmesi/öğrenilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Bölükbaş ve Keskin, 2010; Demir ve Açık, 2011; Er, 2006; Kırkkılıç ve Sevim, 2012; Kramsch, 1993; Ozil, 1991; Okur ve Keskin, 2013; Polat, 1990; Tapan, 1995; Tseng, 2002). Bu bağlamda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'na bakıldığında dil öğretimini aynı zamanda kültürleşme süreci olarak gördüğü ifade edilebilir. Kitap incelendiğinde minyatür, ebru, kilim dokuma gibi Türk kültürüne ait sanatların, Türk bilim adamlarının, Yunus Emre, Mevlana, Mimar Sinan, Fatih Sultan Mehmet gibi önemli şahsiyetlerin, Türk kültürüne ait masal ve hikayelerin kitapta yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında Türk kültürünün önemli unsurlarından olan atasözlerinin temel ve orta düzeyde yeterli düzeyde kitapta yer almadığı görülmüştür.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'na bakıldığında Türk dili öğretimiyle birlikte Türk kültürünü de aktarmaya çalıştığı söylenebilir. Kitap incelendiğinde Türkiye'de tarihi ve turistik yerlerin, Âşık Veysel, Can Yücel gibi önemli şahsiyetlerin, temel, orta ve ileri düzeyde atasözlerinin kitapta yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte kitapta Türk halk ve sanat müziğinin ve zeybek, horon, halay gibi halk oyunlarının yeterli düzeyde kitapta yer almadığı görülmüştür.

Her iki kitap da ölçütlere göre incelendiğinde ortaya çıkan sonuç kitapların Türk kültürünü yansıttığı yönündedir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Türk dili öğretimi yanında Türk kültürünü de aktardığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

1. Temel düzeyde konular seçilirken öncelikle her kültürde var olan, tüm insanların deneyim alanları içine giren, insanlığın genel veya ortak değerleri dikkate alınması gerekmektedir. Bu şekilde öğrenci öğrendiği dilin kültürüne daha kolay bir geçiş sağlayabilir ve kendi kültürüyle hedef kültürü karşılaştırma imkanı bulabilir.
2. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Türk kültürü unsurlarının tamamının verilmesi mümkün olmayabilir, bunun doğru da olmadığı düşünülmektedir. Türk kültürü unsurları temel, orta ve ileri düzeyde Avrupa Dil Pasaportu (A1, A2, B1, B2, C1, C2) çerçevesine uygun olarak aşamalı bir şekilde ve günümüz şartlarındaki kullanım sıklığına göre yer verilmelidir.
3. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak adlandırılan dört temel beceriye her an ihtiyaç duyulduğundan eğitimin ilk basamağından itibaren bu beceriler birlikte ele alınmalıdır. Bununla birlikte bu becerilerin ağırlığı düzeylere göre değişebilir. Söz gelişi, temel düzeyde dinleme ve konuşma becerisi, orta düzeyde dinleme, konuşma ve okuma becerisi ileri düzeyde ise, üç becerinin yanında yazma becerisine ağırlık verilebilir. Bu bağlamda kültür unsurlarına da temel becerilere göre yer verilmesi gerekmektedir. Aktarılması belirlenen kültür unsurları yalnızca bir beceri alanında değil sarmal bir şekilde bütün beceri alanlarında yer almalıdır. Aksi takdirde yer verilen kültür unsurları bireyin dil becerisinde davranışa dönüşemeyebilir.

4. Yabancı dil öğretilirken öğrencilerin\bireylerin ihtiyaçları, gündelik yaşamı ve yabancı ülkede işine yarayacak bilgi ve konular başlangıç kabul edilmelidir.
5. Temel düzeyde hedef dile ait kültür unsurları gündelik yaşamla ilgili kültür unsurlarına yer verilmelidir. Söz gelişi, tanışma, selamlaşma, vedalaşma vb. kişiler arası iletişimle ilgili temel düzeyde kalıplaşmış ifadeler yer verilebilir. Bu unsurlara öncelik verilmesini yeni bir kültürle tanışmanın şokunu üzerinden çabuk atması için gerekli görülmelidir.
6. Verilen kültür unsurları ve dil kalıpları kişinin yapılabilişlik düzeyine uygun seçilmelidir. Bu şekilde olduğunda öğrenci yapabildiğini görecektir ve başarısını artıracaktır.
7. Yabancı dilde/kültürde var olan ifadeler, yapı ve birimlerin öğrencinin kendi kültüründe olmadığı durumlarda öğrencilere\bireylere ek bilgiler ve açıklamalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K.Ü. (1992). *İşbirlikli öğrenme: kuram araştırma uygulama*. Malatya: Uğurel
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılâp.
- Aksan , D. (2009). *Her yönüyle dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Akpınar D. N. & Çınar S. (2011). Yabancı dil eğitiminde iletişimsel yararçı yaklaşım, öğretmen rolleri, davranışları ve sınıf içi iletişim. *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi (Language Journal)*, 154, 21-36.
- Akpınar, M. & Açıık, F. (2011). III. Uluslararası dünya dili türkçe sempozyumu (16–18 Aralık 2010) bildiri kitabı. İlyas Yazar (Ed.), *Avrupa dil gelişim dosyası bağlamında, yabancılara türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerinin Öğrenme – öğretme sürecine aktarımı* (s.61-69). İzmir: Kanyılmaz
- Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,12, 45-57.
- Arslan, M., & Gürsoy, A.(2008).Rol yapma ve drama etkinlikleriyle yabancılara türkçe öğretiminde motivasyonun sağlanması. *Ege Eğitim Dergisi*, 2, 109-124.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK
- Barın, E. (2011). III. Uluslararası dünya dili türkçe sempozyumu (16–18 Aralık 2010) bildiri kitabı. İlyas Yazar (Ed), *Yabancılara türkçe öğretiminde metodoloji*. İzmir: Kanyılmaz.
- Barın, E. (2004). Yabancılara türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30.
- .

- Başaran, M. A. (2012). Danışmanlı dil öğretim yöntemi ve Türkiye'deki yabancı dil öğretimi bağlamına uygunluğu. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 1-12.
- Bayraktar, N. (2002, Haziran). *Yabancılar türkçe öğretimin tarihsel gelişimi*. I. Uluslararası Truva-Çanakkale Dil Eğitimi ve Okul Gelişimi Sempozyum'unda sunulmuş bildiri, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Briton, D. M., Snow, M. A., Wesche, B. (1989). *Content-based second language instruction*. New York: Newbury House
- Brown, H. D. (2001). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. London: Longman.
- Byram, M. & Risager K. (1999). *Language teachers, politics and culture*. London: Clevedon
- Başgöz, İ. (1999). *Türkiye'nin eğitim çıkmazı ve Atatürk*. Ankara: Kültür Bakanlığı
- Bölükbaş, F. & Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5 (4), 221-235.
- Börekçi, M. (1999). Kültür-dil-edebiyat bağlamında türk kültürü-türkçe ve türk edebiyatı, *Türk Dili*, 570, 532-538.
- CEF (Common European Framework) (2000). *Council for cultural comission common european framework of reference for language, learning, teaching, assesment*. Cambridge: Cambridge University .
- Cifçi, M.; Batur, Z. & Keklik, S. (2013). Yabancılar türkçe öğretimi el kitabı. Mustafa Durmuş & Alpaslan Okur (Ed.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür* (s.365-379). Ankara: Grafiker
- Çetinkaya, G. & Altıparmak, H. M. (2013). Yabancılar türkçe öğretimi el kitabı. Mustafa Durmuş & Alpaslan Okur (Ed.), *Benzetim* (s.221). Ankara: Grafiker
- Crşyal, D. (1987). The cambridge encyclopedia of language. David Crşyal (Ed), *Humanistic approaches* (s. 375). Cambridge: Cambridge University
- Council of Europa. (2002) Common european framework of reference for languages: learning, teaching, assessment case studies 07.07.2014 tarihinde

http://www.coe.int/t/dg4/Linguistic/Source/Framework_EN.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Çelik, F. (2013). Yabancılar türkçe öğretimi el kitabı. Mustafa Durmuş & Alpaslan Okur (Ed.), *Telkin yöntemi (suggestopedia)*(91-93). Ankara: Grafiker
- Demir, A. & Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR*, 30, 51-72.
- Demir, G. (1998). *Türk kültürü ve ahilik*. İstanbul: Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretimi, ilke, yöntem ve teknikler*. Ankara: USEM
- Demircan, Ö. (2002). *Yabancı dil Öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi: dil pasaportu, dil biyografisi, dil dosyası* (7.baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Doğan, C. (2012). *Sistematik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılar türkçe öğretimi*. Ankara: Grafiker
- Er, K. O. (2006). Yabancı dil öğretim programlarında kültürün etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 1-14.
- Ergin, M. (1999). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak
- Esin, E. (1978). *İslamiyetten önceki Türk kültür tarihi ve islama giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Freeman, D. L. (1986): *Techniques and principles in language*. Oxford: Oxford University
- Gattegno, C. (2010). *Teaching foreign languages in schools the silent way*. New York: Educational Explorers.
- Genç, A. (2000). *Wörterbuch paedagogik, deutsch – türkisch*. Ankara: Hacettepe Taş
- Göçer, A. (2013). Yabancılar türkçe öğretimi el kitabı. Mustafa Durmuş & Alpaslan Okur (Ed.), *Türkiye’de yabancılar türkçe öğretimi* (s.171-179), Ankara: Grafiker
- Göka, E. (2008). *Türklerin psikolojisi: tarihin ruhumuzda bıraktığı izler*. İstanbul: Timaş

- Gökalp, Z. (2001). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: İnkılap
- Gökmen, M. E. (2005). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişimsel edinç. *Dil Dergisi*, 128, 69-78.
- Gözaydın, N. (1998). Dil ile folklor ilişkilerinin özellikleri I. *Türk Dili*, 561, 196-202.
- Gülay, N. (1998). Yabancılar Türkçe öğretiminin politik önemi. *dünyada türkçe öğretimi, Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları*, 1, 34-36.
- Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(8), 123-148.
- Gür, H. (1996). Dil öğretim yöntemleri 10: toplulukta dil öğrenme. *Dil Dergisi*, 44, 62-75.
- Güvenç, B. (1994). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi
- Güvenç, B. (1970). *Kültür kuramında bütün-cülük sorunu üzerine bir deneme*. Ankara: Hacettepe
- Güzel, A. & Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ
- Güzel, A. (2010). *İki dilli Türk çocuklarına türkçe öğretimi: almanya örneği (2. Baskı)*. Ankara: Öncü
- Goodman, K. (1986). *What's whole in whole language*. Heinemann, Portsmouth: NewHampshire
- Gökmen, E. M. (2005). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişimsel edinç. *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, 128, 69-78.
- Hengirmen, M. (2006). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve tömer yöntemi*. Ankara: Engin
- İnce, B. (2013). Yabancılar türkçe öğretimi el kitabı. Mustafa Durmuş & Alpaslan Okur (Ed.), *Yabancı dil öğretiminin temel ve genel ilkeleri* (s.143-159). Ankara: Grafiker.
- İşcan, A. (2011). Yabancılar türkçe öğretiminde suggestopedianın (telkin yöntemi) kullanımı. *Turkish Studies*, 6(1), 1281-1286.
- Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language. *ELT Journal*, 54(4), 328-334.

- Kafesoğlu, İ. (1992). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Boğaziçi
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve dil* (2. Baskı). İstanbul: Dergâh.
- Kara, M. (2011). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda türkçe öğrenen yabancılara A1-A2 seviyesinde türkçe öğretim programı örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 3(3), 157-195.
- Kara, M. (2010). Oyunlarla türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 27, 407-421.
- Kırkkılıç, A. & Sevim, O. (2012). Yabancı dil olarak türkçe öğretimi (2. Baskı). Aziz Kılınç ve Abdullah Şahin (Ed.) *Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde türk kültür ve edebiyatının yeri*. (s.359-386), Ankara: Pegem Akademi.
- Koç, S. (1979). BAYDÖ' de öğrencilerin dil gereksinimlerinin saptanması: işlevsel/iletişimsel yaklaşım. *İzlem*, 3, 81-97.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimler sözlüğü*. Ankara: TDK
- Korkmaz, Z. (2002). Dilde doğal gelişme ve devrim açısından Türk dil devrimi. Ankara: 22.06.2015 tarihinde <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/839/10625.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*, Oxford: Oxford University.
- Long, M. H., & Porter, P. A. (1985). Group work, interlanguage talk and second language acquisition. *TESOL Quarterly*, 19(2), 207-228.
- Lozanov, G. (2011). Suggestopedia. 26.05.2015 tarihinde <http://www.jwelford.demon.co.uk/brainwaremap/suggest.html> sayfasından erişilmiştir.
- Liang, T. (2002). *Implementing cooperative learning in EFL teaching: process and effects*. A Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy, National Taiwan Normal University: 07.05.2015 tarihinde http://www.asian-efl-journal.com/Thesis_Liang_Tsailing.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB, (2009), *Diller için avrupa ortak başvuru metni öğrenme-öğretme-değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
- Memiş, M. R. & Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies*, 9(8), 297-318.

- Norris, J. A., & Damico, J. S. (1990). Whole language in theory and practice implications for language intervention language. *Language, Speech and Hearing Services Schools*, 21, 212-220. 8 Haziran 2015 tarihinde <http://translate.google.com.tr/translate?hl=tr&sl=en&u=http://lshss.pubs.asha.org/&prev=search> sayfasından erişilmiştir.
- Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılar türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: istanbul yabancılar için türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (2), 1619-1640.
- Oğuz, Ö. M. (2005). Somut olmayan kültürel miras: Türkiye’de nevrüz/yenigün. *Millî Folklor*, 65(9), 5-8
- Ozil, Ş. (1991). *Dil ve kültür*. İstanbul: Cem.
- Özışık, C. (2004). *Yabancı dil öğretiminde kültürel farkındalık: new headway ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ökten, C. E., & Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 9(3), 845-862.
- Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından türkçe öğretimi. *Türk Dili*, 602, 112-120.
- Öztürk, D. (2007). *Bilgisayar oyunlarının çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Peck, D. (1998). *Teaching Culture: Beyond Language*. Yale: New Haven Teachers Institute.
- Polat, T. (1990). Kültürlerarası bildirişimde etkin bir süreç yabancı dilde okuma-anlama. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7, 69-90.
- Prabhu, N. (1987). *Second language pedagogy*. New York: Oxford University
- Richards, J. C. & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching (cambridge language teaching library)*. (Third Edition), Cambridge: Cambridge University.

- Richards J. & Rodgers T. (2007). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge: Cambridge University
- Sert, N. (2001), Yabancı dil öğretimi bağlamında iletişimsel yeti ve dil yeterliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 175.
- Singh, J. P. (2011). Effectiveness of total physical response. *Academic Voices*, 1(1), 20-22.
- Sülüsoğlu, B. (2008). *İşe dayalı dil öğretim malzemelerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretilminde kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılar türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı kitaplar*. Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- TBMM (2006). *Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun* (No: 5448) 21 Ocak 2006 tarih ve 26056 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/SOKM_TR.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Tapan, N. (1990). Yabancı dil olarak almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7, 55-68.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: kültürlerarası-bildirişim-odaklı yaklaşım. *İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IX, 149-167.
- Temizyürek, F. (2001). Yabancı dille eğitimin sakıncaları üzerine. *Türk Yurdu, Türkçeye Saygı Özel Sayısı*, 21, (162-163), 404-406.
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu
- Tomalin, B. & Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. London: Oxford

- Tosun, C. (2006). Yabancı dil öğretim ve öğreniminde eski ve yeni yöntemlere yeni bir bakış açısı. *Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Journal of Art and Sciences*, 5, 81-82.
- Tseng, Y. H. (2002). A lesson in culture. *ELT Journal*, 56(1), 11-21. 09 Nisan 2014 tarihinde <http://www.finchpark.com/courses/grad-dissert/articles/culture/a-lesson-in-culture.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Tura, S. S. (1983). Dilbilimin dil öğretimindeki yeri. *Türk Dili, Dil Öğretimi Özel Sayısı*, 379, 380, 8-17.
- Turan, O. (1980). *Tarihî akış içinde din ve medeniyet*. İstanbul: Nakışlar
- Turan, F. & Ege, P. (2003). Dil sorunu olan çocuklar için bütüncül dil yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(1), 31-43.
- Tüm, G. & Sarkmaz, Ö. (2012). Yabancı dil türkçe ders kitaplarında kültürel öğelerin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 448-459.
- Ungan, S. (2013). Yabancılar türkçe öğretimi el kitabı. Mustafa Durmuş & Alpaslan Okur (Ed.), *dil ve dünya dilleri* (s.15), Ankara: Grafiker
- Uyar, Y. (2007). *Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Uygur, N. (2006). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Uysal, B. (2009). *Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bolu
- Uzun, E. (2012). Yabancı dil olarak türkçe öğretimi (2. Baskı). Aziz Kılınç ve Abdullah Şahin (Ed.). *Yabancılar türkçe öğretiminde yeni gelişmeler üzerine* (s. 341-345), Ankara: Pegem Akademi.
- Ülker, N. (2007). *Hitit ders kitapları örneğinde yabancı dil olarak türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirci bir bakış*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

- Yakar, H. İ. & Öybay, A. (2012). *Kaşkarlı mahmut araplar için türkçe öğretim seti*. Ankara: Neyir
- Yalçın, S. K. ve Ş. M. (2007). Dilin iletişim süreci içerisindeki rolü ve işlevleri. *Turkish Studies*, 2(2), 749-769.
- Yalçın A. & Aytaş G. (2012) .*Tiyatro ve canlandırma*. Ankara: Akçağ
- Yıldız, Ü. & Tunçel, H. (2013). Yabancı dil olarak türkçe öğretimi (2. Baskı). Aziz Kılınç ve Abdullah Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak türkçenin öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve öneriler* (s. 115-145). Ankara: Pegem Akademi
- Warwick, J. M. (2009). Co-constructing representations of culture in ESL and EFL classrooms: discursive faultlines in chile and california. *The Modern Language Journal*, 93(1), 30-45.
- Wells, C. (1972). *İnsan ve dünyası* (E. Onur, çev). İstanbul: Remzi
- Weaver, C. (1990). *Understanding whole language: From principles to practice*. Portsmouth: Heinemann.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ERTUĞRUL, Mehmet
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 25/01/1985 Uşak
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 (276) 414 32 65
e-posta : ertugrul_mehmed@hotmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet yılı
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi /Eğitim Bİlimleri Enstitüsü	Devam Ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi/ Türkçe Öğretmenliği	2007
Lise	Uşak Eşme Çok Programlı Lisesi	2002

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2007-	MEB Uşak Malkoçoğlu Ortaokulu	Öğretmen

Yabancı Dili

İngilizce

Hobiler

Müzik

Gazi Gelecektir...